

Eirik Emil Andresen

Bedre spillerutvikling med toppidrett fotball?

En kvalitativ studie av spillere/elever og trenere på toppidrett fotball

Masteroppgave i Lektorutdanning i kroppsøving og idrettsfag for trinn 8–13

Veileder: Stig Arve Sæther

Juni 2020

Eirik Emil Andresen

Bedre spillerutvikling med toppidrett fotball?

En kvalitativ studie av spillere/elever og trenere på toppidrett fotball

Masteroppgave i Lektorutdanning i kroppsøving og idrettsfag for trinn 8-13

Veileder: Stig Arve Sæther

Juni 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Denne studien har som formål å se nærmere på betydningen av toppidrett fotball som en spillerutviklingsarena i lys av spillere og treneres perspektiv. Hvordan oppfattes treningsmengde, trener-spiller interaksjon og gjennomføring av videregående skole som fremmede og/eller begrensende ved å velge toppidrett i videregående skole. Studien ser nærmere på både intensjonen med toppidrett fotball i videregående skole og hensikten med spillerutviklingstiltak gjennomført av Norges Fotballforbund i et spillerutviklingsperspektiv. Med bruk av Williams og Franks (1998) sine sosiologiske prediktorer vil følgende tema ses i lys av denne konteksten a) treningsmengde, b) trener-spiller interaksjon og c) utdanning ved gjennomføring av videregående skole. Studien benytter seg av semistrukturert intervju og gruppeintervju der totalt tretten informanter (åtte spillere/elever, fem trenere) ble intervjuet, og to ulike typer toppidrettslige tilbud ble sammenlignet.

Funnene i denne studien understreker at toppidrett fotball i stor grad oppleves som fremmede for spillerne i deres mål om å nå profesjonelt nivå, selv om spillerne opplever tydelige forskjeller i ressursbruk og tilrettelegging avhengig av om spillerne går vanlig toppidrett eller om de tilhører et eliteserieakademi og går det som i denne studien blir kalt for spisset toppidrett. Studien har eksempelvis identifisert at spisset toppidrett har tilgang til felles klubb- og skoletrener, at de har flere trenere som tar del i deres ferdighetsutvikling, fysioterapeuter på øktene, spillerkoordinator som er ansatt i klubb og lettere akseptert idrettsfravær.

Deltagerne i forskningsprosjektet er enige om at vektleggingen av betydelige mengder med fotballtrening, men også med høy kvalitet, er en forutsetning for å lykkes med egne mål om å nå profesjonelt nivå (Duncan, Hall, Wilson & Jenny, 2010; Elferink-Gemser, Huijgen, Coelho-E-Silva, Lemmink & Visscher, 2012; Hornig, Aust & Güllich, 2016). Man ser imidlertid svært ulike hverdager internt for spillerne til de to eliteakademiene og for spillerne som går vanlig toppidrett i forhold til antall treningstimer, noe som bekrefter kompleksiteten i utviklingen for fotballspillere (Sæther, 2017).

Spillerne og trenere påpeker betydningen av trenere som avgjørende for spillerens spillerutvikling, mens spillerne viser til trener-spiller interaksjonens betydning ved at trenerne er kyndige veiledere og ferdighetsutviklere. Spillerne/elevene på toppidrett fotball opplever at de kan praktisere dual careers ved å gå toppidrett fotball og prestere på skolen. Om en ser på studieprogrammenes påvirkning på spillerutvikling er konklusjonen fra denne studien at det er en mer helhetlig og systematisert tilpasning for spillere som går spisset toppidrett både i treningsarbeidet med spillerne, i trener-spiller interaksjonen og i utdanningen på videregående skole.

Nøkkelord: spillerutvikling, treningsmengde, trener-spiller interaksjon, utviklingsmiljø.

Abstract

The purpose of this study is to investigate the importance of top class football as an arena for player development, in light of the perspective of players and coaches. How are factors like exercise amount, coach-player interaction and the completion of upper secondary school seen as alien and/or limiting by choosing top class sports in upper secondary? This study explores both the intention of top class football in upper secondary school, as well as the purpose of player development measures taken by the Norwegian Football Federation, seen in a player development perspective. By using William's and Frank's (1998) sociological predictors, we will examine the following topics: a) Exercise amount, b) coach-player interaction, and c) education by completion of upper secondary school. Thirteen informants (eight players, five coaches) were interviewed by the means of semi-structured interviews, both individually and in groups, where two different kinds of top class athletic propositions were compared to each other.

The findings in this study emphasize that the study of top class football generally is viewed as alien by the players, when considering their goal is to reach a professional level themselves. However, they experience major differences in resources and modifications, depending on whether the players attend "regular" top class sports or what we will call "sharpened top class sports". This study has among other things identified that students attending "sharpened top class sports" have access to a common club and school coach, as well as several coaches who assist in skill development. It was also discovered that they have physiotherapists present during training, along with a player coordinator employed by the club, and a generally more accepting culture around athletic absence.

The participants in this study agree that the emphasis of a considerable amount of football training (of high quality) is a prerequisite needed to succeed with their own goal of reaching a professional level (Duncan, Hall, Wilson & Jenny, 2010; Elferink-Gemser, Huijgen, Coelho-E-Silva, Lemmink & Visscher, 2012; Hornig, Aust & Güllich, 2016). However, it becomes clear that the day-to-day routines of the players attending elite academies and the players who attend the "regular" top class football classes are very different, thus affirming the complexity in football player development (Sæther, 2017).

Both the players and the coaches point to the importance of coaches as being crucial to the players' development, while the players also indicate that the coach-player interaction affects the development, by having coaches who are experienced supervisors and skill developers. The players/students studying top class football also experience that they can practice dual careers by attending the study programme. If one is to look at the affection of study programmes on player development, this study concludes that the adaption for players attending "sharpened top class sports" is both more systematic and overall of better quality, relying on factors already mentioned, such as the football training itself, the coach-player interaction and the education in upper secondary school.

Keywords: Player development, training amount, coach-player interaction, development environment

Forord

Våren 2020 ble spesiell for de fleste, også for oss masterstudenter. Denne våren har jeg arbeidet mer på egenhånd enn jeg hadde sett for meg før semesterstart. Det er imidlertid flere personer som fortjener en stor takk og har bidratt til at jeg har kommet i mål med mitt prosjekt. Aller først vil jeg rette en stor takk til min veileder Stig Arve Sæther. Han har vært en god samtalepartner opp gjennom min studietid på NTNU, i tillegg har han kommet med mange faglige tilbakemeldinger som har gitt meg større grad av refleksjon og hevet kvaliteten på min master. Videre vil jeg takke min nærmeste familie og spesielt min far som har tatt seg tid til lesing av korrektur og hjulpet meg med å holde motivasjonen oppe. Det er og på sin plass å takke medstudenter som har vært i samme situasjon for positive samtaler. Sist vil jeg takke skolene som var positive til å delta i prosjektet, og samtlige informanter som deltok. Både trenerne for og spillere som går toppidrett fotball. Uten deres bidrag ville ikke dette prosjektet latt seg gjennomføre. Jeg ønsker dere lykke til videre med fotballsatsningen og håper flest mulig når ambisjonene om spill på profesjonelt nivå.

Studiens profesjonsrelevans

Studien jeg har foretatt meg er rettet mot disiplinlig kompetanse innen fotball og gir kunnskap om fagfeltet spillerutvikling. Denne studien er imidlertid og profesjonsrelavant for lektorutddanningen i kroppsøving og idrett ved at den tar utgangspunkt i et programfag innenfor idrettsfag - toppidrett og ser på hvordan dette faget kan bidra til ferdighetsutvikling, noe som er et av tre hovedområder i fagets lærerplan. Studien gir et innblikk i hva som skaper gode betingelser for læring. Studien omhandler forhold som vedrører undervisning og elevers læring i faget toppidrett gjennom å gi økt kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse rundt toppidrettsfaget. Blant annet ved å si noe om hvilke hensyn elevene/spillerne må ta ved å gå toppidrett og faktorer man må se opp for som trener/lærer i toppidrettsfaget. Samtidig gir studien og et innblikk i hvor viktig kommunikasjon er mellom trener/lærer og elev/spiller. I sum bidrar dette til å gi økt kunnskap og innsikt som legger til rette for forbedret kompetanse i skolens virksomhet.

Innhold

Sammendrag	i
Abstract	iii
Forord	v
Studiens profesjonsrelevans	vii
Innhold	ix
Figur	xi
Tabeller	xi
1.0 Innledning	1
2.0 Beskrivelse av case	3
2.1 Idrettens utviklingsmål for lovende unge utøvere i videregående opplæring	3
2.2 Tiltak for spillerutvikling av norske talenter	4
3.0 Fagfelt	7
3.1 Talentbegrepet og utviklingsmiljø	7
3.2 Treningsmengde	9
3.3 Trener-spiller interaksjon	11
3.4 Utdanning på videregående skole	13
4.0 Metode	15
4.1 Metodevalg og det kvalitative forskningsintervjuet	15
4.2 Tilgang på informanter og utvalg	16
4.3 Intervjuguide	19
4.4 Analyse av dataene	21
4.5 Kvalitetsvurderinger	22
5.0 Analyse	25
5.1 Treningsmengde	26
5.1.1 Deliberate practice og totalbelastning	26
5.1.2 Skader og sykdom	29
5.1.3 Tilgang på fysisk trener og fysioterapeut	31
5.2 Trener-spiller interaksjon	32
5.2.1 Trenerkompetanse	33
5.2.2 Samme klubb- og skoletrener?	35
5.2.3 Spillernes inntrykk av trenere som ferdighetsutviklere	37
5.3 Utdanning på videregående skole	39

5.3.1 Muligheter for utdanning og fotball.....	39
5.3.2 Utdannelse eller fotball, hva er viktigst?	41
5.4 Toppidrett på videregående- grobunn for godt utviklingsmiljø?	44
5.4.1 Treningsgruppens sentrale betydning	44
5.4.2 Spisset eller vanlig toppidrett best i det lange løp?	47
6.0 Oppsummering	51
6.1 Sentrale funn	51
6.2 Videre forskning.....	52
Referanseliste.....	53
Vedlegg	59
Vedlegg 1: Intervjuguide	61
Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring	65
Vedlegg 3: Vurdering av NSD.....	69

Figur

Figur 1: Potensielle prediktorer for talent i fotball.....	9.
--	----

Tabeller

Tabell 1: Krav fra Olympiatoppen ovenfor videregående skoler.....	4.
Tabell 2: Informantprofiler.....	17.
Tabell 3: Kategorier og koder.....	22.

1.0 Innledning

I arbeidet med fotballtalenter har man begynt å tilegne faktorer og systemet rundt spillerne større betydning (Schorer, Wattie, Cobley & Baker, 2017; Williams, 2013; Williams & Ford, 2013). Talent- og spillerutvikling bør ses i lys av utøverens helhetssituasjon. Fra et systemnivå har man et klart ønske om at videregående skole skal legge til rette for spillerutvikling som kan føre til at spilleren når profesjonelt nivå (Olympiatoppen, 2019 ; Utdanningsdirektoratet, 2006). Spillerne/elevene må i denne perioden foreta et valg i sin treningshverdag hvor de aller fleste velger å starte på en toppidrettslinje (Toppfotball, 2019). En har ulike tilbud med toppidrett fotball på offentlige videregående skoler, private videregående skoler og/eller spissede toppidrettslinjer. Felles for disse alternativene er at man har et skoletilbud hvor man kombinerer fotball og utdanning ved å ha treninger i skoletiden (Utdanningsdirektoratet, 2006). Toppklubbene i Norge har de siste årene etablert tette samarbeid med videregående skoler (Toppfotball, 2019).

Med innføringen av faget toppidrett fotball ønsker man å utvikle ferdigheter til elever som er fotballspillere. Dette skjer via prosesser som omhandler a) treningsmengde, b) trener-spiller interaksjon og c) utdanning på videregående skole. Elevene skal få tilgang til flere timer med ferdighetsutvikling, utvikle en relasjon til og få veiledning fra kompetente trenere i et skoleløp som tilpasser seg spillernes idrettslige hverdag (Olympiatoppen, 2011). Valg av utdanning og skolestrukturen er en sentral del av systemet rundt fotballspillerne i denne alderen fordi skolen er en arena hvor spillerne i utgangspunktet tilbringer mesteparten av sin tid - 3 år med 38 skoleuker. Dette utgjør totalt 190 dager per år (Utdanningsforbundet, 2011). Altså vil miljøet rundt spillerne med utdanning på videregående skole som en hovedaktør være viktig for deres spillerutvikling (Fraser-Thomas & Côté, 2007; Larsen, Alfermann, Henriksen & Christensen, 2013; Sæther, 2015). I dette miljøet vil trenerne spillerne har på skolen få en sentral rolle, og de har en rekke krevende oppgaver ved at de ofte blir sett på som ansvarlige for hvilken utvikling unge spillere får (Mills, Butt, Maynard & Harwood, 2014b). Det vil være interessant å få et innblikk ikke bare i elevenes/spillernes synspunkter omkring deres spillerutvikling, men også trenernes. Bildet er meget komplekst og spillerne har selv et ansvar for å påvirke eierskap til egen utvikling når de satser på fotball kombinert med utdanning på videregående skole gjennom å aktivt velge å satse på to karrierer i det litteraturen omtaler som - dual careers (Nielsen & Olesen, 2019; Stambulova & Wylleman, 2014). Utgangspunktet for dette prosjektet er å se på mannlige fotballspillere i alderen 16-19 år som kombinerer skolegang med et ønske om å nå et profesjonelt nivå, med følgende problemstilling:

«På hvilken måte opplever trenere og fotballtalenter i alderen 16-19 år muligheter og begrensninger ved å velge toppidrett som studieprogram i videregående skole, med tanke på deres mål om å bli en profesjonell fotballspiller?»

Problemstillingen indikerer en bred tilnærming, men denne studien er begrenset til å se på de sosiologiske rammefaktorene presentert av Williams og Franks (1998) (beskrevet i kapittel 3.1) i form av hvordan faktorene: a) treningsmengde, b) trener-spiller interaksjon og c) utdanning på videregående skole har betydning for spillerne.

2.0 Beskrivelse av case

Caset som undersøkes er skole og klubb-samarbeid for elever som ønsker å oppnå et profesjonelt nivå innen fotball. Et profesjonelt nivå blir av Norsk Toppfotball kategorisert som å spille i OBOS-liga eller høyere for menn (Toppfotball, 2019). Det er en haug med spillere som har et slikt ønske når de er i 16-års alderen og skal begynne på videregående skole. En del av disse spillerne tilhører en eliteserieklubb sitt akademi, andre tilhører klubber i lavere divisjoner. Det vil derfor være interessant å se på hvordan ulike skoler jobber med å tilrettelegge for at deres elever skal nå profesjonelt nivå. Av den grunn vil studien basere seg på to skoler i to forskjellige fylker. Ettersom studien søker å finne de som ønsker å nå profesjonelt nivå er det naturlig å velge to skoler som har et samarbeid med en eliteserieklubb og deres akademi. Spillere som tilhører eliteserieklubber er et satsningsområde fra Norges Fotballforbund (NFF) hvor en vektlegger at eliteserieklubbens spillere har et eget tilpasset faglig innhold i alle fotballrelevante økter som er forankret i klubbens pensum for toppspillerutvikling (Toppfotball, 2019). I denne studien vil tilbudet for eliteserieklubbens spillere bli kalt spisset toppidrett. Videre har de samme skolene et tilbud for spillere som per nå ikke tilhører en eliteserieklubb, men fortsatt har et ønske om å nå langt med fotballen. Denne spillergruppen vil bli referert til som vanlig toppidrett. Studien vil i analysen se på hvordan de ulike gruppens situasjon og muligheter for spillerutvikling foregår. Videre vil en vise til forskjeller og likheter mellom den private skolens samarbeid med et eliteserieakademi og den offentlige skolens samarbeid med et eliteserieakademi. Under følger en beskrivelse av Norges idrettsforbunds mål og krav til toppidrettskolene, hva toppidrettskolene skal bidra med og hvilke tanker NFF har rundt spillerutvikling i skolen.

2.1 Idrettens utviklingsmål for lovende unge utøvere i videregående opplæring

Sett fra et systemnivå har toppidrett fått en større plass i norsk utdanning den siste tiden. I løpet av de senere år har antall videregående skoler med utdanningsløp tilpasset unge idrettsutøvere hatt en markert økning (Olympiatoppen, 2011; Utdanningsdirektoratet, 2006). Norsk idrett har et uttalt mål om å sikre fremtidens toppidrettsutøvere mulighet til å kombinere toppidrettssatsning med utdanning. Gjennom programfaget toppidrett skal ungdom få muligheter til å kombinere videregående opplæring med idrett på høyt prestasjonsnivå, regionalt, nasjonalt og internasjonalt (Utdanningsdirektoratet, 2006).

Olympiatoppen er Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite (NIF) sitt organ for utvikling av toppidretten i Norge. Olympiatoppen påpeker at videregående skoler skal legge til rette for elevene ved å tilpasse utdanningsløp både i skolesammenheng og innen det idrettslige. Det fremheves at videregående skoler som legger til rette for toppidrettslig utvikling i kombinasjon med utdanning representerer et viktig virkemiddel som særforbundene bør benytte i sin strategi for utvikling av unge talenter (Olympiatoppen, 2011). NIF og Olympiatoppen har sammen satt opp en liste med krav til kvalitet for videregående skoler med tilrettelagt utdanningsløp for unge idrettstalenter.

Tabell 1: Krav fra Olympiatoppen ovenfor videregående skoler

1. Toppidrettstilbudene skal i prinsippet være åpne for kvalifiserte søkere fra hele landet og den enkelte skole har ansvar for inntaket.
  2. Skolen skal ha fullstendig årsplaner for den idrettslige aktiviteten.
  3. Lærerstaben skal ha innsikt i og forståelse for totalbelastningen i idretten og skolen.
  4. Trenerne ved skolen skal ha høy kompetanse på utvikling av unge utøvere, sikre kontinuerlig utvikling, ha tydelig ansvar og gis mulighet til å praktisere trenergjerningen.
  5. Trenerne skal i samarbeid med skolens ledelse legge vekt på å skape et miljø der elevene opplever en treningshverdag med fokus på utvikling og mestring.
  6. Skolen har ansvar for at elevene får tett oppfølging fra trener(e) og for at det er et godt samarbeid med elevenes øvrige idrettsmiljø.
  7. Det skal finnes gode anlegg og treningsmuligheter, korte avstander og god transport.
  8. Skolen skal praktisere toppidrettens verdigrunnlag.
  9. Skolen skal legge til rette for utvikling av «24-timers-utøvere».
  10. Skolen har ansvar for at elevene får karriereveiledning.
- (Olympiatoppen, 2019).

Lærerplanen i programfaget toppidrett ble gjort gjeldende fra 01.08.2006 (IDR5-01) og har siden den gang ikke blitt endret. Programfaget er delt inn i tre hovedområder i læreplanen: 1) treningsplanlegging, 2) basistrening og 3) ferdighetsutvikling hvor ferdighetsutvikling blir høyst prioritert, noe som vil si at det store flertallet av timene skal praktisere ferdighetsutvikling. Programfaget toppidrett deles inn i Toppidrett 1, 2 og 3 over tre år med 140 timer per år, toppidrettelever får altså 420 ekstra timer med trening i løpet av tre år (Utdanningsdirektoratet, 2006). Blant annet skal elevene etter endt utdanningsløp kunne vise ferdigheter som er sentrale for prestasjonsevnen i spesialidretten, vise ferdigheter i spesialidretten i konkurranse med andre, videreutvikle ferdigheter til et høyere prestasjonsnivå i spesialidretten og mestre ulike sett av ferdigheter i konkurransesituasjon med andre utøvere (Utdanningsdirektoratet, 2006).

2.2 Tiltak for spillerutvikling av norske talenter

I NFFs handlingsplan fra 2016-2019 er spillerutvikling et av tre satsningsområder. Hovedmålene er at man skal etablere kompetanse og kvalitet og sikre at spillerne har mulighet til å utvikle seg i lokale miljøer samtidig som en skal få på plass et kamp- og treningstilbud for potensielle toppspillere (NFF, 2016). Landslagsskolen er NFFs spillerutviklingsmodell. Modellen har som intensjon å identifisere, påvirke og gi våre mest lovende ungdommer en helhetlig oppfølging slik at de er klare for å ta stegene som kreves når en begynner på junior- og seniorfotball. NFF ønsker å jobbe tett med klubbene, og gi landets mest lovende spillere en helhetlig oppfølging. Fotballforbundet har et mål om å få til en gradvis selvstendigjøring hos spillerne, hvor spilleren selv blir motor i egen utvikling ved at spilleren viser refleksjon, tilstedeværelse, trener mye, er nysgjerrige og tester egne grenser. Trenerutvikling blir prioritert ettersom god trenerutvikling er en forutsetning for god spillerutvikling (NFF, 2016).

De norske toppklubbene bruker betydelige midler til spiller- og trenerutvikling. For å få en mer helhetlig spillerutvikling har klubbene gjennom Norsk Toppfotballsenter satt i gang med Akademiklassifiseringen hvor Eliteserie og OBOS-klubbers samarbeid med skoler i sitt nærområde er et av hovedpunktene (Toppfotball, 2019).

Akademiklassifiseringen blir sett på som et redskap for å etablere klare standarder for arbeid med toppspillerutvikling. Dette har gitt Eliteserien og OBOS-ligaen robuste utviklingsstrukturer som fokuserer på samarbeid mellom skole og klubb og et betydelig antall flere heltidsansatte profesjonelle trenere. Norske klubber med eliteakademier har

opptil ti fulltidsansatte trenere/ledere/fysioterapeuter i sine akademier for unge ambisiøse spillere. Funn viser at man ser en klar sammenheng mellom personer i full stilling og kvaliteten i treningsprosessen rundt Norges fremste unge fotballspillere (Toppfotball, 2019). Samtidig har man sett en økende bevissthet knyttet til trenerlogistikk hvor man blant annet har økt bevisstheten rundt å ha tilgang på spisskompetanse innen fysiologi med fysioterapeuter i akademiene for de unge spillerne, slik at en har profesjonelle fagfolk til å følge opp spillernes totalbelastning og skader. 19 av 22 klubber har ifølge rapporten et tilfredsstillende samarbeid med en videregående skole som NFF referer til at det er en skole på fotballens premisser. Videregående skole samarbeid med eliteklubber har i gjennomsnitt 7,6 av 8 i score. Rapporten konkluderer med at de beste klubbene i Norge er blant de fremste i verden på skole- og klubsamarbeid og at dette har et potensial til å bli et internasjonalt konkurransefortrinn. Dette innebærer blant annet at man har kvalifiserte trenere både i klubb og på skole, at det er samlokalisering mellom aktørene og at man har en aktiv belastningsstyring for elevene (Toppfotball, 2019).

Praksisen med innføringen av og satsningen på akademier i norske toppklubber kan ses på som et resultat av andre europeiske lands suksess med tilsvarende tankegang ettersom NFF de siste årene har foretatt en rekke referansebesøk i utenlandske fotballklubber og toppidrettsmiljøer (Toppfotball, 2019). I Tyskland gjorde man store omveltninger for hvordan profesjonelle Bundesliga 1 og 2 klubber og skoler skulle danne felles praksis for sine ungdomsakademier etter en tid med internasjonale svake resultater. Tyskland endte opp med en stor suksessperiode via gode resultater i internasjonale mesterskap både for U-landslag og seniorlag. I Verdensmesterskapet i fotball for herrer 2014 var 21 av 23 spillere på det tyske landslaget utdannet fra et Bundesliga akademi. Videre har det gitt avkasting i form av at hele 29 av 36, noe som er 80,6 prosent av spillerne som ble født i 1993 og debuterte i Bundesliga i 2012/2013 sesongen kom fra et profesjonelt ungdomsakademi. Til sammenligning tok kun to spillere steget opp til Bundesliga via en amatørklubb når de var 16-19 år, og fem spillere kom fra andre land (Grossmann & Lames, 2015). Dette kan peke på at akademisatsningen fører til at de som tar steget til å bli profesjonelle spillere etter all sannsynlighet kommer fra et akademi i en toppklubb.

3.0 Fagfelt

I forbindelse med at unge spillere utvikler seg og blir profesjonelle toppidrettsutøvere er det foretatt en rekke studier over tid om hvordan denne utviklingen skjer. Forskningen har sett på hvordan en utvikler seg fra et talent for noe, via spillerutvikling til å bli en eliteutøver innen et domene eller en idrett (Baker, Cote & Abernethy, 2003; Côté, 1999; Côté, Baker & Abernethy, 2007; Ericsson, Krampe & Tesch-Römer, 1993; Hornig et al., 2016). Ettersom fotball krever mange sammensatte ferdigheter og ulike egenskaper for å lykkes har det opp gjennom årene blitt foretatt flere klassiske studier for hva som kjennetegner spillerutvikling (Williams & Franks, 1998; Williams & Reilly, 2000).

3.1 Talentbegrepet og utviklingsmiljø

Talentbegrepet er vidt og det er for øyeblikket ingen konsensus om en eksakt definisjon på hva det vil si å være et talent. Imidlertid er forskningsfeltet i stor grad enige i at dersom man er talentfull har man forutsetninger for å lykkes og en sterk utviklingsprosess (Schorer et al., 2017). Kjennetegn på et talent er ofte at man presterer bedre enn sine jevnaldrende, eller hvis man blir oppfattet å ha potensiale til å nå elitenivå (Schorer & Elferink-Gemser, 2013). Ommundsen (2009) skiller mellom to ulike former for talent, et statisk og et dynamisk talentbegrep. Et statisk talentbegrep blir sett på som prestasjonsnivå i idrett i en tidlig alder, og en slik forståelse blir gjerne sett på som noe du har eller ikke har. En måler talent i hvor god en fotballspiller er der og da. Et dynamisk talentbegrep blir sett på som ferdigheter utviklet over tid og måler talent i hvor stort potensiale utøveren har. Videre viser Ommundsen til at de ferdighetene en utøver har innenfor en idrett er sammensatt. En nøkkelfaktor for diskusjonen rundt talent er hvordan miljø kan påvirke utviklingen (Williams, 2013).

Martindale, Collins og Daubney (2005) kom i sin oversiktsstudie frem til fire sentrale komponenter som bør være til stede for effektiv utvikling av talenter. Her kom en frem til at utviklingsmiljøet bør ha: 1) langsiktige mål og metoder, 2) koherent kommunikasjon og støtte, 3) fokus på fremgang og utvikling istedenfor tidlig seleksjon og suksess og 4) individuelt tilpasset treningsprogram. Et miljø der man er sett og føler at en blir satset på er essensielt for å lykkes (Haugaasen, Toering & Jordet, 2014). Videre må man som fotballspiller inneha en rekke kvalifikasjoner og kunne tilpasse seg de forventningene som kreves av en i ulike situasjoner. I fotball har forskning funnet at ferdigheter innen det perseptuelle, kognitive, fysiske, motoriske og psykologiske har innvirkning på om spillerne blir sett på som talentfulle eller ikke, dette fordi fotball er komplekst bestående av mange roller og faser i spillet (Williams & Reilly, 2000). Faktorer og ferdigheter innenfor de nevnte områdene vil være med på å fremme eller hemme spillernes talent. Scorer spillerne høyt på flere av disse prediktorene vil det føre til spillerutvikling (Sarmiento, Anguera, Pereira & Araújo, 2018). På bakgrunn av dette har Williams og Franks satt opp et rammeverk og utviklet en modell for hva som kjennetegner er talent gjennom ulike prediktorer.

Williams & Franks utviklet på slutten av 1990- tallet med en modell som gir en holistisk og oversiktlig tilnærming til spillerutvikling i fotball bestående av fire primærområder (Figur 1). Disse områdene omfatter sosiologiske-, fysiske-, fysiologiske- og psykologiske prediktorer. Hvert enkelt primærområde har igjen potensielle prediktorer eller

kjennetegn ved spillerne som viser til hva som er avgjørende for å bli en god fotballspiller (Williams & Franks, 1998). På grunn av kombinasjonen av studiens omfang og modellens mange store aspekter vil det være nødvendig å foreta et valg på hva en vil fokusere på. I denne studien vil jeg fokusere på modellens sosiologiske prediktorer, det er faktorer herifra som vil være grunnlaget for diskusjonen. Innenfor denne kategorien vil faktorene a) treningsmengde, b) trener-spiller interaksjon og c) utdanning på videregående skole være betydningsfulle. Jeg vil likevel starte med en kort gjennomgang av de fire prediktorene fordi det er sentralt for å forstå den helhetlige utviklingen til spillerne.

Fysiske, fysiologiske og psykologiske prediktorer

Prediktorene rundt fysikk ser på hvilke fysiske forutsetninger en spiller innehar. Fysikken til spillerne har opp gjennom tiden vist seg å ha stor betydning for seleksjon av spillere i tidlig alder (Larkin & O'Connor, 2017). Dette går i hovedsak ut på faktorer som spilleren selv kan gjøre lite med, som for eksempel muskelsammensetning, høyde, vekst og kroppsfasong (Williams & Franks, 1998; Williams & Reilly, 2000). Dersom en legger for stor vekt på de fysiske prediktorene vil tidlig utviklede spillere blir prioritert i talentutvelgelsen, noe som fører til man går glipp av talenter som er senere utviklet (Grossmann & Lames, 2013; Sæther, 2017).

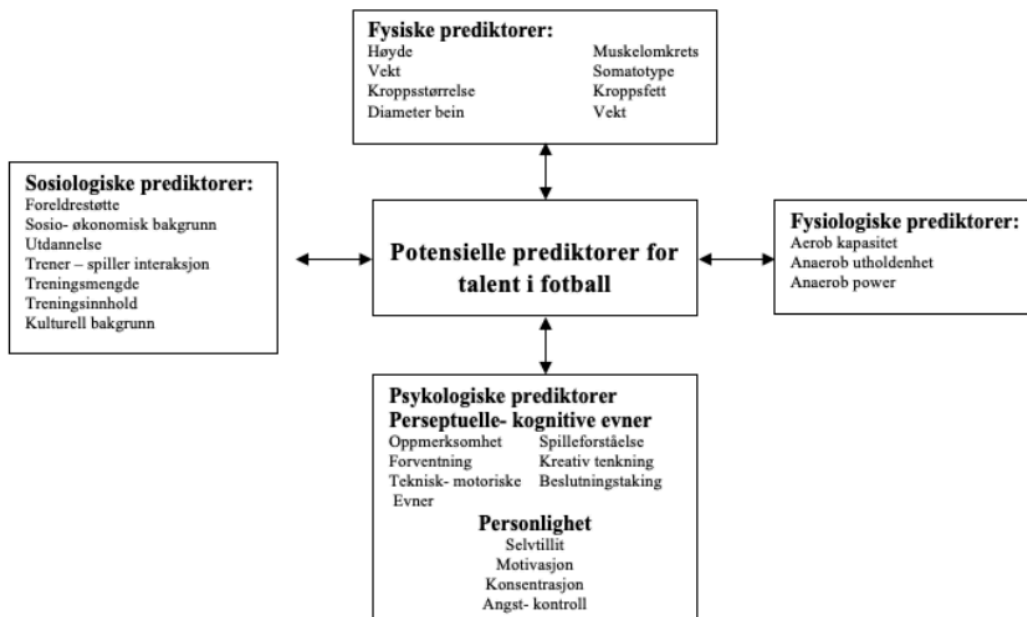
Det fysiologiske viser til spillernes fysiske kapasitet. Innenfor dette området ser man på forhold som spillernes anaerobe og aerobe utholdenhet og kroppsstyrke. Dette er noe som vil kunne endre seg i stor grad avhengig av treningen du gjennomfører (Williams & Reilly, 2000). Fysiologiske ferdigheter har fått en viktigere rolle de siste årene, ettersom fotballspillet krav har utviklet seg ved flere innsalg av temposkifter, økt antall spurter og økt intensitet (Elferink-Gemser et al., 2012).

Psykologiske ferdigheter viser til spillerens mentale ferdigheter. Innenfor denne kategorien fokuserer man på spillerens motivasjon, selvtillit, spilleforståelse, angstkontroll og forventninger (Williams & Franks, 1998). Williams og Reilly (2000) mener at det ikke finnes noen universelle regler for hvordan en personlighet og et tankemønster bør være hos en eliteutøver i fotball, men en fellesnevner er at spillerne som lykkes er ambisiøse og har stor grad av indre motivasjon (Williams, 2013). Det er en fellesnevner blant fotballtalenter som føler de mislykkes i å anvende sine ferdigheter i prestasjonssituasjoner at de opplever stress (Lazarus, 2000).

Sosiologiske prediktorer

Sosiologiske prediktorer ser på samspillet mellom omgivelsene og spilleren. Ulike faktorer på mikronivå som eksempelvis utdanning, trener-spiller interaksjon, treningsmengde, treningsinnhold, foreldrestøtte, sosial bakgrunn og kulturell bakgrunn plasseres innen denne kategorien (Williams & Franks, 1998). Foreldrestøtte og sosial klasse sier noe om muligheter til å begynne med fotball og oppfølging ettersom dette er faktorer som har sammenheng med at en spiller blir introdusert for idretten (Côté, 1999; Côté et al., 2007). Mens trener, klubb, venner og skole vil stimulere til videre deltakelse eller være med på å føre til at man faller fra (Dønnestad, 2013; Enoksen, 2002; Williams & Reilly, 2000). Spesielt viktig for spilleren vil det være å ha en klubb med trenere som har kompetanse og utdanning innen fotballen (Côté, 1999; Ericsson et al., 1993). Dette ser man ettersom det ofte er forskjell på spilleres kvalitet basert på klubbtilhørighet og trenerens kvaliteter (Toppfotball, 2019).

Figur 1 Potensielle prediktorer for talent i fotball (Williams & Franks, 1998)

3.2 Treningsmengde

Antall timer med praktisk trening blir sett på som sentralt når en skal forklare hvordan man utvikler elitespillere i fotball. Den svenske forskeren Ericsson et al. (1993) viste en sammenheng mellom stor treningsmengde innenfor et domene og kvalitet på prestasjon. Altså fant man en positiv sammenheng mellom ferdigheter og antall treningstimer. Kravet til denne treningen er at den foregår som organisert trening. Prinsippet baserer seg på at målrettet trening og systematisk øving skal føre til og være en forklaring på positiv utvikling av prestasjoner (Ericsson et al., 1993). Begrepet om organisert trening blir kalt deliberate practice og viser til at barn og unge talenter trenger målrettet og organisert trening som blir styrt av profesjonaliserte ledere/trenere (Ericsson et al., 1993). Funn fra Ford, Ward, Hodges og Williams (2009) viser til at profesjonelle spillere har brukt mer tid på fotballrelatert trening enn spillere som ikke nådde toppen. De to elitegruppene fra undersøkelsen hadde i gjennomsnitt 87 flere timer per år i fotballrelaterte øvelser sammenlignet med spillere som nådde fritidsnivå.

Den organiserte treningsmengden til talentfulle fotballspillere har blitt kartlagt via retrospektive studier. Det viser seg at talenter i eliteakademier trener mest i alderen 16-19 år uavhengig av hvilke land i Europa man tar utgangspunkt i. Britiske talenter i alderen 16-19 år hadde en organisert treningsmengde på 10,2 timer (Baxter-Jones & Helms, 1996). En annen studie fra Storbritannia viser til at 18 åringer har 9,4-12,2 timer med organisert trening i løpet av en uke (McMillan et al., 2005). I Nederland brukte spillere i alderen under 17 år 8,1 timer, under 18 år 8,3 timer og under 19 år 8,7 timer på organisert trening per uke (Elferink-Gemser et al., 2012). I Skandinavia har man og foretatt studier på feltet, her vises det til at 16 åringer og yngre bruker 7,3 timer per uke på organisert trening (Ivarsson et al., 2015). Mens Christensen, Laursen og Sørensen (2011) fant at danske spillere under 18 år brukte 16-20 timer med organisert trening per uke. Også i Norge er det foretatt studier på feltet, det kommer frem at de fremste spillerne som deltar på U-landslag trener organisert 8-9 timer mellom 15-17 år og 6-7 timer i uken mellom 18-19 år (Sæther, 2017). Samtidig peker forskning på at antall

timer med organisert fotball er høyest i perioden mens talentene går på videregående skole.

I aldersperioden 16-19 år har det vist seg at belastningen med organisert trening kan bli for stor og føre til en lite heldig utvikling for spillerne. Det er dokumentert at mange slutter med sin idrett på toppidrettslinjer i videregående skole (Dønnestad, 2013). Høsten 2015 var 1 av 3 elever på en videregående skole i Trøndelag enten syke eller skadet på toppidrettslinjen (Bjørkås, Solli & Brandseth, 2015). Annen forskning peker på at utøvere som avslutter sin idrettskarriere i tidlig alder ofte har hatt en karriere med store treningsmengder i ung alder, dersom antall timer med trening blir for stort går det utover motivasjonen for en del spillere (Flatgård, Larsen & Sæther, 2020; Gould, Tuffey, Udry & Loehr, 1996). Med bakgrunn i at forventningene av at organisert trening forbedrer ytelsen i idrett har det blitt fokusert på virkningene store treningsmengder har en rekke ganger i flere idretter. Imidlertid har man funnet ut at de ekstra utfordringene utøverne står ovenfor med fysisk og kognitiv modning krever nøye overveielse når en bestemmer arbeidsmengde for å forbedre unge utøvers ytelse (Gabbett, Whyte, Hartwig, Wescombe & Naughton, 2014). Nederlandske studier på unge fotballspillere har vist antydninger til at mer trening fører til bedre prestasjoner, men viser samtidig til at trenere bør passe på faren for overtrening. Ved bruk av overvåking av treningsbelastning og utfylling av treningslogg fra spillere og trenere, kan man forebygge skader og sykdom (Brink, Nederhof, Visscher, Schmikli & Lemmink, 2010). Studier i Norge og studier i Tyskland viser at de beste fotballspillerne ikke har trent noe mer enn de nest beste (Hornig et al., 2016; Sæther, 2017). Overordnet sett er det ikke treningsmengde som skiller toppen fra de nest beste. I Tyskland ser man dette ved at de som representerer A-landslag i mesterskap ikke har trent mer enn de som når Bundesliga. Uansett er forskningsfeltet enige om at betydelige mengder med tid i fotballrelatert spill er viktig for å kunne nå toppen (Ericsson et al., 1993; Hornig et al., 2016; Ivarsson et al., 2015; Reeves, McRobert, Littlewood & Roberts, 2018).

Ericsson sine prinsipper om deliberate practice og prestasjonsutvikling har den siste perioden fått kritikk for at en ikke tar høyde for aspektet rundt variasjon i innholdet i treningen, i tillegg til at psykologiske faktorer ikke får en plass (Côté, 1999; Côté et al., 2007; Sæther, 2017). Senere forskning stiller spørsmål til om for stor grad av deliberate practice spesielt i tidlig alder kan føre til fysiske og psykososiale kostnader for utøverne (Cobley & Baker, 2007). Côté et al. (2007) fremmet betydningen av å drive med ulike idretter i ung alder istedenfor å kun spesialisere seg innen et domene. Videre har man også sett viktigheten av lekpreget aktivitet for barn og unge på veien mot å nå profesjonelt nivå i fotball (Hornig et al., 2016). En litteraturstudie tok for seg 23 studier som så på forholdet mellom arbeidsmengder, fysisk ytelse og skadehistorikk og/eller sykdom hos mannlige idrettsutøvere. I studiet tok man for seg totalbelastningen av et bredt spekter av organiserte treningsmodaliteter, som inneholdt styrketrening, høyintensitetstrening, ferdighetstrening med mer. En konkluderte med at høy totalbelastning resulterer i forbedrede prestasjoner og et bredere spekter for fotballspillere innen fysiologiske prediktorer og tekniske ferdigheter. Imidlertid fant man og negative konsekvenser forbundet med store arbeidsmengder med treningen i form av det førte til økt skaderate, og det ble assosiert med større forekomst av sykdom (Gabbett et al., 2014).

Côté brakte frem et nytt sentralt begrep som et alternativ til deliberate practice kalt deliberate play. Deliberate play er leksbetont aktivitet styrt av barn og unge uten særlige

forstyrrelser utenifra, eksempelvis løkkefotball eller egentrening. I løpet av barne- og ungdomsårene trenger talentene innhold av både deliberate play og deliberate practice aktiviteter i sin idrett for å kunne nå profesjonelt nivå på et senere tidspunkt. Funn fra et retrospektivt studie av australske utøvere kom frem til at de som ble eksperter hadde vært involvert i flere supplerende idretter i tidlig alder enn ikke-eksperter (Baker et al., 2003). Det samme kom Sæther (2017) frem til i sitt studie av norske fotballtalenter født i 1991, dette funnet var dog ikke signifikant. Ikke-organisert fotball, engasjement i andre idretter i ungdomstiden og mer organisert fotball når man blir noe eldre har vist seg å være en fellesnevner for tyske landslagsspillere. I forhold til mange andre studier utførte disse spillerne mindre organisert trening, særlig mindre fysisk kondisjonering, men heller flere andeler med lekpreget aktivitet av den totale treningsbelastningen (Hornig et al., 2016).

Det er motstridende rapporter om hva som gjøres når det kommer til tilpasninger i treningsarbeidet i toppidrett fotball på videregående skoler (Askildsen, 2012; Lindvig, 2018). Det ser ut til at de som tilhører eliteklubber får mest tilpasning mellom skole og klubb (Stormo, 2014; Aalberg & Sæther, 2016). Spillerne får tilpasset morgenøkter på bakgrunn av hvordan økt de har på ettermiddagen. Eksempelvis med skadeforebyggende treninger og lavere intensitet. Alternativt får spillerne noen ganger fritak fra økt med skolen for å trene med eliteklubbens A-lag i omtrent samme tidsrom (Bruu, 2019; Toppfotball, 2019; Aalberg & Sæther, 2016). Man bør ta hensyn til at spillere i alderen 16-19 år har en fysisk og tung hverdag og av den grunn regulere treningsinnholdet til at det trenes med høy intensitet med makstempo og spillsekvenser i korte perioder, etterfulgt av skadeforebyggende trening og trening bestående av individuelle planer for din rolle og ferdigheter rundt rollen (Duncan et al., 2010; Martindale et al., 2005; Riisnæs, 2017). Nyere funn har vist at både toppidrettselever og trenere trekker frem at en rekke utfordringer oppstår for toppidrettsspillere med tanke på den totale treningsbelastningen. Dette til tross for at klubb og skoletreninger i utgangspunktet er koordinert. Spillere føler seg presset til å delta på flere treninger enn kroppen er klar for og det oppstår konflikter dersom spillere ber om å få stå over eller redusere belastningen på en treningsøkt (Flatgård et al., 2020)

3.3 Trener-spiller interaksjon

Videre kan man peke på at trenere i klubb og skole vil ha stor betydning for spillernes muligheter til å nå profesjonelt nivå. Trenerne spillerne står ovenfor blir viktigere med alderen (Côté, 1999; Hornig et al., 2016). Kvaliteten på trenerne vil påvirke kvaliteten på spillerutviklingen til spillerne. En kan si at en trener kan fungere både som en døråpner og en hindring for spillerne (Sæther, 2015). I sin rolle som klubbens og/eller skolens forlengede arm er treneren den som er tettest på spillerens idrettskarriere og har derfor innvirkning på utviklingen (Larsen et al., 2013). Spillerutvikling er i stor grad avhengig av samspillet mellom trener og spiller, hvor treneren skal legge til rette for optimal utvikling av den enkelte spiller (Côté, Erickson & Duffy, 2013). Nødvendigheten av trenerutdanning kommer frem fra NFF ved å opprette nye trenerkurs og opprette en helt ny satsning på spillerutvikling med Landslagsskolen. NFF har revitalisert alle trenerkurs og lansert nye spillerutviklingskurs som retter seg spesielt mot trenere av spillere i ungdoms- og juniorfotballen. Med en grunntanke om at god trenerveiledning skal gi god fotballoplæring (Grøttland, 2017). Her er innhold av kompetente trenere med utdanning en av nøkkelfaktorene fordi kompetente trenere med et godt kunnskapsgrunnlag gir økt spillerutviklingen (Martindale, Collins & Abraham, 2007; Stonebridge & Cushion, 2018).

Fra flere hold har man sett at norske toppidrettskoler har trenere på skolen som har gjennomført kurs i regi av NFF og har mange år med erfaring (Bruu, 2019; Larsen et al., 2013; Lindvig, 2018; Stormo, 2014). NFF og eliteseriekubbene prioriterer satsning på norske akademier i form av trenerutdanninger og flere trenere og fagpersonell per gruppe som skal støtte opp om spillerne. Williams og Reilly (2000) påpeker at fotball er et svært komplekst samspill, noe som gjør at trenere har ulike meninger om hvordan man bør strukturere treningen. De har varierende meninger om hvordan en trening burde foregå på bakgrunn av trenerens utdanning, kunnskaper og erfaringer (NFF, 2016; Stoszkowski & Collins, 2016).

Trenere påvirker utviklingen til spillerne indirekte med sine holdninger og meninger samt sin atferd. Hva trenere ser på som essensielt når det kommer til talent og spillerutvikling og en treners filosofi vil igjen prege og gi konsekvenser for treningsinnhold og mengde som påvirker spillerutviklingen. Et eksempel er hvilken forståelse en trener har av et talent. Dersom en trener har en statisk forståelse av et talent vil man prioritere de spillerne som er best der og da (Ommundsen, 2009). Dette vil gi spillere som ikke er kommet like langt i sine ferdigheter mindre muligheter for utvikling (Fraser-Thomas & Côté, 2007). Noe som kan være problematisk fordi spillernes kvalitetsnivå på et tidspunkt kan endre seg dramatisk de neste årene grunnet ulike utviklingskurver (Grossmann & Lames, 2013). Mens en dynamisk forståelse av talentbegrepet som NFF bruker som sin forståelse av et talent viser til at nåværende ferdighetsnivå kan forklares med ulikheter inne erfaringsnivå, modning, fysikk og treningsmengde (Abbott & Collins, 2004; Grøttland, 2017). Trenere påvirker spillerne via deres seleksjonsmekanisme ved å foreta valg om hvem som skal bli satset på og prioritere noen foran andre, som vil gi resultater for spillernes muligheter til å utvikle verktøyet rundt ens egen spillerutvikling ved at man får forskjellige treningsgrupper, trenere og tilrettelegging (Riisnæs, 2017; Sæther, 2017).

En spørreundersøkelse av 50 spillere i alderen 16-18 år fra fotballakademier som representerer elitespillere fra klubbene på de øverste nivåene i engelsk fotball viste til treneres viktige rolle også i kommunikasjonen med skole, foresatte og miljøet rundt spilleren. Treneren kan fungere som en viktig bidragsyter for å sikre åpen og ærlig kommunikasjon mellom ledd (Mills, Butt, Maynard & Harwood, 2014a). Videre har flere studier og rapporter fra NFF vist at det er en stor fordel for spillerens prestasjonsutvikling dersom skole- og klubbtrener er den samme og man har en langsiktig utviklingsfilosofi (Bruu, 2019; Toppfotball, 2019; Aalberg & Sæther, 2016). Andre momenter som vises til som fremmende for spillerutvikling for fotballspillere er at trenere opptre støttende og samtidig gir spilleren rom til å drive egen utvikling og derav ha autonomi (Mills et al., 2014a). Forskning viser at liten grad av kommunikasjon mellom trenere i klubb, på skole og spiller fører til kun bruk av formell kommunikasjon som går gjennom forhåndsdefinerte kanaler, noe som er uheldig for spillerutviklingen (Morris, Tod & Oliver, 2015). Funnene fremhever viktigheten av å etablere sterke, dynamiske, organisasjonskulturer mellom eliteungdommer og trenerne (Mills et al., 2014b; Nielsen & Olesen, 2019). I spillerutviklingsperspektivet ser man at trenere sitter med enorm makt, dette fordi det er få som tør å stille spørsmål rundt trenere sine valg og kompetanse på feltet (Sæther, 2017).

3.4 Utdanning på videregående skole

I den senere tid har man begynt å tillegge miljøet rundt spilleren større betydning for en spillers suksess. Her har skole og utdanning fått en helt sentral plassering fordi spillerne som nevnt i innledningen bruker mye av sin tid på skolen (Henriksen, 2010; Utdanningsforbundet, 2011). Henriksen har sett på hva som kjennetegner idrettsmiljø som til stadighet ser ut til å utvikle idrettsutøvere som oppnår ekspertise og blir profesjonelle innenfor idretten sin. Han utviklet et holistisk og økologisk perspektiv for å forstå spillernes utvikling hvor fokuset flyttes fra individ og over på miljøet bestående av en spillerens interaksjoner med andre og konteksten som omgir individene (Henriksen, Stambulova & Roessler, 2010). Sæther viser i sin studie av U-landslagspillere at et godt samarbeid mellom videregående skole og klubb er avgjørende for spillernes utvikling (Sæther, 2017).

Dual careers er et begrep som er definert som en karriere med hovedfokus på idrett og utdanning. Begrepet brukes til å beskrive motstridende krav talenter står ovenfor når en ønsker å nå elitenivå i idrett og samtidig vil fullføre skolegang. Dette fordi faktum er at svært få elever lykkes med en idrettslig karriere på høyt nivå. Kun 10 prosent av eliteungdomsspillere som deltar på akademier i Tyskland og tilhører de fremste blant sine alderskull ender opp med å spille profesjonelt (Geisler, 2019; Grossmann & Lames, 2015). Dual careers fokuserer på at spillerne skal utvikle seg som en hel person med mål om en felles praksis hvor man har en visjon om å skape bedre betingelser for idrettstalentenes sportslige utvikling og skolegang (Stambulova & Wylleman, 2015; Stambulova & Wylleman, 2014). Vellykket praktisering av dual careers fører til utveksling av informasjon samt erfaringer og personer som går på tvers av skole og klubb. En fellesnevner for samarbeid mellom skole og klubb hvor man opplever spillerutvikling som resulterer i eliteprestasjoner, er at man utvikler en forståelse for at både skole og idrett skal prioriteres slik at man får en helhetlig utdanning (Geisler, 2019; Larsen et al., 2013; Nielsen & Olesen, 2019). I skoleklasser hvor en har mange elever som driver toppidrett vil man få en sosial aksept for å satse idrett og kombinere dette med skolearbeid. I tillegg legger det til rette for gode treningspartnere og en bedre treningshverdag (Bruu, 2019; Nielsen & Olesen, 2019).

For å kunne tilrettelegge for en helhetlig og god spillerutvikling for den enkelte elev, er det fremhevet at skolene samarbeider med elevenes idrettsklubber (Nielsen & Olesen, 2019; Sæther, 2017). I Skandinavia har man funnet ut at det kan være vanskelig for mange fotballspillere å tilfredsstillere kravene som stilles for å bli en profesjonell fotballspiller dersom utdanningsløpet og videregående skole fullføres på estimert tid, fordi skole og fotball oppleves som konkurrerende aktører. Det å ha et fleksibelt utdanningssystem og muligheter for å fullføre videregående utdanning over flere år kan utnyttes i større grad (Bruu, 2019; Christensen & Sørensen, 2009). Christensen og Sørensen (2009) fant at spillere som fullførte videregående over fire år istedenfor tre år følte mer suksess både på skolen og som fotballspiller. Nyere studier viser imidlertid at spillerne som får tilbud om videregående utdanning over fire år, likevel velger å ta det på tre år (Rye, 2019; Solhaug, 2018). Å mestre både skole og levere gode prestasjoner på fotballbanen fører ofte til at man får mindre fritid til venner. Mangel på sosial omgang med venner er en vanlig årsak til at talenter slutter å satse på fotball (Flatgård et al., 2020). Dersom program og oppfølging i skole og klubb ikke samkjøres kan det få store konsekvenser for elevene på toppidrett fotball (Askildsen, 2012). Tiltak som er blitt tatt i bruk for å få til at skole og klubb samarbeider rundt spillere er blant annet innføring av

skolekoordinator, samlokalisering mellom skole og klubb samt klubb-skole-hjem samarbeid (Larsen et al., 2013; Nielsen & Olesen, 2019).

Tidligere studier har kommet frem til at unnløstelse av koordinering mellom skole og idrett fører til frafall i idretten (Enoksen, 2002). Elever som blir sett på som talenter opplever tidvis at skolen ikke bidrar med å støtte opp om deres valg og prioriteringer for å satse på fotballen, istedenfor opplever de motstridende krav (Christensen & Sørensen, 2009; Mills et al., 2014a). Forskning på norsk videregående skole har funnet at når det gjelder spørsmålet om hvorvidt det eksisterer et samarbeid mellom skolene og elevenes klubber i arbeidet med å bidra til deres prestasjonsutvikling, er svarene at det oppleves nærmest som fraværende for omtrent 33 prosent. Dette gjelder spesielt for toppidrettselever som tilhører klubber fra nivå tre og nedover i divisjonssystemene på offentlige skoler (Lindvig, 2018). Samtidig viser britisk forskning at veien til å bli en profesjonell fotballspiller oppleves som lang og hard for spillerne, grunnet overbelastning i ungdomsårene og mentale stressfaktorer i utdanningsløp opplever 25 prosent av britiske toppspillere symptomer på å bli utbrent (Hill, 2013).

Motstridende funn kommer fra rapporter som viser til vellykket samarbeid mellom skole og klubb på videregående skole for 19 av 21 klubber på elitenivå i Norge (Toppfotball, 2019). Videre viser funn at toppklubbene som regel innhenter de beste spillerne fra 15-16 års alderen. Det er derfor helt avgjørende at kompetansen er god på en rekke fagområder knyttet til hvordan man skal videreforedle disse talentene med utdanning på videregående skole som et sentralt punkt (Grøttland, 2017). Samarbeidet varierer stort mellom ulike toppidrettskoler og klubber avhengig av skole og klubb det samarbeides med. Hvilke avtaler som er gjort og hvilket nivå trenerne mener spillerne er på er betydningsfullt for samarbeidet (Christensen et al., 2011; Christensen & Sørensen, 2009; Larsen et al., 2013; Lindvig, 2018; Stormo, 2014). De elevene som blir vurdert å være best får andre former for tilpasning i hverdagen med skole og klubb (Aalberg & Sæther, 2016).

4.0 Metode

Denne delen av studien vil starte med å beskrive årsaken til kvalitativt metodevalg, videre vil jeg gå spesifikt inn på hvorfor jeg har valgt intervju som metode. Etter det vil jeg beskrive valget av informanter og bakgrunn for valg av skoler. Jeg vil så vise til forberedelsesfasen og gjennomføring av intervju, før jeg avslutningsvis beskriver kvaliteten på datamaterialet og vurderer prosjektets etiske retningslinjer.

4.1 Metodevalg og det kvalitative forskningsintervjuet

Målet med metodevalget er å velge den forskningsstrategien som gir best mulig svar på din problemstilling (Markula & Silk, 2011; Ringdal, 2013). Kvalitativ metodeform er velegnet til å forstå hvordan mennesker oppfatter verden og hvilke relasjoner som betyr noe for informantene. Kvalitativ metode tar utgangspunkt i få informanter og generer data ved å se på hvilken mening hendelser og erfaringer har for informantene, og hvordan dette kan forstås eller fortolkes av andre (Thagaard, 2013). Ved et slikt metodevalg kommer man tettere inn på informantene, noe som gir et godt grunnlag for å avdekke sosiale mønstre, oppfatninger og forståelser av hvorfor noe er som det er eller hvorfor noe skjer (Thagaard, 2013). Ettersom formålet med prosjektet er å få utfyllende og beskrivende informasjon om hvordan toppidrettslever og trenere opplever momenter omkring a) treningsmengde, b) trener-spiller interaksjon og c) utdanning på videregående skole, ble kvalitativ metode benyttet med hensikt om at det vil gi en helhetlig forståelse.

Intervju er en foretrukket metodeform i de tilfeller en ønsker informasjon om en eller flere personers forståelser og opplevelser av et tema (Kvale & Brinkmann, 2009). Målet er å se det temaet du undersøker sett fra intervjupersonens side gjennom erfaringer, tanker og følelser (Dalen, 2011). På grunn av at denne studiens problemstilling inneholder formuleringene opplever, muligheter og begrensinger vil intervju bidra til å gi aktuell innsikt og være en foretrukket metodeform. Videre er studiens fagfelt og tematiske utgangspunkt i stor grad bygget på at spillerutvikling er svært komplekst og oppleves til dels forskjellig for ulike spillere og trenere, derav kan intervju være en gunstig innfallsvinkel for å få økt forståelse (Dalen, 2011).

Semi-strukturert dybdeintervju

I dette studiet har semi- strukturert dybdeintervju og gruppeintervju blitt benyttet som metode. Slike intervjuformer kjennetegnes ved at intervjuet fokuseres mot et forutbestemt tema som forsker ønsker å forstå, og hvor forskeren tar rollen som aktiv ordstyrer (Markula & Silk, 2011). I et intervju har man en asymmetrisk relasjon ved at forskeren har regien, definerer intervjusituasjonen, har planlagt samtalen i forkant og har ansvar for å sørge for at samtalen går fremover (Thagaard, 2013). Samtidig er det avgjørende at forskeren er åpen for informantens synspunkter, og er kritisk til egen forståelse slik at man er mer mottagelig for å hente inn ny kunnskap om temaer som har stor betydning for informantens opplevelser og erfaringer (Kvale & Brinkmann, 2009). Dette kom godt frem i mine intervjuer ved at jeg tok opp temaer som både spillere og trenere var svært opptatt av og hadde mye kunnskap om via egne erfaringer gjennom mange år og/eller utdanning og kursing på område (Markula & Silk, 2011). Dette

oppleves gjerne enklere i et semi-strukturert dybdeintervju hvor det kun er to parter, ettersom informanten kan legge ut om egne opplevelser uten å bli forstyrret av andre. Potensialet med dybdeintervju er blant annet at man får mye data i løpet av kort tid og at man har mulighet til å komme inni i spillernes og trenerens tankesett og indre forståelse rundt toppidrett fotball påvirkning på spillerutvikling (Tjora, 2013).

Dybdeintervju grupper

I tillegg til elleve semi-strukturerte dybdeintervjuer ble det foretatt ett gruppeintervju med to informanter. Dette ble gjort på oppfordring av informantene hvor begge trenerne til spillerne som gikk vanlig toppidrett på privat skole ønsket å delta, men grunnet en hektisk hverdag for trenerne ba de om få gjøre intervjuet sammen. Ved å samle de to trenerne i en gruppe istedenfor å intervju dem enkeltvis, havner man i en situasjon hvor deltagerne forholder seg til hverandres meninger (Kvale & Brinkmann, 2009). I en slik situasjon blir forskeren sin primæroppgave å være ordstyrer og sørge for at intervjuet får en naturlig flyt (Tjora, 2013). Gruppeintervju kan på den ene siden føre til at man som informant kommer inn på emner og reflekter over faktorer og poenger man ikke ville ha delt i et dybdeintervju. Dette fordi flere informanter deler egne erfaringer i lag ved at man utfyller hverandre tanker og opplevelser. Videre vil det at treneren i dette tilfellet kjenner hverandre godt fra før bidra til at samtalen kan oppleves mer behagelig og at det blir større grad av informasjonsflyt om emnet som diskuteres. Samtidig vil det oppstå en gruppedynamikk når flere informanter er tilstede i intervjusituasjonen, det kan tidvis være vanskelig for forsker å lede dybdeintervjugrupper fordi man har ansvaret for å holde balansen i gruppen og sørge for at begge parter kommer til og får delt egne erfaringer og opplevelser (Thagaard, 2013). I dette tilfellet var informantene selv gode på å inkludere hverandre ved å spørre den andre informanten om hva de tenkte om et tema eller en situasjon dersom de ikke hadde noe å tilføye.

En annen utfordring med flere informanter i intervjusituasjonen er at informantene kan spore av og begi seg ut på temaer som ikke retter seg inn under emne du studerer (Dalen, 2011). Dette opplevde jeg tidvis i mitt gruppedybdeintervju med de to trenerne, det blir da mitt ansvar som ordstyrer å vurdere om de nye emnene eller vinklingene som dukker opp skal forfølges og utdypes eller om man skal prøve å vinkle dreiningen på intervjuet tilbake til studiens utgangspunkt. Et annet tilfellet som kan oppstå ved gruppeintervju er potensiell samstemthet ved at trenerne i stor grad er enige med hverandre og i liten grad utfordrer hverandres tankesett (Dalen, 2011). For å undersøke dette prøvde jeg som ordstyrer ved enkelte anledninger å spørre om motsatt part var enige i den betraktningen eller den uttalelsen. Inntrykket mitt var at trenerne i stor grad enten bevisst eller ubevisst var samstemt i sine tolkninger og opplevelser om spillerutvikling. Dette er en mulig svakhet ved gruppeintervju og noen av dataene som kommer frem i studien, dersom de to aktuelle trenerne hadde gjort et dybdeintervju hver for seg ville det potensielt kommet til andre synspunkter.

4.2 Tilgang på informanter og utvalg

Valg av informanter er et særlig viktig tema innenfor kvalitativ intervjuforskning på grunn av at materialet en sitter igjen med etter et intervju må være av en slik kvalitet at det gir tilstrekkelig grunnlag for tolkning og analyse (Widerberg, 2001). Videre er valg av informanter sentralt fordi det blir redegjort for hvilke valg man har tatt på veien som vil påvirke dine forskningsresultater. Beskrivelse av utvalg og fremgangsmåte gjør det mulig

for andre forskere å etterprøve din forskning og sammenligne det med nærliggende prosjekter (Dalen, 2011).

Ifølge Rubin og Rubin (1995) er det fire sentrale aspekter når man rekrutterer informanter til intervju: a) å få tilgang til kunnskapsrike informanter, b) å få fatt i et vidt spenn av ulike synspunkter, c) å teste fremtredende temaer med nye intervjuer og d) å velge informanter for å utdype resultatene. På bakgrunn av disse punktene var det virkningsfullt å intervju ambisiøse spillere som tilhørte eliteserieakademier med spisset toppidrett og spillere som var ambisiøse med sin satsning, men som tilhørte en vanlig toppidrettsklasse. Ettersom jeg var opptatt av å utforske miljøer som la til rette for et klubb- og skolesamarbeid som bidrar til spillerutvikling, er det faglig begrunnelse for å oppsøke to eliteserieakademier for å få en forståelse av hvordan deres spilleres hverdag kombinerte skole med toppidrett og satsning på høyt nivå i klubb. Det vil gi innblikk i om man ser forskjeller i samarbeidet mellom skolene og de ulike klubbene. Videre var jeg opptatt av at dette skulle være klubber som historisk sett har fått flere spillere fra egne akademier inn på A-laget. Som en følge av at jeg valgte to skoler som har et samarbeid med to eliteserieklubber sesongen 2020, ble det gjort intervjuer med to skoler med ulik geografisk beliggenhet. Videre var en sentral forskjell at den ene skolen var offentlig, mens den andre skolen var privat. Ettersom spillere og trenere har en ulik hverdag presenteres de i en tabell under med nøkkelinformasjon.

Tabell 2: Informantprofiler

Spiller/trener	Status per nå	Erfaring
OTE	Spillerkoordinator/trener i eliteserieklubb UEFA A- lisens Mastergrad i idrett	Spilt på OBOS-nivå Assistent på rekrutt
OTV	Trener på toppidrett offentlig skole Grasrot trener (tidligere UEFA C) Mastergrad i idrett	Spilt på OBOS-nivå Trener på VGS i mange år
PTE	Spillerutvikler/trener i eliteserieklubb UEFA B-lisens	Spilt i utland og eliteserie Landslagserfaring A-trener i lokale klubber
PTV	Trener på toppidrett fotball UEFA B-lisens	Spilt i eliteserien Spillerutvikler og ansatt i krets
PTV2	Trener på toppidrett fotball UEFA A-lisens	Spilt i eliteserien og i utandet Spillerutvikler og ansatt i krets A-trener i lokale klubber
OSE1	Eliteserie U18	Spiller junior, trener med rekrutt
OSE2	Eliteserie rekrutt (PostNord-liga)	Spiller junior og PostNord-liga
OSV1	PostNord-liga	Spiller mest 4 divisjon og junior
OSV2	4. divisjon	Spilt 4 div. i tre sesonger
PSE1	Eliteserie rekrutt (3. divisjon)	Spilt 3. divisjon i tre sesonger
PSE2	Eliteserie rekrutt (Utlån til 3. divisjon)	For det meste syk, spilt noe junior
PSV1	PostNord-liga	Spiller mest 4. divisjon og junior
PSV2	3. divisjon	Spiller 3. divisjon og junior

I analysen vil informantene presenteres med ulike koder for at man skal anonymisere, skille nivået, presisere om det er en privat skole eller en offentlig skole, og for strukturens skyld. Studien består av 13 informanter. Det ble foretatt 6 intervjuer på en offentlig skole og 6 intervjuer på en privat skole. Skolene var plassert i to ulike landsdeler. Informantene fra de ulike skolene vil bli kategorisert som «P» (privat) eller «O» (offentlig). Videre vil spillere bli kategorisert med bokstaven «S» og trenere med

bokstaven «T». Det må også komme frem en kategorisering ut fra hvilket nivå spillerne er på og trenerne er på. Derfor vil informantene som går spisset toppidrett tilknyttet en eliteserierklubb presenteres med «E» (eliteserie), sammen med et tall for å adskille dem. Informantene tilknyttet klubber fra lavere nivå som er ambisiøse og tar del i en vanlig toppidrettsgruppe vil merkes med «V» (vanlig toppidrett) sammen med et tall. Spiller nummer to fra den private skolen som tilhører en eliteserierklubb vil eksempelvis kategoriseres som «PSE2», mens en trener fra den offentlige skolen som følger spillere på vanlig toppidrett vil kategoriseres som «OTV».

Per skole ble det gjort to intervjuer med ambisiøse spillere som gikk i en vanlig toppidrettsklasse og to intervjuer med ambisiøse spillere som tilhørte eliteserierklubbens akademi i det aktuelle området og gikk spisset toppidrett. For spillerne som tilhørte eliteserierklubbens akademi var de fleste tilknyttet klubbens andrelag. De hadde erfaring med spill i 3.divisjon og hospitering i perioder for klubbens A-lag. Ingen av spillerne hadde foreløpig debutert for klubbens A-lag. En av disse spillerne skulle våren 2020 på utlån til en ny klubb i 3. divisjon. Spillerne som gikk vanlig toppidrett spilte i klubber som tilhørte 4. divisjon, 3. divisjon og PosNord-liga. Her var spillerne som spilte på nivå fire og fem en del av A-stallen og hadde de siste årene fått godt med spilletid for klubbens førstelag. Spillerne som tilhørte tredje nivå med PostNord-liga var i en overgangsfase og på vei inn i klubbens førstelag, tidligere hadde de hatt 4. divisjon som kamparena.

Avslutningsvis ble det foretatt totalt fem intervjuer av trenere som arbeidet med de ulike spillergruppene. En trener fra hvert av eliteserierklubbens akademi og en eller to trenere for hver vanlig toppidrettsgruppe slik at man fikk dekket flere synspunkter og en dypere forståelse av temaet. Samtlige trenere hadde erfaring som spiller tidligere fra profesjonelt nivå. Noen hadde en karriere bak seg som OBOS-spillere, mens andre hadde flere landskamper for Norge. Videre var samtlige trenere utdannet gjennom NFF. Det varierte hvilken utdanning trenerne hadde fra Grassrot-lisens til UEFA A-lisens. Som gruppe hadde treneren rikelig med erfaring i treneryrket gjennom å ha trent lokale klubber og klubber på høyt nasjonalt nivå. Flere av trenerne hadde tatt studert idrett over flere år.

Kriterier for utvalg

Målet med å velge informanter på denne måten er å få innsikt i og kunne beskrive sentrale temaer i et gitt felt gjennom et stort spenn av variasjon (Rubin & Rubin, 1995). Kriteriene for utvelging av mine informanter og skoler var som følgende; 1) skoler som har høy score på NFFs rapport om klubb- og skole samarbeid fra 2019 (8 av 8), 2) mannlige informanter, 3) spillere i alderen 16-19 år som går på en toppidrettslinje på en videregående skole, 4) fire spillere som tilhører juniorlagene til eliteserierklubbene som samarbeider med skolene og har et mål om å nå profesjonelt nivå, 5) fire spillere som ikke tilhører en eliteklubb, men har et mål om å nå et profesjonelt nivå, 6) trenere som har ansvaret for elevgrupper med toppidrett fotball på videregående skole og 7) trenere med utdanning fra NFF og flere års erfaring fra treneryrket.

Ifølge Widerberg (2001) kan en når man søker etter informanter innen et felt benytte seg av sitt kontaktnettverk. Jeg kontaktet derfor først en skole hvor jeg kjenner en av toppidrettstrenere fra før. Jeg fikk raskt positiv respons fra den første skolen jeg hadde et nettverk i fra før og skolen fikk da mail med info om prosjektet (Vedlegg 2). Etter å ha lest gjennom dette og fått bekreftelse fra skolen og at deres informanter ville la seg intervju avtalte vi sted og tid for intervjuet. Det viste seg å være utfordrende å få med

en annen skole i prosjektet. Flere skoler og eliteseriekubber som ble kontaktet valgte å takke nei til å delta i prosjektet. Etter en rekke ringer under stilte en ny skole og eliteseriekubbe seg positive til å være med i prosjektet og jeg stod igjen med to skoler som passet kriteriene ovenfor.

Tematikken i studien viser til store individuelle forskjeller med tanke på opplevelsen av hvordan satsning på skole og fotball er. Tidligere studier påpeker at det er varierende funn om hvordan samarbeid mellom klubb og skole fungerer for toppidrettselevens spillerutvikling avhengig av hvilket nivå man er på og hvor i landet man kommer fra (Christensen & Sørensen, 2009; Lindvig, 2018; Stormo, 2014; Toppfotball, 2019). Dette er en vesentlig årsak til at utvalget er firedelt med informanter som tilhører spisset toppidrett og eliteklubber og informanter som går vanlig toppidrett. I tillegg til at man har foretatt undersøkelsene i to forskjellige fylker i landet. I begge fylkene er det valgt skoler som samarbeider med en eliteseriekubbe slik at man skal ha et sammenligningsgrunnlag. Ved direkte sitater i analysedelen vil disse bli gjengitt i kursiv og med innrykk. Dersom sitater fra samme informant blir sammenslått vil dette markeres med «(...)». Enkelte sitater kan behøve tilleggsinformasjon. Ved slike tilfeller vil det presenteres i parentes, uten kursiv. Dersom sitater har innhold som må anonymiseres vil disse presenteres med fet skrift i store bokstaver, for eksempel ved bruk av navn på klubb, skole, trener og lignende detaljer.

4.3 Intervjuguide

Dalen (2011) hevder at alle prosjekter som bruker intervju som metode har bruk for en intervjuguide. Intervjuguiden til dette prosjektet tilhører en strukturert intervjuguide. Fordelen med en slik intervjuguide er at en kan ta del i informantens fortellinger og historier, samtidig som en har holdepunkter å kunne lene seg på dersom det trengs for forskeren og hvis informanten har behov for det (Tjora, 2013). Det skaper en samtale mellom forsker og informant som blir styrt av de temaene og det fagfeltet forskeren ønsker å ta opp (Thagaard, 2013). Målet med intervjuguiden er å legge til rette for vekslinger mellom åpne spørsmål og refleksive svar.

Jeg opprettet to intervjuguides. En for elever/spillere og en for trenere. Intervjuguidene baserte seg på Tjora (2013) sine retningslinjer for hvordan en intervjuguide bør struktureres og er delt inn i oppvarmingsspørsmål, refleksjonsspørsmål og avslutningsspørsmål. Hovedtemaene i refleksjonsspørsmålene baserer seg på forskningsfeltet som er kartlagt og problemstillingen for studien. De er delt inn i temaer som omhandler a) treningsmengde, b) trener-spiller interaksjon og c) utdanning på videregående skole. Til slutt blir informantene bedt om å svare på spørsmål om d) eget utviklingsmiljø for at en skal få reflekterte svar i forhold til hvordan de foregående temaene påvirker utviklingsmiljøet. Målet har vært å knytte spørsmålene opp mot prosjektets kontekst. Oppvarmingsspørsmål blir brukt for å gjøre informanten trygg, og komme i gang med intervjuet, mens refleksjonsdelen går mer i dybden. Avslutningsvis kommer et par spørsmål for å normalisere samtalen mellom intervjuer og informant. En slik måte å lage intervjuguide på følger og Dalen (2011) sine anmodninger om å benytte «traktprinsippet». Måten en formulerer spørsmål på har stor påvirkning på hvilke svar man vil få, åpne spørsmål er en fordel ettersom det gir informantene mulighet til å gå i dybden i de temaene de selv føler de har stor innsikt i (Tjora, 2013). For å få til dette prøvde jeg å stille spørsmål som inkluderte «hva», «hvordan» og «på hvilken måte».

Spørsmålsrekkefølgen er avgjørende for hvordan intervjuet utvikler seg (Kvale & Brinkmann, 2009; Thagaard, 2013). Eksempler på bevisste valg fra min side er struktureringsgrad og oppbygning. Jeg valgte å starte med det hovedtemaet jeg mente var enklest for informantene å svare på- treningsmengde slik at informantene skulle bli komfortable med senere temaer som krevde større grad av refleksjoner og dypere innsikt. Videre prøvde jeg å stille spørsmål som var særlig avgjørende for min problemstilling flere ganger, med en annen ordlyd for å være sikker på jeg fikk rikelig med data.

Dalen (2011) peker på at i en intervjustudie bør det alltid forekomme et prøveintervju. Ettersom jeg er lite vant med å opptre som intervjuer hadde jeg behov for å gjøre et prøveintervju. Dette ble gjort med en person i min omgangskrets som er fotballtrener for et juniorlag. Prøveintervjuet gjorde at jeg ble tryggere på min situasjon som intervjuer og jeg ble bedre kjent med intervjuguidens styrker og svakheter. Etter prøveintervjuet ble enkelte spørsmål fjernet og jeg endret rekkefølge på to av delene i refleksjonsspørsmålene. I stedet for å starte opp med hvordan informantene opplevde eget utviklingsmiljø valgte jeg å avslutte med denne delen. Grunnen til denne endringen var at spørsmål omkring utviklingsmiljø var et emne informantene trengte tid til å reflektere rundt, derfor var det mer sannsynlig å få utfyllende svar senere i intervjuet når informanten var godt i gang med emnet spillerutvikling.

Informantene fikk avgjøre tidspunkt og sted for intervjuet, noe som gjør det lettere for informanten å snakke åpent om egne personlige erfaringer (Thagaard, 2013). Intervjuet ble gjennomført ansikt til ansikt i et møterom på skolens eller klubbens område. Dette ga en lun og trygg stemning. Denne tryggheten var nødvendig siden jeg ikke kjente noen av informantene fra før. Lydopptak ble benyttet som hjelpemiddel, i tillegg til at jeg skrev ned de viktigste momentene som kom frem rett i etterkant av hvert intervju. Som intervjuer fulgte jeg ikke intervjuguiden slavisk, jeg stilte spørsmål i den rekkefølgen som passet, dersom en informant kom inn på et tema som jeg hadde planer om å gå inn på senere prøvde jeg å la informanten fullføre dette temaet, slik at jeg som forsker fikk mest mulig informasjon. Samtidig ble ikke alle temaer like godt dekket av de ulike informantene. I rollen som forsker må man være åpen for at enkelte temaer ikke blir belyst like godt og at nye temaer kan komme til (Widerberg, 2001).

Intervjuene varte i fra 32 minutter til 74 minutter og alle fant sted i februar. Spillerne hadde i snitt intervjutid på 38 minutter. Mens trenerne i snitt brukte 55 minutter. Dette kan ha en sammenheng med at trenerne har flere erfaringer gjennom mange år som aktive spillere og trenere. Generelt delte trenerne i studien dypere forståelser og hadde flere formeninger om de sosiologiske faktorene studien prøver å dykke inn i. Lydopptak fungerte godt i intervjusituasjonen, ettersom det gjorde at en kan trekke frem de poengene og erfaringene informanten deler som er sentrale for eget forskningsprosjekt (Tjora, 2013).

En svakhet med gjennomføringen av intervjuet var at intervjuguiden bestod av for mange spørsmål under hvert tema i refleksjonsdelen, noe som bidro til en negativ effekt ved at intervjuene til en hvis grad ble oppstykket. Det virket som informantene enkelte ganger ikke fikk tid og riktig følelse til å gå i dybden i et par temaer som trengte stor grad av refleksjon. Dette ga en situasjon hvor informantene sine meninger opplevdes som vanskelig å formidle. Som intervjuer prøvde jeg å vente ut informantene, med kunstige pauser, eller komme med korte oppfølgingsspørsmål om det aktuelle teamet.

Imidlertid har jeg i ettertid ved å høre på intervjuene og foretatt transkribering kommet frem til at jeg som intervjuer kunne gått mer i dybden og stilt strengere krav ovenfor informantene i disse situasjonene, slik at man får påfyll av verdifulle faglige refleksjoner og data. I løpet av 24 timer etter intervjuet ble det foretatt et kort sammendrag. Her noterte jeg mine umiddelbare tanker om intervjuet og hva slags oppførsel og kroppsspråk informanten hadde. Widerberg (2001) fremhever at sammendrag av intervju er av nytte i analysearbeidet ettersom en kan få frem informasjon som ikke kommer frem på lydopptaket.

4.4 Analyse av dataene

Det er avgjørende å begynne prosessen med å transkribere tidlig etter at intervjuet er blitt gjort. Jeg delte transkriberingen i to bolker- en for hver skole. Transkriberingen ble gjort i løpet av en uke etter at intervjuene fant sted. Et intervju på en time krever omtrent en arbeidsdag med transkribering (Nilssen, 2012). Altså ble denne prosessen svært tidkrevende. Imidlertid ble transkriberingen en viktig del av min analyse ettersom jeg ble bedre kjent med informantene og deres synspunkter mens jeg foretok transkriberingen. Det kan være vanskelig å skille mellom analyse og tolkning, men en regel er at gjennom analysen kommer forskeren fram til sine funn, mens man i tolkningsprosessen skaper mening i funnene (Nilssen, 2012). I transkriberingen er paraspråk og tenkeord ekskludert, videre valgte jeg å transkribere på bokmål. Dette ble gjort for å ta hensyn til anonymitet, egen forståelse og lesbarhet (Kvale & Brinkmann, 2009).

Jeg valgte å foreta kodingen av dataene via Words funksjoner. Kodingen er en måte å organisere tanker om tekstene fra intervjuene. Det innebærer at man deler opp teksten og betegner utsnitt av teksten med kodeord slik at man ser mønstre i datamaterialet (Thagaard, 2013). Ved å kategorisere dataene og utarbeide koder ble det enklere for meg som forsker å orientere meg i datamaterialet samtidig som det ga en tydeligere og mer ryddig struktur i datamaterialet. I tillegg øker et oversiktlig kodingssystem forskerens troverdighet og transparens (Markula & Silk, 2011). Det første jeg gjorde var å lage individuelle profiler for hver informant. Videre ble det i mitt forskningsprosjekt foretatt en deduktiv tilnærming ved at jeg betegnet kategoriene med begreper fra fagfeltet eller problemstillingen. En arbeider altså på en slik måte at man kategoriserer de empiriske dataene man har fått til rådighet ut ifra fagfelt, man går fra det teoretiske til det empiriske (Thagaard, 2013; Tjora, 2013). Av den grunn ble datamaterialet koblet opp mot sentrale komponenter i de sosiologiske prediktorerne til Williams og Franks (1998) for spillerutvikling i fotball.

Tabell 3: kategorier og koder

Kategorier	Treningsmengde	Trener-spiller interaksjon	Utdannelse på VGS	Utviklingsmiljø
Koder	Deliberate practice	Trenerkompetanse	Tilrettelegging faglig	Eliteakademi vs. Toppidrett fotb.
	Fysisk totalbelastning	Samme klubb- og skoletrener	Utdanning versus fotball	Veien videre etter v.g skole
	Sykdom/skader	Trener som ferdighetsutvikler	Fravær og årsløp	
	Fysisk trener/fysio			

Åpen koding ble et fokusområde, noe som betyr at en prøver å tyde mønstrene i intervjuene og klassifisere dem slik at en får frem kjernen i de ulike intervjuene (Dalen, 2011; Kvale & Brinkmann, 2009). Jeg la vekt på å foreta en koding innenfor hver av kategoriene hvor man prøver å utvikle ulike relevante kodeord. Eksempelvis vil kodeord innenfor kategorien treningsmengde være totalbelastning, deliberate practice, sykdom/skader og fysisk trener. Deretter foretok jeg en kontekstanalytisk tilnærming som gir grunnlag for en komparativ kontekstanalyse mellom de ulike informantene. Altså sammenlignes det hva informantene har svart omkring de ulike kategoriene hvor man bruker kodeordene som hjelpemidler for sammenligningsgrunnlaget. Kodeordene som ble utviklet fungerer som tolkninger av meningsinnholdet i teksten (Thagaard, 2013). Ved å ta for seg beskrivelser fra de ulike informantene rundt de kategoriene som har blitt valgt gir dette grunnlag for at vi kan foreta en analyse av problemstillingen: *«på hvilken måte opplever trenere og fotballtalenter i alderen 16-19 år muligheter og begrensninger ved å velge toppidrett som studieprogram i videregående skole, med tanke på deres mål om å bli en profesjonell fotballspiller?»*. Dette fører til at jeg som forsker ser etter sammenhenger mellom datamaterialet og fagfeltet som gir et grunnlag for analysedelen. En går da over fra en åpen koding til en mer selektiv koding hvor målet er å få en overordnet forståelse av det som fremstår som det mest sentrale av det teamet som undersøkes i forskningsprosjektet (Dalen, 2011).

4.5 Kvalitetsvurderinger

Markula og Silk (2011) fremmer fire ulike forhold som tar for seg kvaliteten av ditt kvalitative arbeid, troverdighet, transparens, pålitelighet og forskerrefleksivitet. Tjora (2013) og Thagaard (2013) peker på at en forsker alltid vil påvirke sitt eget prosjekt, fordi en forsker aldri vil opptre helt nøytralt. Som en følge av dette er det avgjørende at leseren opplever stor grad av transparens. Det vil si at man gir leseren en klar og detaljert fremstilling av forskningsprosessen, slik kan leseren selv avgjøre om funnene fra prosjektet kan overføres til andre forhold (Markula & Silk, 2011). Jeg har i min metodedel beskrevet egen prosess med valg jeg har gjort, begrunnelser for valg og fremstilling av disse valgene for å øke transparensen. Det er nødvendig som forsker å sette seg godt inn i empiri og teori rundt fagfeltet. Det vil for eksempel kunne gi deg en bedre intervjuguide med mer presise og relevante spørsmål, noe som igjen kan øke troverdigheten i dine funn. I forkant av intervjuguiden til dette prosjektet har jeg høsten 2019 satt meg inn i fagfeltet. Videre har jeg egne erfaringer med temaet fra før og det er et interessefelt. All forståelse vil være basert på en førforståelse (Dalen, 2011). Derfor bør man ha et åpent sinn slik at man kan endre sin forståelse rundt eget forskningsprosjekt ved å opptre refleksivt (Tjora, 2013).

Forskeren må i så stor grad som mulig fjerne egen oppfatning. Personlig gikk jeg på en toppidrettsskole som elev, jeg har og vært i praksis på en toppidrettsskole som lektorstudent. Videre har jeg venner i mitt kontaktnettverk som har nådd profesjonelt nivå og delt enkelte av sine erfaringer med idrettslig satsning og skoleløp på samme tid. Det er naturlig at disse erfaringene påvirker hvordan jeg gikk inn i dette prosjektet og vil ha betydning for hvilke data jeg velger å fokusere på. Imidlertid har jeg prøvd å fjerne min egen oppfatning av fenomenet som undersøkes i så stor grad som mulig ved å sette meg inn i fagfeltet. Jeg har og lagt vekt på å være åpen for informantens opplevelser. På bakgrunn av dette kan en si at mine opplevelser og livserfaringer både åpner og stenger ved at de gir meg tilgang til noen former for innsikt og utelukker andre former (Kvale & Brinkmann, 2009). Dette fordi kjennskap til feltet gir meg forståelse for den situasjonen

informantene er i og økt informasjonsstrøm (Dalen, 2011). Samtidig presiserte jeg min bakgrunn og noen egne erfaringer i en kort formell samtale med informantene før intervjuet fant sted. Dette kan ha bidratt til at tilliten oss imellom ble større og positive følger i form av gjensidig tillit som legger til rette for informasjonsflyt.

Et argument som støtter opp om troverdigheten til dette prosjektet er at det er foretatt utfyllende beskrivelser av valg av metode og hvordan prosessen har sett ut. Videre skal forskningsprosjektet være pålitelig. Det vil si at man klarer å gi et mål på det man har til hensikt å måle eller undersøke. En måte å styrke påliteligheten på er å dokumentere metodene som er benyttet i forskningsprosjektet (Thagaard, 2013). Det kommer klart frem i dette prosjektet at man har brukt et kvalitativt semistrukturert forskningsintervju og gruppeintervju som metode. En fordel med å bruke intervju som metode er at forskeren kan legge frem direkte sitater. Informantens synspunkter kommer da direkte frem til leseren, noe som øker troverdigheten til studiens funn (Tjora, 2013). Sitatene denne analysen legger frem er plukket ut på bakgrunn av at de er relevante for fagfeltet og problemstillingen prosjektet prøver å fange.

Ettersom funnene tar utgangspunkt i 13 informanter kan det argumenteres for at generaliseringen fra disse dataene er begrenset. Ved å velge et kvalitativt design vil man som oftest ikke ha særlig gode forutsetninger for generalisering (Dalen, 2011). Studiens bidrag er i stedet å gi ny kunnskap omkring hvordan spillere opplever en hverdag hvor man skal prestere både på skole og i klubb, og der man har et ønske om i framtiden å lykkes på profesjonelt nivå. Dette er et forskningsfelt som stadig trenger nye innfallsvinkler og har fått en betydningsfull rolle de siste årene ved at man har som mål å se på hele utøveren når en prøver å forklare hvem som lykkes på toppnivå, derav blir skoleløpet en sentral komponent i det komplekse bildet (Askildsen, 2012; Larsen et al., 2013; Nielsen & Olesen, 2019). Denne forskningen baserer seg på det Tjora referer til som moderat generalisering. Moderat generalisering viser til at gjennom forskerens utbrodering av tid, sted, kontekster og andre variasjoner skal leseren selv kunne avgjøre i hvilke tilfeller forskningen er relevant (Tjora, 2013).

Etiske hensyn

Informantene skal ikke komme til skade, og den som blir intervjuet har rett til å trekke seg til enhver tid (Tjora, 2013). I studiens første fase ble det levert et meldeskjema som ble sendt inn til Norsk Senter for Forskningsdata (vedlegg 2). Dette ble gjort for at personvernombudet skal vurdere om forskningsprosjektet er i tråd med personvernforordningen samt om aktuelle personvernsopplysninger blir behandlet på en anonym måte. I kvalitativ forskning vil en se på om utvalgets konfidensialitet, fritt samtykke og at kravet om utlevering av informasjon til informantene i forkant har forekommet (Kvale & Brinkmann, 2009; Thagaard, 2013). I dette prosjektet har man lagt vekt på å anonymisere potensiell sensitiv informasjon, i tillegg til at informantens identitet blir beskyttet i arbeidet med prosjektet og i tiden etter.

Videre har informantene fått alt av informasjon på forhånd skriftlig (vedlegg 2), og de ble informert om hvilken rolle en ville ha i prosjektet muntlig flere ganger. Der ble det gjentatt at opplevelsene og tankene de deler vil anonymiseres. Dette gjelder navn på informanter, klubbene deres, skolene de går på, tredjepersoner som blir nevnt og eventuelle andre ord som trenger å bli anonymisert. Ellers fikk informantene mulighet til å ta en prat om innhold i studien, her kom det også frem at om de måtte ønske det var det fullt mulig å unnlate å svare på spørsmål eller trekke seg fullstendig fra prosjektet.

Samme informasjon ble gitt skriftlig til informantene og de måtte gi skriftlig samtykke for gjennomføring av intervjuene. I skrivet om prosjektet kommer det frem at transkriberingen og datamaterialet samt lydfiler vil bli slettet ved prosjektslutt. Dette skrivet ble godkjent av NSD før intervjuene ble gjennomført (vedlegg 3).

Ved publisering av studien er det kun opplysninger som blir sett på som relevante for analysens innhold som har blitt offentliggjort. Dette er blant annet om informantene tar del i en offentlig eller privat skole, hvilket nivå de spiller på og om de tilhører et eliteserieakademi med spisset toppidrett eller går vanlig toppidrett. Det er hensiktsmessig å skille utvalget med bakgrunn i hvilket nivå spillerne er på for å analysere og dykke inn i mulige forskjeller knyttet til det å være en del av en offentlig eller privat skole og om de tilhører et eliteserieakademi eller ikke. Utvalget vil imidlertid ikke kunne gjenkjennes kun ved å nevne generell informasjon som at de er spillere i junioralder tilknyttet en offentlig eller privat skole. Og om de tilhører et eliteserieakademi eller ikke. Samme prosedyre gjelder for trenerne som har fungert som informanter. Her har man og vist til hvilken utdanning trenerne har tatt og hvilken erfaring de har fra før. Igjen er årsaken til denne vurderingen at det kan være relevant for leserne å vite når en ser på betraktninger og opplevelser trenerne deler i analysedelen.

5.0 Analyse

I dette kapittelet vil det presenteres sentrale funn og analyser i lys av studiens problemstilling: «*på hvilken måte opplever trenere og fotballtalenter i alderen 16-19 år muligheter og begrensninger ved å velge toppidrett som studieprogram i videregående skole, med tanke på deres mål om å bli en profesjonell fotballspiller?*».

Denne studien begrenser seg som nevnt til faktorer innen den sosiologiske rammen til Williams og Franks (1998). Tidligere forskning har poengtert at miljøet rundt utøveren er svært sentralt for å forstå hvilke fotballtalenter som lykkes med å nå elitenivå (Henriksen, 2010; Larsen et al., 2013). Videre vil studien vise til hvilket ambisjonsnivå de ulike spillerne har ettersom ambisjonsnivå og indre motivasjon er helt sentralt for å kunne lykkes som profesjonell fotballspiller (Williams, 2013). Deretter vil studien gå inn på hvordan hverdagen på en toppidrettsskole påvirker spillerne. Her vil en vise til hvordan a) treningsmengde, b) trener-spiller interaksjon og c) utdanning på videregående skole begrenser eller fremmer mulighetene for fotballspillere til å bli profesjonelle. Videre vil det fokuseres på spillernes og trenerens opplevelser av situasjonen ettersom dette er prediktorer som har vist seg å ha stor betydning for en spillers utvikling (Sæther, 2017). Til slutt vil studien belyse hvordan disse faktorene til sammen sier noe om utviklingsmiljøet spillerne tar del i. Informantene er som nevnt gitt ulike koder slik at de skal være anonyme. Første bokstav indikerer om informanten er fra en offentlig «O» eller privat «P» skole, andre bokstav viser til om det er spiller «S», eller trener «T», tredje bokstav indikerer om spilleren/treneren tilhører vanlig toppidrett «V» eller om spilleren/treneren er tilhører spisset toppidrett og er en del av en eliteserielubb «E». Sist er informanter som tilhører samme gruppe nummerert med tallet «1» eller «2».

Ønsker for fotballkarrieren

Et sentralt mål når ved starten av forskningsprosjektet var å få informanter som hadde et ønske om å nå profesjonelt nivå. Altså at informantene hadde ambisjoner om å spille fotball på OBOS, Eliteserienivå eller i utlandet. Tidligere forskning har vist at norske fotballtalenter har høye ambisjoner når det kommer til egen karriere (Sæther, 2017). Funn i denne studien viser det samme ved at samtlige informanter har et mål og et ønske om å bli profesjonelle spillere. Informantene sier at de har lyst til å spille i OBOS-liga, eliteserien og noen ser også for seg å kunne dra utenlands for å leve av fotballen der. Samtidig har elevene et reflektert forhold til egen utvikling og viser til en rekke kortsiktige mål på veien. Ved direkte spørsmål om hvilke ønsker de har med fotballen svarer alle at de vil bli profesjonelle fotballspillere, det beskrives slik av to av spillerne:

PSE1 «Målet er selvfølgelig å komme til utlandet en gang, men man må jo ha flere delmål på veien for å kunne komme dit. Så målet nå er å komme på førstelaget eller dra til en annen klubb som er på et høyere nivå enn den kamparenaen jeg er på nå».

OSV2 «Kortsiktig blir målet å ta nivået på trening. (...) Det handler om å ta nivået på trening først og deretter bli førstekeeper i KLUBB I POSTNORD-LIGA. Hvis jeg klarer det i relativt ung alder har jeg et håp om at jeg kan komme enda lenger da. Om det blir OBOS-liga eller eliteseriespill. Det ser jeg ikke på som veldig urealistisk heller».

Det er interessant at både spillere som er tilknyttet akademier til eliteseriekubber og spillere som er tilknyttet klubber på et lavere nivå har et ønske om å kunne spille fotball på toppnivå fordi fotballspillere sine ambisjoner for videre karriere kan avhenge av spillernes nåværende ferdigheter. Ettersom ferdigheter ofte kan være et utgangspunkt for ambisjonsnivået, eller motsatt (Sæther, 2017). Spillerne har et ønske om å nå langt, men samtidig viser OSV2 sine utsagn at han har et reflektert og realistisk forhold til egen situasjon ved å vise til flere delmål på veien mot å nå spill i eliteserie eller utlandet. Det at man har et stort ønske om å nå langt gjør at perioden på videregående skole er svært viktig. Selv om samtlige spillere har høye ambisjoner viser tidligere funn fra utlandet at det i all hovedsak er spillere fra eliteakademier som når elitenivå (Grossmann & Lames, 2015). Videre har NFF de siste årene brukt store ressurser på de største fotballtalentene i aldersbestemte kull og støttet opp om norske eliteakademier sin satsning (Grøttland, 2017; Toppfotball, 2019). På den ene siden kan en se på dette som en naturlig konsekvens av at de som er best i alderen 16-19 år også vil bli best frem i tid, og det er naturlig at de tilhører et satsende eliteserieakademi.

På den andre siden kan en argumentere for at en ekskluderer potensielle toppspillere ved å praktisere en slik ressursdeling. Av den grunn vil det være interessant å se på hvordan de ulike gruppene opplever egne muligheter og satsning. Den videre drøftingen vil ta for seg forholdene rundt begge grupper spillere, med hovedfokus på: a) treningsmengde, b) trener-spiller interaksjon og c) utdanning på videregående skole, og om systemet rundt lovende og ambisiøse talenter både i eliteakademier og i vanlig toppidrett legger til rette for en hensiktsmessig spillerutvikling.

5.1 Treningsmengde

En svært sentralt funksjon med toppidrettslinjer er deres tilrettelegging av treningsmengde i hverdagen for å øke sannsynligheten for at spillerne ender opp som profesjonelle spillere, via flere timer med organisert trening som skal føre til utvikling og mestring (Olympiatoppen, 2011; Utdanningsforbundet, 2011). Et skoleløp med toppidrett skal tilpasse treningsmengden slik at man får en optimal totalbelastning. Spillernes treningsmengde ses på som summen av spillernes organiserte treninger og egentrening. Ved å ta del i toppidrett på videregående skole vil de fleste spillere få flere organiserte treningstimer i året, noe som vil være fremmende for spillerutvikling ut fra prinsippet om deliberate practice (Ericsson et al., 1993). Tidligere forskning har vist at aldersspennet 16-19 år er den delen av karrieren utøvere i fotball har flest timer med trening (Sæther, 2017).

5.1.1 Deliberate practice og totalbelastning

Spillere og trenere har en klar oppfatning av at det trengs store mengder med trening for å lykkes i fotballen, og samtlige viser til nødvendigheten av en stor sum med deliberate practice, hvor flesteparten fremhevet behovet for minimum 10 timer. På spørsmål om hvor mange timer med organisert trening man burde ha i løpet av en uke fikk man følgende svar fra OTV og PSE1:

OTV «Det blir jo ja sånn rundt 10-12 timer minimum i uken med organisert fotball, det må spillerne ha synes jeg».

PSE1 «Jeg kan ikke gi et eksakt antall timer, men jeg synes det er veldig stor sammenheng mellom organisert treningsmengde og utvikling, fordi i fjor så trente vi mye mer og da fikk

jeg mulighet til å trene med A-laget mye mer, jeg ble bedre fysisk også. Jeg tror det har veldig mye å si».

Ser man dette opp mot retrospektive studier av talentfulle spilleres treningshverdager er det en del variasjoner når det kommer til antall timer med deliberate practice ut fra hvilket land og utviklingsmiljø spillerne tilhører. Anslagsvis viser tidligere studier at spillere i alderen 16-19 år som er ansett som talentfulle og ambisiøse i sine alderstrinn har 8-12 timer med deliberate practice i uken (Baxter-Jones & Helms, 1996; Ivarsson et al., 2015; McMillan et al., 2005; Sæther, 2017), noe som sammenfaller med spillernes oppfatninger i denne studien.

Antall timer med deliberate practice

Det er imidlertid store kontraster i hvor mange timer med deliberate practice de ulike toppidrettsselevene faktisk praktiserer i denne studien. Et interessant skille er hvordan eliteserieklubbene har ulik praksis i forhold til hvor mange timer med organisert trening en bør ha i løpet av en uke. På spørsmål om hvor mange timer i uken spillerne bruker på organisert trening kommer det frem ulike svar:

PSE1 «Si rundt 15 timer i uken pluss kamp. Det er inkludert egentrening. Jeg har to treninger hver dag med klubb. Vi trener på skolen hver dag, og på ettermiddagen hver dag. Det gjelder de som er med i akademiet til KLUBBNAVN».

OSE1 «Vi har fire treninger på morgningen på skoletiden. Det blir 4-5 organiserte treninger i uken pluss kamp. (...) For min del så skjer egentrening på ettermiddagen ettersom vi har klubbtreninger med laget i skoletiden. Så da har jeg enten tid til hvile etter skolen eller egentrening».

En ser fra svarene ovenfor at den ene eliteserieklubben akademispillere praktiserer omtrent dobbelt så mange økter (10) i uken med organisert fotballtrening som den andre eliteserieklubbens akademispillere (5). Denne klubben har treninger i skoletid slik at toppidrettsøkter med skolen er inkludert i disse øktene. Dette vil i løpet av et år gi store forskjeller i antall timer med deliberate practice. Basert på Ericsson et al. (1993) vil det med stor sannsynlighet føre til høyere spillerutvikling for eliteserieklubben med flest organiserte treninger i løpet av et år. Samtidig er ikke dette alltid tilfelle (Sæther, 2017), og forskjellen kan også skyldes ulike måter å kategorisere øktene mellom klubbene.

Spillerne som går vanlig toppidrett og tilhører en klubb fra PostNord-ligaen til 4. divisjon trener som regel 4-5 organiserte økter med eget lag. Denne gruppen har 3-4 klubbtreninger på kveldstid og man får i tillegg til dette to treninger i uken ekstra med organisert fotballtrening i form av toppidrett fotball på skolen. Treningene blir oppgitt å være på 90 minutter, som gir 9-10 timer med organisert trening i uken, og indikerer at de gjennomfører tilfredsstillende mengde deliberate practice som de selv har oppfattet som nødvendig i løpet av en uke. De bruker mer tid på deliberate practice enn eliteserieakademiet en og mindre tid enn eliteserieakademiet to.

Interne uenigheter blant trenere om organisert trening

Det kommer frem at spillerkoordinatorer og akademisjef i samme klubb har ulike formeninger om hvor mye deliberate practice spillernes deres bør gjennomføre i eliteserieklubben som har færrest organiserte treningsøkter, OTE opplever situasjonen slik:

OTE «På feltet altså når man spiller fotball tenker jeg spillerne bør ha 12 timer i uken med fotball. Praksisen i min klubb er jo nå mindre. Grunnen til at det er mindre enn det jeg ser for meg er rett og slett fordi vi har en akademisjef som er fra NEVNER LAND som har en litt annen bakgrunn enn hva jeg er vant til og hva jeg synes er optimalt».

Det at trenere, akademisjef og fungerende spillerkoordinator i samme klubb har ulike oppfatninger av behovet for deliberate practice viser kompleksiteten rundt treningsmengde. Innen fagfeltet har det opp gjennom tiden vært uenigheter både angående mengde i form av antall timer med trening for unge fotballtalenter og i forhold til treningsinnhold (Gabbett et al., 2014). Den ulike praksisen eliteserieakademiene gjennomfører viser at det er flere måter å forholde seg til treningsmengdes påvirkning på spillerutvikling (Ericsson et al., 1993; Fraser-Thomas & Côté, 2007). Begge klubbene er historisk sett flinke til å utvikle egenproduserte spillere til A-lag og viser til viktigheten av å få egne spillere opp i A-stall. For tiden scorer imidlertid klubbene lavt på spilletid for egenproduserte spillere i eliteserien (Toppfotball, 2019).

Forskningsfeltet har ikke noen tydelig svar på spørsmålet om økt treningsmengde resulterer i flere elitespillere, noe som gjenspeiler uenighetene og ulikhetene mellom aktørene i denne studien. Det er riktignok en felles forståelse i forskningsfeltet at unge spillere trenger å trene mye. Enkelte studier har funnet en korrelasjon mellom treningsmengde og spillernes ferdighetsnivå (Brink et al., 2010; Ford et al., 2009). Imidlertid klarer ikke forskningen å identifisere at de spillerne som trener mest blir best (Hornig et al., 2016; Sæther, 2017). Informantene og forskning er enige om at innhold, kvalitet og intensitet i den organiserte treningen har stor betydning og legger føringer for antall treningstimer, i tillegg til at andre typer trening som deliberate play og egentrening også har påvirkning på hvor mye deliberate practice spillerne bør praktisere (Cobley & Baker, 2007; Côté, 1999; Côté et al., 2007).

Fysisk totalbelastning for spillerne

Dilemmaet med å optimalisere den daglige treningssituasjonen starter en diskusjon relatert til behovet for optimal treningsbelastning. Den ulike praksisen spillerne og gruppene utsettes for har sine fordeler og ulemper. På den ene siden vil et større antall timer med deliberate practice og en økt fysisk totalbelastning legge til rette for at spillerne kan bli bedre teknisk, taktisk og ferdighetsmessig, noe som gir grobunn for positiv spillerutvikling (Ford et al., 2009; Reeves et al., 2018). Dette gjenspeiles i utsagnet til informant PSE1 som opplevde at økt mengde med organisert trening gjorde han til en bedre spiller og ga han mulighet til å trene med klubbens A-lag. Samtidig viser forskningen at utøvere med et for høyt antall timer med organisert trening kan havne i en situasjon som gir økt hyppighet av skader, sykdom og motivasjonssvikt, noe som i det lange løp igjen kan gjøre at talentfulle spillere velger å avslutte satsningen (Dønnestad, 2013; Flatgård et al., 2020; Gabbett et al., 2014). Treneren til eliteserieklubben med et færre antall treninger viser til hvilke muligheter det gir for helhetsbildet til spillerne:

OTE «Forskjellen er jo at spillerne har fire treningsøkter på dagtid. De har jo frigjort en del ettermiddager i uka med å være i vårt akademi i ELITESERIEKLUBB. Klubbøktene skjer i skoletid med høy intensitet og da har spillerne tid til å gjøre andre ting på ettermiddagen, som egentrening, være med familie, kjæreste eller venner. Vi har gjort det slik at toppidretten, aktivitetstlære og kroppsøving til sammen blir gjort om til klubbtreninger som foregår i skoletiden».

Som OTE påpeker vil spillere som gjør seg ferdig med trening i løpet av skoletiden ha mer tid til å drive andre aktiviteter. En ser at skolen og klubben har gjort tilpasninger slik at flere fag som tar for seg fysisk aktivitet og toppidrett fotball til sammen utgjør klubbtreningene på dagtid. Ved å drive en slik praksis får spillerne tid til å delta i andre fag på skolen og samtidig får de frigjort ettermiddagene sine til andre behov og interesser, og prestere på flere arenaer- dual careers som vil bli ytterligere belyst i analysedelen om utdanning på videregående skole (Nielsen & Olesen, 2019). Videre vises det til at øktene foregår med høy intensitet noe som krever godt med restitusjonstid mellom hver økt (Duncan et al., 2010; Riisnæs, 2017). Kravet til restitusjon mellom økter har betydning for en spillers prestasjonsevne (Brink et al., 2010). Sist gir denne belastningsstrukturen muligheter til at spillerne selv kan drive egentrening, både i form av styrke og hurtighet, men også med ball og innslag av deliberate play aktiviteter. Senere studier har påvist betydningen av leken og egentrening med fotballen også i aldersspennet 16-19 år. Prinsippene til Ericsson et al. (1993) om deliberate practice har fått kritikk i de senere årene ettersom et for stort antall timer kan føre med seg uheldige konsekvenser som utbrenthet og kvantitet i trening fremfor kvalitet (Sæther, 2017). Med en slik ukeplan bestående av færre organiserte økter bør spillerne ha forutsetninger for å få til flere treninger med fotball på egenhånd (Baker et al., 2003; Côté et al., 2007).

5.1.2 Skader og sykdom

Informanter har totalt sett opplevd en økt treningsmengde i tiden på videregående skole, likevel har flertallet av informantene ikke vært utsatt for skader eller hyppigere sykdom i løpet av sine år med toppidrett fotball. Dette kommer frem gjennom opplevelsene til PSV2 og PSV1:

PSV2 «Jeg har ikke merket de store forskjellene etter at jeg begynte på videregående, jeg har alltid trent mye. Men det har jo blitt mer. (...) Jeg kjenner bare at jeg trener mer og blir bedre. Også prøver jeg å restituere godt. Sykdom kommer det alltid litt av, men jeg har ikke opplevd noe alvorlig. Jeg har ikke vært skadet på nesten 18 år».

PSV1 «Jeg merket den økte treningsmengden i starten. Kroppen ble sliten og jeg måtte begynne å benytte helgene til å ta det rolig i stedet for å finne på ulike sprell og tulle rundt. I tillegg har jeg stort fokus på kosthold og søvn. Man må få nok timer med søvn for å prestere. Men jeg har aldri vært skadet da, så den ekstra treningsmengden har ikke påvirket meg sånn sett. Enkelte ganger har jeg vært sliten, men det tror jeg er naturlig. Jeg har heller ikke vært utbrent».

Den generelle oppfatningen til spillerne er at de trener mer, har unngått alvorlige belastningskader og opplever lite sykdom. Videre legger et stort flertall av informantene vekt på restitusjon og kosthold som nøkkelfaktorer for å kunne prestere på ønsket nivå og for å kunne unngå skader. Elevene prioriterer annerledes enn jevnaldrende når det kommer til bruk av fritid. Spillerne er klar over at man som fotballspiller i 18-års alderen er en 24 timers utøver (Olympiatoppen, 2011). Dette taler for at toppidrett fotball fungerer positivt for elevenes spillerutvikling ved at faget legger til rette for toppidrettslig satsning og utvikling av hele utøveren gjennom en økt totalbelastning som gir flere timer med repetisjon av ferdighetstrening og kunnskap om valg og prioriteringer i toppidretten (Nielsen & Olesen, 2019; Olympiatoppen, 2011; Stambulova & Wylleman, 2015; Utdanningsdirektoratet, 2006).

Fare for fysisk overbelastning?

Selv om flertallet av informantene opplever lite skader og sykdom i sin tid på videregående skole er det også enkelte som har hatt tunge perioder. To spillere har hatt vanskelige perioder med toppidrett fotball på videregående skole i form av sykdom eller langvarig skade:

OSV2 «Ehh i løpet av videregående har jeg vært litt mye skada, jeg har hatt ryggproblemer hele veien og det tror jeg har litt med treningsmengde å gjøre, men det handler mest om egentrening jeg har gjort utenfor skole og klubb som har gjort at det har blitt for mye».

PSE2 «Men de to siste årene har jeg spilt veldig lite fotball, jeg har vært mye syk og mye borte fra fotballen. Immunforsvaret har vært konstant dårlig. Så jeg har spilt sånn her og der når jeg har kommet meg tilbake, men jeg har alltid fått tilbakefall. (..) På en side kan det ha vært totalbelastningen som kom når jeg begynte på videregående og kanskje litt stress koblet opp mot dette. Men det vet jeg liksom ikke, det kan ha vært andre faktorer også som utløste sykdommen».

For spillerne som har opplevd utfordringer med fotballen på videregående skole finner man et par fellesnevner. Begge opplevde tilbakefall i sin utvikling og kom i en situasjon hvor de ikke fikk praktisere ønsket mengde med fotball etter at de økte treningsbelastningen som et resultat av å starte på toppidrett fotball. Informantene var blant spillerne som oppga at de var i det øvre sjiktet når det kom til antall timer med deliberate practice med henholdsvis 18 og 15 timer ukentlig. Disse dataene peker mot at totalbelastningen ble vel stor i perioder, noe som har gitt tilbakefall for spillerne. Funnene samsvarer med forskning som viser at høy totalbelastning for unge utøvere har negative konsekvenser forbundet med seg ved økt skaderate, og forekomst av sykdom (Gabbett et al., 2014). Toppidrettselever som trener for mye havner i en situasjon hvor de ender opp med tilbakefall og motivasjonsvikt (Bjørkås et al., 2015). Av den grunn kan man stille seg kritisk til om hverdagen til OSV2 og PSE2 med en så høy totalbelastning er fremmede for deres spillerutvikling. For spillere i denne aldersgruppen er det vanskelig å forstå at treningen og innsatsen man legger ned kan få en negativ effekt i det lange løp dersom man ikke tenker på omstendighetene rundt hele utøveren og utvikling over tid (Mills et al., 2014a; Nielsen & Olesen, 2019). Dette har sammenheng med spillernes oppfatning av at et høyt antall treningstimer er en grunnpilar for å nå elitenivå. Dersom spillerne er av den oppfatning at oppskriften på hvordan man lykkes som fotballspiller inneholder treningsmengde som hovedingrediens, kan det føre til at spillerne står i fare for å bli overtrent, slite med sykdom og miste motivasjon (Dønnestad, 2013; Flatgård et al., 2020).

De to spillerne som har opplevd skader eller sykdom over tid ble utsatt for ulike tilnærminger i toppidrett fotball fra deres trenere. OSV2 og PSE2 deler sine erfaringer på denne måten:

OSV2 «Og etterhvert fikk jeg tilbakemeldinger på at jeg trente for mye fra trenere på skolen».

PSE2 «Når jeg kom tilbake var de (trenere) kanskje litt vel ivrige for at jeg skal komme tilbake og komme i best mulig form. Og det tror jeg noen ganger gjør at jeg ikke har bygget meg opp steg for steg, men heller fått tilbakefall med sykdommen. Trenerne mine har kanskje ikke helt skjönt hele situasjonen min, kommunikasjonen har ikke vært optimal».

OSV2 som går vanlig toppidrett ble fulgt opp av skolens trenere når han ble skadet og fikk restriksjoner om å redusere treningsmengde slik at han kunne komme tilbake og delta på organiserte treninger så fort som mulig. Her ser vi treneren viktige rolle som en støttespiller og fagkyndig person ved at han aktivt går inn i spillernes treningshverdag og gir tilbakemeldinger på hva som blir gjort feil (Mills et al., 2014b). I tillegg indikerer utsagnet at toppidrettsfaget og skolen tilfredsstillende kravet fra Olympiatoppen om at lærerstaben har innsikt i og forståelse for totalbelastningen i idretten og skolen. Det gir et bilde av fotballforbundets spillerutviklingsmodell med målet om en helhetlig utvikling hvor kompetente trenere legger til rette for spillerutvikling (NFF, 2016).

Det motsatte er tilfelle for PSE2 som tilhører et eliteakademi. Han opplever press om å komme tilbake i samme fysiske totalbelastning som før sykdommen, og ved å framskynde denne prosessen mener han det fører til at sykdommen slår til på ny og gir et resultat av gjentatte tilbakefall. Han vedgår at kommunikasjonen er for dårlig mellom trener og spiller og at den store treningsbelastningen fungerer mot sin hensikt. I utgangspunktet tilhører PSE2 en klubb som scorer godt på samarbeid mellom klubb og skole i rapporten fra Norsk Toppfotball (2019). Videre har klubben en helhetlig filosofi og bruker store resurser på PSE2 sin spillergruppe for at en skal få et optimalt utviklingsmiljø. Imidlertid viser det seg at informasjonsflyten mellom ledd er svak og gir ulik forståelse. Tidligere funn i forskningen peker på hvordan liten grad av kommunikasjon kan være med på å hindre utvikling ved at spiller og trenere har forskjellig oppfatning av hvilken tilrettelegging som vil føre til fremgang (Morris et al., 2015). Disse funnene viser hvor stor påvirkning trener har for spillerne sine, og videre hvor mange faktorer som spiller inn, selv om en bruker store ressurser på å legge til rette for spillerutvikling, kan en faktor som ikke er lagt til rette for spilleren påvirke helhetsbilde og føre til fravær av spillerutvikling.

5.1.3 Tilgang på fysisk trener og fysioterapeut

Nødvendigheten av et velegnet trenersteam og kompetent utdanning blant fagpersonell for unge fotballspillere i Norge har blitt et hovedfokus fra nasjonalt hold, noe som har bidratt til en satsning på trenerutdanning og fagpersonell i hverdagen til spillerne (Grøttland, 2017). Norske eliteserierklubber har opptil 10 fulltidsansatte trenere/ledere/fysioterapeuter i sine akademier for deres unge spillere. Tidligere funn viser at man ser en klar sammenheng mellom personer i full stilling og kvaliteten i treningsprosessen rundt Norges fremste unge spillere (Toppfotball, 2019).

Eliteserierklubbens akademiers ressurser gir fordeler

En forskjell som viser seg i denne studien er hvilke ressurser på feltet spillerne har tilgang til. Spillere fra akademier til eliteserierklubber har tilgang på fysisk trener som har utdanning som fysioterapeuter:

PTE «Det er et veldig profesjonelt opplegg for spillerne. De skriver ned hvor mye de har sovet, hva de har fått i seg av mat og hvordan de føler seg. Også tilpasser man treningshverdagen i forhold til dette. Det er den fysiske treneren i klubben som tar seg av den biten. Han er også med ut på felt. Det gjør at spillerne får et mer individuelt tilpasset opplegg. Samtidig har man forskjellig intensitet på øktene, og det tas hensyn før og etter kamp».

OSE2 «Vi har jo fysioterapeut på feltet hver eneste trening. Så jeg er i dialog med han når det kommer til skader eller sykdom. Hvis jeg sliter med noe tar jeg en prat med han også blir vi sammen enige om hva som er det beste for meg. Det er ganske greit å ha en

fysioterapeut på feltet som man kan snakke med og som da også skjønner hva som skal til for å forebygge skader».

PTE, trener for Eliteserielubb 2 som trener 9-10 økter i uken viser til hvordan klubben prøver å ta hensyn til hele utøverens situasjon ved at spillerne er nødt til å gi klubben tilbakemeldinger på egen restitusjon, form og hvilken næring de har hatt det siste døgnet. På bakgrunn av dette får de tilpasset intensitet på dagens økter ut ifra hva spillerne gir i score på de ulike punktene. Til denne jobben har klubben en egen ansatt fysisk trener, noe som bringer økt kompetanse og følger anbefalinger fra Norsk Toppfotball. Slike tilpasninger og oppfølging er en nødvendighet dersom en skal klare å balansere den fysiske belastningen til spillerne (Brink et al., 2010). Tidligere studie gjort i en norsk eliteserielubb har påpekt faren for skader øker dersom en ikke har tilgang til fysioterapeut (Flatgård et al., 2020), noe mine funn støtter, spillerne ser nødvendigheten og tryggheten av å ha en fysioterapeut på feltet. Det gir muligheter for en flytende dialog mellom fysioterapeuten og spillere over tid, og reduserer skaderisikoen. Fysioterapeut ses på som en faktor som gjør det lettere å gi spillerne en mest mulig optimal hverdag når det kommer til fysisk totalbelastning. Utsagnene til OSE2 støtter opp om prioriteringen til Norsk Toppfotball om økt bevissthet i forhold til trenerlogistikk som inkluderer fysioterapeuter, slik at man dekker et bredt kunnskapsfelt (Toppfotball, 2019). Tidligere studier presiserer at tett dialog med spillere både fra fysioterapeuter og trenere om belastning legger til rette for at spillerne har gode betingelser for å utvikle seg (Stormo, 2014).

Motsatt har spillerne som går vanlig toppidrett ikke de samme ressursene inkludert i deres treningshverdag. En har kompetente trenere på feltet, men elever som går vanlig toppidrett har ikke tilgang på fysioterapeuter. OAV2 gir et bilde av hans situasjon:

OSV2 «Jeg har jo hatt problemer med ryggen og på den fronten kan de ikke alt faglig, men de har anbefalt meg å gå til fysio. Også hvis det oppstår strekkskader og ting de har forutsetninger for å kunne noe om får man tett oppfølging. De har jo noe kunnskap ettersom de også er lærere i treningslære».

OSV2 viser til at han ikke har mulighet til å få oppfølging av fysioterapeut via sin skolegang på vanlig toppidrett, dette er noe han må følge opp på egenhånd. Utsagnet ovenfor viser til at trenere anbefaler spilleren å gå til fysioterapeut, men om dette gjøres blir opp til spillerne selv. Det kan stilles spørsmålstegn til om spillere selv vil velge å gå til fysioterapeut eller prøver å løse situasjonen på annet vis. Trenerne på vanlig toppidrett følger opp spillerne og deres skader dersom de har kompetanse til å foreta vurderinger. Enkelte av toppidrettslærerne har utdannelse som gjør at de kan komme med faglig veiledning på enkelte skadeomfang. Imidlertid vil ikke toppidrettstrenerne kunne bidra med den samme spisskompetansen som man ser spillere i eliteakademier fra spisset toppidrett får når det oppstår skader. Dette gir igjen ulike forutsetninger for spillernes utviklingsmiljø og disse funnene er med på å støtte opp om og sannsynliggjøre tidligere forsknings konklusjoner ved at de få spillerne som tar steget til å bli profesjonelle spillere etter all sannsynlighet kommer fra et akademi i en toppklubb (Grossmann & Lames, 2015).

5.2 Trener-spiller interaksjon

Dette delkapittelet vil fokusere på interaksjonen mellom spillerne/elevene og trenere på skolen. Trenerne vil med alderen spille en større og større rolle for utøverne (Côté,

1999), og en trener kan fungere som en døråpner ved å være en person som gir tilgang på spilletid, samt forbedrer tekniske og taktiske ferdigheter slik at spillerne tar nye steg i jakten på å bli profesjonelle fotballspillere. Deres rolle er med andre ord svært betydningsfull for spillerutviklingen (Sæther, 2015).

5.2.1 Trenerkompetanse

Kvaliteten og kompetanse trenerne har vil påvirke kvaliteten på den organiserte treningen og dermed spillerutviklingen (Stonebridge & Cushion, 2018; Sæther, 2015). Videre har NFF satset hardt på økt trenerutdanning og en helhetlig kompetanse hos fagpersonell rundt Norges fremste fotballtalenter (Grøttland, 2017). Sist er det et krav fra Olympiatoppen til Norges videregående skoler at man har trenere med høy kompetanse omkring utvikling av unge utøvere (Olympiatoppen, 2019). Mine funn viser at samtlige av trenerinformantene har trenerkurs i regi av NFF og lang erfaring med fotball på toppnivå som spillere og trenere. Trenerne innehar kravet fra Olympiatoppen om kompetanse. Tidligere studier på skoler med toppidrettslige tilbud har kommet frem til det samme (Bruu, 2019; Lindvig, 2018; Stormo, 2014) Imidlertid varierer det hvor langt toppidrettstrenerne har kommet på trenerkurs i regi av NFF. OTV og PTV2 er to eksempler som viser forskjellen i hvilken utdanning trenerne har fått fra NFF:

OTV «Jaa jeg har jo spilt aktivt selv og var vel på det nivået som er OBOS nå og det som den gang var 1 divisjon. Jeg spilte frem til 2000. Ellers har jeg tatt det laveste trenerkurset som før het trenerkurs lisens C, men som nå blir kalt Grassrot-treneren. Også har jeg idrett som hovedfag med hovedvekt på fotballfysiologi».

PTV2 «Jeg har spilt fotball rundt omkring, jeg har vært både her i Norge og i utlandet. Jeg har etter det tatt litt forskjellige kurs. Jeg har nå som trener UEFA A-lisens og har tidligere vært trener og spillerutvikler **NEVNER LOKAL KLUBB**, trener i diverse aldersbestemte lag og nå som spillerutvikler og trener i min fotballkrets».

OTV har gjennomført det laveste trenerkurset i regi av NFF. Han er komfortabel med egen kompetanse og viser til egen erfaring og utdanning som har sørget for at han er fotballfaglig kompetent. PTV2 er den eneste av trenerne som har UEFA A-lisens som ifølge NFF gir kompetanse til å trene lag på toppfotballnivå og enkeltspillere på høyt spillerutviklingsnivå. De tre siste trenerne har UEFA B-lisens. Det kommer ikke frem noen store forskjeller i kursingen til trenere som har ansvar for spisset toppidrett versus trenere som har ansvar for vanlig toppidrett fotball. Den treneren som har høyest kursing fra NFF er trener for vanlig toppidrett. Forskjeller innen kursing fra NFF kan ha flere forklaringer. En av forklaring er at eliteakademiene har mange trenere og i dette forskningsprosjektet hadde man ikke mulighet til å intervju alle som var ansatt i klubben. Det er sannsynlig at enkelte av de andre trenerne til gruppen har høyere utdanning i regi av NFF. En annen forklaring kan være at man anser andre faktorer som vel så viktig, for eksempel tidligere erfaringer som spiller og trener. Flere av trenerne i denne studien har og tatt utdannelse innen idrettsfag og kan opparbeide seg stor grad av kompetanse derifra. Eksempelvis har OTV mastergrad idrett hvor han har spesialisert seg i fotball, en kan argumentere for at en mastergrad med fokus på fotball trolig inneholder adskillig flere timer med kompetansebygging og læring om spillerutvikling enn et 10 dagers kurs i form av en UEFA B-lisens gir. Sist er det ikke alltid like enkelt å få tilgang til å ta NFF sine mest avanserte trenerkurs.

Fotballfaglig tankesett blant trenere

Det at samtlige trenere har tatt trenerkurs i regi av NFF vil være med på å legge til rette for at man har noen av de samme tankemønstrene og holdningene til spillerutvikling som følge av at trenerne har blitt introdusert og lært opp til felles momenter for hvordan man kan legge til rette for spillerutvikling (NFF, 2016). Videre gir det klarhet i hvilke oppgaver man har som trener for unge talentfulle spillere. Eksempelvis later det til at samtlige trenere har en dynamisk talentforståelse (Ommundsen, 2009), noe som kommer frem fra PTE sine betraktninger under:

PTE «Det er noen (spillere) som ligger et steg foran andre, men det er ikke gitt at disse blir best langt frem i tid. Ofte synes jeg at spillere gir seg for tidlig i dag. Det er ikke slik at man må spille Eliteserie i en alder av 19 år. Vi modnes ulikt og det er mange faktorer som må være på plass før man er klar til å prestere på et slik nivå. Men så spørres det om guttene har tålmodighet og vilje og den indre driven til å holde på over tid».

PTE deler trenernes felles talentforståelse gjennom å peke på at spillere modnes ulikt, og at det er en totalpakke som må være tilstede før spillerne er klare for spill på profesjonelt nivå. Utviklingskurven til unge spillere kan variere over tid, det er ikke nødvendigvis de som er best nå som vil nå lengst, faktorer som motivasjonen og viljen til spillerne er i stor grad avgjørende for hvor langt de kan nå. Dette er momenter som går igjen blant det store flertallet av trenerne og som bekreftes av tidligere forskning som viser til at spillernes kvalitetsnivå kan endres dramatisk i løpet av kort tid (Grossmann & Lames, 2013). Samtlige trenere er enige om at det er vanskelig å spå hvem som vil lykkes og bli profesjonelle fotballspillere flere år frem i tid. Trenerne fremhever at enkelte av toppidrettselevne har bedre forutsetninger enn andre, og at man med spillerne i aldersgruppen 16-19 år kan begynne å se konturene av hvem som kan nå veldig langt. Likevel kan ulike faktorer gjøre at bildet ser annerledes ut om et år eller tre. En dynamisk talentforståelse er i tråd med det forbundet bruker som sin forståelse av et talent (NFF, 2016).

På den andre siden gjør varierende grad av utdanning og tidligere erfaringer blant trenerne at man vil ha ulike formeninger om spillerutvikling, om hvem som kan nå lengst og om hvilke spillere man bør satse på, fordi man som trener blir påvirket av tidligere hendelser, utdanning og kursing (NFF, 2016; Stoszkowski & Collins, 2016). Selv om trenerne har en felles forståelse rundt spillerutvikling, viser dataene og til at trenere gjør ulike prioriteringer i interaksjonen med spillere. PTV2 skildrer trenerens påvirkningskraft ovenfor spillerne slik:

PTV2 «Vi som trenere har påvirkning på en spiller. Vi ser jo forskjellig på spillere og potensiale til spillere. Du ser jo ofte det at spillere i en klubb som ikke får den tilliten og får jevnlig med spilletid på et høyt nivå kan gå til en annen klubb og få jevnt og trutt med kamper der, som igjen fører til blomstring. Det har noe med tillit, få rom til å utvikle seg, få lov til å prøve å feile litt. Dette vil igjen kunne føre til stor spillerutvikling. Derfor er vår rolle som trener avgjørende».

PTV2 trekker frem hvordan en trener kan fungere som en døråpner eller en hindring ved at man ser forskjellig på spillere og deres ferdigheter (Sæther, 2015). En spiller som opplever vanskelige tider og lite utvikling i en gruppe eller i en klubb, kan skifte miljø og med økt tillit fra en annen gruppe og med en annen trener få vist frem potensialet sitt og dermed ta nye steg i utviklingen sin. Trenerne vil gjøre valg som fører til at enkelte blir

prioritert fremfor andre. Dette kommer nok enda tydeligere frem i spisset toppidrett hvor trenere i klubbsituasjon ofte har prestasjonsmål. Ved å gi noen spillere muligheter i kamp fører det til at enkelte spillere får gode betingelser for spillerutvikling, mens andre ikke kommer til. Tidligere funn på feltet viser til den samme tendensen som PTV2 påpeker ved at samspillet mellom trener og spiller avgjør store deler av utviklingen til spilleren og derfor har trenere svært stor makt ovenfor spillere i denne aldersgruppen (Côté et al., 2013; Sæther, 2017).

5.2.2 Samme klubb- og skoletrener?

For spillerne i dette forskningsprosjektet har halvparten samme trener på skole som i klubb, spillerne som deltar på spisset toppidrett har et tilbud som gjør at klubb også er ansvarlige for treninger i skoletid. Den andre halvparten av spillerne som går vanlig toppidrett har forskjellige trenere i klubb og skolesammenheng. Den ulike praksisen gruppene står ovenfor kan ha både positive og negative sider ved seg.

Toppidrettstreners rolle for spillere på vanlig toppidrett

Trenerne som har ansvar for vanlig toppidrett er opptatt av at de skal opptre som en nøytral samtalepartner ovenfor spillergruppen. Dette kommer frem gjennom PTV1 og OTV sine refleksjoner under:

PTV1 «Vi veileder også i forhold til klubbskifter og slike ting. Da opererer vi som en type samtalepartner. Vi jobber jo i krets så vi prøver å opptre så nøytralt som mulig. Men hvis jeg blir spurt direkte deler jeg min ærlige mening med spilleren».

OTV «Ja vi snakker med spillerne våre og spør hvilken klubb de er i. Hvilken mulighet de har i sin eksiterende klubb. Hvis veien er veldig lang frem der de er nå, har jeg flere ganger prøvd å finne alternative klubber og andre løsninger for spilleren».

PTV1 og OTV viser med sine utsagn til en sentral funksjon de har ovenfor spillere på vanlig toppidrett. Ved å ikke ha tilhørighet til en klubb og dermed måtte tenke på klubbens prioriteringer kan toppidrettstreneren fungere som en nøytral samtalepartner og gi innspill samt veiledning for spillernes karriere. Trenerne har flere erfaringer med å gi spillerne tilbakemeldinger på klubbvalg, slik at de kan ta nye steg som fotballspillere ved å involvere seg i spillernes klubbsituasjon. Trenerne påvirker utviklingen til spillerne indirekte med sine holdninger og meninger, altså vil nok også toppidrettstrenerne ha enkelte egne interesser i sine møter og interaksjon med spillerne. Likevel vil trenerne på vanlig toppidrett i utgangspunktet stå i en nøytral posisjon, noe som gjør at de får en støttende rolle, samtidig som de gir spillerne rom til å gjøre selvstendige valg og ha stor grad av autonomi. Dette bør ut ifra tidligere forskning være fremmende for spillerutviklingen til spillerne som går vanlig toppidrett (Mills et al., 2014a). Samtidig som en har positive aspekter ved å ha ulike trenere på toppidrett fotball og i klubb, bringer situasjonen og enkelte utfordringer. Situasjonen fører til mindre grad av kommunikasjon mellom ledd noe studien igjen finner som uheldig for spillernes utvikling, denne gang mellom trenere i klubb, på skole og spiller ettersom det resulterer i kun bruk av formell kommunikasjon som går gjennom forhåndsdefinerte kanaler (Morris et al., 2015):

OTV «For øvrige klubber på lavere nivå har det vært lite kontakt mellom oss **SKOLEN** og klubber, så det meste av kommunikasjonen går mellom oss **SKOLEN** og spiller for så spiller og klubbtrener igjen. Men det går an å få til møter med trenere, men det blir litt opp

til klubbene å vise interesse for dette. Uansett hva de gjør i klubb prøver vi på skolen å tilpasse oss».

PTV2 «Vi er jo kun med de to ganger i uken. Jeg kunne ønske at vi kan påvirke de i større grad å komme litt tettere opp mot dem, fordi to ganger i uken er litt for lite».

OTV sier at det er lite kommunikasjon mellom skole og klubber for spillere som går vanlig toppidrett. I tidligere forskning omkring spørsmålet om hvorvidt det eksisterer et samarbeid mellom skolene og elevenes klubber i arbeidet med å bidra til deres prestasjonsutvikling, oppleves det som nærmest fraværende for omtrent en av tre (Lindvig, 2018). Mine funn viser at spillerne som går vanlig toppidrett opplever liten grad av kommunikasjon. Spillerne på toppidrett må selv fungere som et bindeledd mellom skole og klubb. Trenerne på vanlig toppidrett er av den oppfatning at klubbene må ta første initiativ for at en skal få til et mer fruktbart samarbeid. Hovedutfordringen ved slike situasjoner er at spillerne kan bli utsatt for press fra flere hold og at en kan få for intensiv fysisk totalbelastning i løpet av kort tid (Bruu, 2019). I tillegg til dette kan det være vanskeligere å få på plass en systematisert, strukturert og langsiktig utviklingsfilosofi (Nielsen & Olesen, 2019). PTV2 påpeker hvordan det faktisk at man kun får to treninger i uken med spillerne gjør at det blir utfordrende å få igjennom egne prinsipper og påvirke spillerutviklingen til elevene i den grad han ønsker, treneren får ikke etablert like tette, dynamiske bånd og kulturer mellom spillerne og seg selv (Mills et al., 2014b).

Enkelte ganger havner spillere på vanlig toppidrett i en lite optimal situasjon når det kommer til prioriteringer mellom skole- og klubb treninger konkret knyttet til treningsbelastningen som vi så nærmere på tidligere i studien. OSV2 viser til at han opplevd tilfeller hvor han ikke er klar for ny økt på ettermiddagen grunnet mangel på samarbeid mellom toppidrettstrenerne og klubbtrener:

OSV2 «Det hender noen ganger at det kunne vært bedre planlagt, for eksempel har vi hatt en løpetest som ikke har passet inn i klubbhverdagen min og jeg havner i en situasjon hvor jeg ikke føler meg klar for klubbtrening».

Slike tilfeller gjør at spillerne blir mer skadeutsatt og man kan få begrenset effekt av treningshverdagen. Eksempelet viser hvor essensielt det er å få til kommunikasjon mellom klubb og skole, selv om den samme treneren ikke er aktiv på begge arenaer (Nielsen & Olesen, 2019).

Felles klubb- og skoletrener for spisset toppidrett

På den andre siden har man trenerne for spisset toppidrett som har en rolle som skoletrener og klubbtrener for spillere i eget akademi. Både spillere og trenere har en felles forståelse for at treningen som skjer i skoletid er det samme som klubbtreninger. Denne praksisen har de siste årene blitt vanlig i de fleste akademier til toppklubber i Norge og det har derfor blitt undersøkt nærmere hvilken betydning dette har for spillernes utvikling. Studier og rapporter er enige om at en slik situasjon er en fordel for prestasjonsutviklingen over tid (Bruu, 2019; Toppfotball, 2019; Aalberg & Sæther, 2016). Dette kommer også frem fra mine data på denne måten:

PSE1 «Det er kjekt å ha klubbtreninger også i skoletid. Det gjør at treneren kan følge oss opp. Jeg har en tett relasjon til dem. Treneren spør mye og lurer på hvordan jeg har det. Også kommer han med mange tilbakemeldinger på hva jeg kan bli bedre på, hva jeg må ta tak i for å utvikle meg».

I likhet med andre informanter opplever PSE1 at en løsning hvor man har klubbtrener i skoletid gjør at det er enklere for klubben og trener å følge opp spillerne, relasjonen mellom spiller og trener blir tettere. Videre viser spillerne til at de får hyppige tilbakemeldinger og oppfølging på hvilke deler av spillet de bør fokusere på. Disse betraktningene korrelerer med tidligere funn ved at å etablere sterke, dynamiske, organisasjonskulturer mellom eliteungdommer og trenerne fører til spillerutvikling (Mills et al., 2014a).

En annen faktor som skiller seg ut mellom spillere på vanlig toppidrett og spillere som tilhører eliteakademier er at i eliteserieakademiene avgjør trenerne i større grad hvilke muligheter spillerne har til å få kamptrening. Flere av spillerne i eliteserieakademiene påpeker denne funksjonen til trenerne, det har mye å si for deres hverdag som fotballspiller:

OSE2 «Trenerne har mye å si for humøret mitt, de avgjør jo om jeg får spille og slik sett har de mye å si for min utvikling og mine muligheter. Det kan være vanskelig hvis jeg ikke får spille, hvert fall hvis jeg ikke får en begrunnelse».

OSE2 opplever at treneren hans påvirker egen utvikling ved å bestemme hvilken og om han i det hele tatt får en kamparena. Dette slår igjen ut på spillerens humør, og mulighetene hans til å utvikle egen karriere. OSE2 har hatt utfordringer med treneren ved at treneren avgjør og påvirker hans muligheter til spilletid, dette er spesielt vanskelig dersom han ikke får en begrunnelse fra treneren. Dette er momenter som igjen viser hvilken makt trenerne har ovenfor spillerne sine (Sæther, 2017). Det er vanskelig for en spiller å stille spørsmålsteget ved trenerens betraktninger og kompetanse.

Ideelt sett foretrekker spillerne en situasjon hvor de har samme klubb- og skoletrener. Imidlertid er dette lite realistisk grunnet ressurser og klubbtreneres andre funksjoner. Klubbtrenerne på nivå 2 og lavere i norsk fotball har som oftest jobb ved siden av treneryrket og det vil av den grunn være vanskelig å ha samme klubbtrener og skoletrener for spillere som ikke tilhører eliteakademier. På den andre siden har eliteakademiene i denne undersøkelsen ansatt 8-10 personer til akademisatsning, noe som gjør at man kan følge opp spillerne helhetlig og har ressurser til å ha samme klubb- og skoletrener (Toppfotball, 2019).

5.2.3 Spillernes inntrykk av trenere som ferdighetsutviklere

Tidligere i analysedelen vises det til kravet om trenerkompetanse og det vises til betydningen av at spilleren opplever støtte, har dialog med og blir satset på av egne trenere. Videre viste det seg at samtlige trenere har formell kompetanse ved trenerkurs og utdanning. Spillere i dette forskningsprosjektet er og av den oppfatning av at trenerne har høy kompetanse. Noe som er helt sentralt ettersom trenerens posisjon ovenfor spillerne har større grad av betydning desto nærmere man kommer voksen alder (Côté, 1999). Informantene trekker frem at de er fornøyd med den fotballfaglige aktiviteten på treningsfeltet når de får spørsmålet om hva de synes om egne trenere i toppidrett fotball. PSV1 skildrer spillernes syn på denne måten:

PSV1 «Jeg synes det er veldig gode trenere, de er ansatt gjennom NFF, har spilt på et høyt nivå selv og har trenerkurs. Jeg synes de legger opp gode treninger for oss. Også er de flinke til å tilpasse seg gruppen de har å jobbe med».

Det kommer frem at trenerne er flinke til å variere innhold i treningen slik at det er tilpasset den spillergruppen som deltar på feltet. Det at samtlige spillere er fornøyde med den faglige kompetansen til sine trenere vitner om at toppidrettskolene innehar et av kravene til kvalitet fra Olympiatoppen ved at skolene skaper et miljø der elevene opplever en treningshverdag med fokus på utvikling og mestring (Olympiatoppen, 2019). Dette gjelder uavhengig av om spillerne tilhører spisset toppidrett eller vanlig toppidrett. Videre mener spillerne at trenernes høye kompetanse bidrar til kyndig veiledning i henhold til egen mulighet for utvikling på fotballbanen noe forskningsfeltet er enig i og noe Norsk Toppfotball har satt i fokus for sine eliteakademier ved å gjøre utviklingen av et profesjonelt korps av trenere til et svært prioritert innsatsområde (Stonebridge & Cushion, 2018; Toppfotball, 2019).

Trenere fungerer som ferdighetsutviklere for spillere. Samtlige av spillerne viser til treneres sentrale rolle for å utvikle egne ferdigheter, OSV1 og OSE1 er to av spillerne som beskriver hvorfor treneren har en viktig rolle for deres utvikling:

OSV1 «Trenere er viktige støttepersoner i forhold til å kunne gi meg råd til teknikk, hvordan jeg utfører øvelser og hvilke mål jeg kan jobbe med for å bli bedre. (...) Vi har ofte teknikkområder her på VGS med forskjellige områder som kalles fokusområder hvor vi kan velge hvilken del av spillet vårt vi har lyst til å jobbe med. Her har jeg jobbet mye med teknikkdelen av spillet mitt, dette har trenerne mye erfaring med. For eksempel veiledning for hvordan jeg skal bruke medtak og mottak i spillet mitt. Det merker jeg når jeg spiller kamp, jeg kan gjøre ting fortere og med større presisjon».

OSE1 «Treneren vil vite mye og han spør oss mye. Jeg tror han er borte og snakker til meg nesten hver eneste trening. (...) Vi har mye posisjon på øktene, han elsker at vi spiller på en og to touch. Trenerne vår er opptatt av balltouch, overblikk og raske valg. På de områdene har jeg blitt mye bedre det siste året».

Utsagnet til OSV1 viser hvordan trenerne fungerer som bidragsytere for å sikre ferdighetsutvikling (Mills et al., 2014a). Ved å veilede og sette opp mål for spillere og ved å gi spilleren konkrete punkter de kan arbeide mot fører trener-spiller interaksjon til spillerutvikling (Duncan et al., 2010). OSV1 bekrefter dette ved å peke på konkrete ferdigheter han har utviklet i løpet av sin tid som elev på vanlig toppidrett- teknikk, medtak og mottak. Spillerne opplever personlig oppfølging daglig og trenerne er med på å forme spillernes ferdighetsett på bakgrunn av hvilke spilleforståelse og faktorer treneren vektlegger. Trenerens valg bidrar til å vektlegge enkelte momenter fremfor andre slik at en treneres spillergruppe vil bestå av et sett av ferdigheter. Treneren er den som er tettest på spillerens idrettskarriere og har derav stor innvirkning på utviklingen (Larsen et al., 2013). Studiens funn støtter opp om at spillerutvikling i stor grad er avhengig av samspillet mellom trener og spiller, hvor treneren skal legge til rette for optimal utvikling av den enkelte spiller (Côté et al., 2013). Eksempelvis har treneren bidratt til at spillere har utviklet flere momenter ved eget spill, gjennom et bedre overblikk, raskere valg i spillsekvenser og større teknisk register som et resultat av toppidrett fotball.

5.3 Utdanning på videregående skole

Et miljø der man blir sett og føler at en blir satset på er essensielt for å lykkes (Haugaasen et al., 2014). Ettersom skolen opptar store deler av spillere i 16-19 års alders hverdag vil det være essensielt for spillerutviklingen at de trives og føler mestring også i skoleløpet (Henriksen, 2010). Som følge av at talentene i denne studien tilhører ulike skoletyper og ulike toppidrettsgrupper vil det være interessant å se på elevens forskjellige utdanning på videregående skole og praktisering av dual careers med fokus på både fotball og skole.

5.3.1 Muligheter for utdanning og fotball

Talentene som er en del av denne studien er skoleelever på videregående skole samtidig som de er ambisiøse fotballspillere. Tidligere studier har vist at det å fokusere på to arenaer potensielt kan føre til konflikter gjennom manglende restitusjon, tidspress og dårlige forberedelser (Bruu, 2019; Christensen & Sørensen, 2009). Det å kombinere idrettslig satsning med skole blir sett på som noe helt naturlig og det virker som om det er en felles forståelse av at skolen er betydningsfull blant informantene. Dette er på bakgrunn av åpenbare forhold, som at talentene fremdeles har en usikker fremtid og bør ha noe å falle tilbake på dersom de ikke er blant de ytterst få som kommer seg gjennom det trange nåløyet og blir profesjonelle (Geisler, 2019; Grossmann & Lames, 2015). Samtlige av spillerne/elevene mener de har tid til både skole og fotball:

OSV1 «Jeg har hatt tid til begge deler (**BÅDE SKOLE OG FOTBALL**), det føler jeg, det er fint tilrettelagt for at jeg kan kunne drive fotball på fritiden, for at jeg kan være med på opplegget her og jeg har ikke hatt noen problemer med å gjøre skolearbeid».

PSV1 «Jeg har mye tid til å gjøre skole og trening med fotball».

Både OSV1 og PSV1 påpeker at forholdene er godt tilrettelagt uansett om de tilhører et eliteserieakademi eller vanlig toppidrett, og om de går på offentlig eller privat skole. Spillerne er av den oppfatning av at han har mye tid til skolearbeid og trening med fotballen. Dataene fra denne studien skiller seg fra tidligere forskning ved at samtlige elever mener de har gode forutsetninger for å kombinere skole og fotball. Dette kan ha en sammenheng med at man har tatt til seg erfaringen fra tidligere forskning som har vist til at talenter føler de ikke har hatt tid til begge arenaer (Christensen & Sørensen, 2009), og at NFF, Olympiatoppen og skoler med toppidrett som tilbud har hatt stort fokus på å utvikle toppidrettslig satsning (Sæther, 2017; Toppfotball, 2019). Gjennom et økt antall tilbud for elevene ved stadig flere private og offentlige skoler som tilbyr toppidrett fotball, gir det en økt konkurranse og kravet til kvalitet og tilrettelegging for både fotball og faglig innhold blir høyere (Olympiatoppen, 2011). Videre har akademietableringer for de fleste toppklubber gjort at man har fått et bedre tilpasset tilbud faglig for de talentene som blir ansett å være fremst i sin utvikling (Toppfotball, 2019).

Forskjeller mellom spisset toppidrett og vanlig toppidrett – skoleløp

I lys av utsagnene over vil det være interessant å se på hvilke former for tilrettelegging informantene opplever. Det er forskjeller blant elevene som går spisset toppidrett via et eliteserieakademi versus elevene som går vanlig toppidrett for hvordan skolene legger til rette for sine elevers faglige oppgaver. Sitatene til OSE1 og PSV1 viser eksempler på forskjeller spillerne opplever:

OSE1 «Vi har en mellommann, han sørger for at alt går som det skal ved at han både er ansatt her i **KLUBBNAVN** og på skolen. (...) Han er kontaktlæreren våres i tillegg da. Han tar seg alt av meldinger både den ene og andre veien. Han gjør min hverdag enklere. Han kan bidra til at vi får utsettelse på frister eller tatt prøven en annen dag».

PSV1 «Jeg må gå direkte til lærerne å få direkte avtaler med mine faglærere. Men de har stor forståelse for min hverdag som toppidrettsutøver».

Tidligere forskning har vist til at hvilket nivå spillerne blir ansett å være på her og nå er betydningsfullt for hvilke tilpasninger de får på skolen (Bruu, 2019; Christensen et al., 2011; Aalberg & Sæther, 2016). Lignende erfaringer kommer frem fra dette prosjektet. PSV1 tilhører en gruppe med spillere på vanlig toppidrett og må selv ta kontakt med faglærere dersom han trenger utsettelse eller avtaler, han må dermed forholde seg til flere ledd og personer på en gang. Han har eget ansvar for å få på plass avtaler med skoler omkring faglig pensum. Erfaringene til PSV1 innen tilrettelegging av skolearbeid er synonymt for de andre spillerne som går vanlig toppidrett og kan over tid være uheldig for spillerutviklingen ettersom man står i fare for å få flere mentale stressfaktorer i hverdagen som et resultat av at tilretteleggingen mellom klubb og skole ikke er tilstede (Hill, 2013). Olympiatoppen presiserer at skolen har ansvar for at elevene har et godt samarbeid med elevenes øvrige idrettsmiljø, for elever som går vanlig toppidrett virker dette kravet å ikke bli fulgt når det kommer til elevenes/spillernes faglige samarbeid.

Samtlige av spillerne i eliteserieakademiene viser til at de har en «mellommann» eller en spillerkoordinator som er ansatt både i skole og i klubb for å hjelpe til med planlegging og flyt i skolearbeidet for klubbens spillere. Spillerkoordinator sørger for at en rekke oppgaver som ellers ville bli sett på som utfordrende ikke trenger å bekymre spillerne, blant annet at spillerne får tilpassete løsninger for frister og levering av skolearbeid. I lys av utsagn fra informantene som har spillerkoordinator bekreftes hans essensielle rolle for å få hverdagen med en utdannelse på videregående skole til å fungere. Mangel på spillerkoordinator har tidligere ført til at flere spillere slutter enten med skole eller idrett (Askildsen, 2012; Enoksen, 2002).

Til tross for at spillerne fra vanlig toppidrett ikke har en spillerkoordinator som jobber mellom skole og klubb, er opplevelsene likevel at skolen tilpasser hverdagen på en god måte. En årsak til dette er muligens at elevene har begrenset sammenligningsgrunnlag med ordninger som inkluderer et tettere samarbeid mellom skole og klubb. En annen årsak kan være at satsningen og utviklingen på feltet med dual careers de siste årene fører til en ny forståelse av hele utøveren og tydeliggjør skolens sentrale plass. Basert på skolens håndtering av å drive dual careers er det rimelig å tro at det har oppstått en felles forståelse blant spillere, trenere i skole og trenere i klubb om at samtlige parter er tjent med å legge til rette for helhetsbildet til spillerne (Larsen et al., 2013; Nielsen & Olesen, 2019).

Treneres opplevelse av tilrettelegging fra skolene

Trenere følger spillernes tankegang om at det har skjedd en utvikling i samarbeidet mellom skoler og klubb. PTE er av den oppfatning at det har skjedd store endringer de siste årene i sine beskrivelser av skolesystemet:

PTE «Elevene har et skolesystem som er lagt til rette på en slik måte at de kan prestere optimalt. Sånn var det ikke før, det har skjedd store endringer. Det er annerledes nå».

PTE viser til at det har vært en kraftig utvikling i hvordan skolene jobber med elever som vil drive dual careers ved at man har et skolesystem som er lagt til rette slik at elevene kan prestere optimalt. Miljøet rundt utøverne har fått en større plass når en ser på årsaker til at enkelte spillere lykkes (Henriksen, 2010). Trenerne er opptatt av at talentene bør prestere på skole. Flere trenere trekker paralleller mellom prestasjoner på skolen og prestasjoner på fotballbanen. Fire av fem trenere mente at det var en fordel for spillernes idrettslige karriere dersom de tok skolearbeidet seriøst. PTV1 begrunner tankegangen på denne måten:

PTV1 «Gjør man ordentlig arbeid på skolen så vil man også gjøre ordentlig arbeid i treningsarbeidet, man vil være seriøs når det kommer til kosthold og søvn. Jeg tror det har en stor sammenheng. Ser du noen som slurver på skolen vil det kunne overføres til trening, hvile og kosthold også. De som er veldig gode er ofte gode på skolen også, Det handler om holdninger til arbeidet du skal gjøre».

PTV1 trekker frem at innstillingen til skolearbeidet og måten man møter oppgaver fra skolen på også vil ha innvirkning på fotballspilleren og med det påvirke spillerutviklingen. PTV1s erfaringer er at de som presterer godt på fotballbanen også presterer på skolen. Han argumenterer med at man vil ta med seg arbeidet man legger i skolen over i fotballen, blant annet når det kommer til holdninger, seriøsitet og forberedelser. Forskningsfeltet har per nå for lite data til at man i stor grad kan støtte opp om eller tilbakevise disse erfaringene og denne hypotesen. Til tross for dette kan denne studiens data som viser til at både spillere og det store flertallet av trenere vektlegger gode resultater på skolen, tyde på at det å lykkes med utdanning i videregående skole er en fordel også for fotballkarrieren. Denne slutningen støtter enkelte funn som er gjort tidligere i dette begrensede forskningsfeltet. Det er en fellesnevner for suksessfulle miljøer hvor man opplever spillerutvikling som resulterer i eliteprestasjoner, at man utvikler en forståelse for at både skole og idrett skal prioriteres, slik at man får en helhetlig utdanning (Geisler, 2019; Larsen et al., 2013; Nielsen & Olesen, 2019).

5.3.2 Utdannelse eller fotball, hva er viktigst?

På spørsmål om man hva man ville prioritert av utdannelse eller videre satsning på fotballen dersom man måtte foreta et valg, vil flertallet av elevene prioritere fotballen i årene som kommer. Seks av åtte ville prioritert fotball, mens to av åtte ville i et slikt tilfelle prioritert utdannelse. Sitatene nedenfor viser at nivået spillerne er på her og nå ikke er ensbetydende med hvilke prioriteringer de ville tatt dersom en måtte foretatt et valg om hva man skulle satse på av skole og fotball fremover:

OSE2 «Hvis jeg måtte valgt mellom fotball og skole ville jeg valgt skole. Selvfølgelig vil jeg bli fotballspiller, jeg gjør alt jeg kan for å bli det, men sjansen for å bli fotballspiller er ganske liten. Så jeg ville absolutt ha valgt utdannelse og skole ja».

PSV1 «Jeg kommer til å satse på fotballen for noen år og deretter ta det litt som det kommer. For meg er fotballen viktigst».

OSE2 er den spilleren som per nå er ansett å komme lengst i sin spillerutvikling. Han er på et rekruttlag til en eliteserieklasser som har en kamparena i Post Nord-ligaen sesongen 2020. Av den grunn vil det være naturlig å anta at han ville satset fotball dersom han måtte foreta et valg. Imidlertid er OSE2 klar på at han ville valgt skole og begrunner det med at sjansen for å bli profesjonell fotballspiller er liten (Geisler, 2019). På samme tid

viser det seg at tre av fire av de som går vanlig toppidrett ville prioritert fotball dersom de måtte velge. PSV1 gir et godt bilde på denne gruppens tanker ved at han gir uttrykk for at han kommer til å satse på fotballen noen år for å se hvor langt han kan nå. Totalt viser det seg altså at det store flertallet av spillerne er av en oppfatning at fotball skal prioriteres dersom en må foreta et valg, og at hvilket nivå spillerne er på her og nå ikke har en betydning for hvilke prioriteringer man vil gjøre i årene fremover.

Videregående over flere år?

Tidligere forskning er splittet når det kommer til om elevene ser verdien av å ta videregående skole over flere år for å få til bedre tilrettelegging og ivaretagelse av hele utøveren. Christensen og Sørensen (2009) fant at spillere som fullførte videregående over fire år istedenfor tre år følte mer suksess både på skolen og som fotballspiller, men spillere velger å ta det på tre år (Rye, 2019; Solhaug, 2018). OSE2 og PSE2 forklarer valgene sine under:

OSE2 «Jeg har valgt å ta skolegangen på tre år. Det har hele mitt kull. Det er ingen jeg vet om som velger å ta videregående på fire år. Tre år virket helt greit istedenfor fire år med litt mindre skole. Jeg vil bli ferdig med skolen så fort som mulig (..) De andre tok tre år og da ble det bare sånn».

PSE2 «Vi har kun mulighet til å ta videregående skolegang over tre år slik jeg har forstått det, dessuten er ingen elever interessert i det».

OSE2 er en av få elever i denne undersøkelsen som har fått tilbud om å ta skolegangen over flere år. På den offentlige skolen er det kun spillere som tilhører spisset toppidrett som får mulighet til å ta videregående over fire år. Det er ingen som i virkeligheten benytter seg av denne muligheten. OSE2 begrunner valget med videregående over tre år med at vennene gjør det på denne måten, og at han har lyst til å bli ferdig med skolen på estimert tid slik at han får mer tid til å satse på fotballen etter videregående. Til tross for at tidligere forskning peker på at en kan kombinere skole og fotball på en mer helhetlig måte ved fireårig videregående skolegang (Christensen & Sørensen, 2009), støtter mine funn den seneste forskningen på området som viser at spillerne velger å ta skoleløpet på normal tid (Rye, 2019; Solhaug, 2018).

Spillerne ser flere ulemper med å gå fire år på videregående skole enn hva en potensielt enklere hverdag over flere år vil gi. Årsakene til denne tankegangen er at en skolegang på fire år vil gå utover deres sosiale relasjoner til jevnaldrende og det vil gjøre at man senere kan satse fullt og helt på fotballen fordi man vil ha et ekstra år hvor skolen fungerer som et forstyrelsesmoment. Tanken om å fullføre videregående på estimert tid støttes og opp om av elevene som går på privat skole. På den private skolen er det ikke en mulighet for spillerne å ta videregående skole over flere år, videre virker det ikke som å være noe elevene/spillerne ønsker, spillerne i denne studien ser ikke nytteverdien for egen spillerutvikling av et ekstra år med videregående skole.

Ulikheter i fraværspraksis mellom offentlig og privat skole

Gjennom studiens analysedel har det vist seg at det er store kontraster mellom hvordan hverdagen med skole og klubb utspiller seg for de som går spisset toppidrett versus spillere som går vanlig toppidrett. Spillerne som tilhører et eliteakademi får muligheter til flere tilpasninger i sin utdanning på videregående skole enn spillere som går vanlig toppidrett. Videre kommer det frem fra studiens data en betydelig forskjell mellom

offentlig skole og privat skole omkring muligheter for godkjent idrettsfravær. Elevene ved den private skolen får idrettslig fravær dersom de må dra tidligere fra skolen for å ta del i klubbens treninger. Dette gjelder både de som går vanlig toppidrett og spisset toppidrett på privat skole:

PTV1 «Ja det er en egen toppidrettskole og det er en privatskole, det hjelper nok på med det å skulle tilpasse skoleløpet så godt som mulig».

PSV1 «Så lenge vi får gjort de pliktene vi skal og får vurderingsgrunnlag kan man lage mange forskjellige avtaler. (...) For eksempel hvis jeg må på a-lagstrening og de trener tidlig som er klokken halv 3 må jeg dra herifra halv 1 fordi det tar en time å kjøre. Da er det bare å opprette dialog med sportslig leder eller rektor også får jeg ting jeg må gjøre på egenhånd fra skolen og idrettsfravær. De vil at vi skal satse på fotballen».

PTV1, treneren for spillerne på vanlig toppidrett på den private skolen, viser til at det faktisk at skolen er privat og at det kun er toppidrettselever som går på skolen gjør at en har et større fokus på å tilrettelegge for fotballen enn det andre skoler har. Ofte skjer denne tilrettelegging ved at elevene får idrettsfravær, en ordning hvor elevene får eget studiearbeid de må gjøre istedenfor å delta i opprinnelig undervisning. Dette fraværet synes ikke på vitnemålet. På den ene siden er dette nok en indikasjon på at skolegangen er på fotballens premisser (Toppfotball, 2019). Skolen vil at han skal satse på fotballen og påpeker at han får mulighet til å ta del på A-lagstreninger med et høyere nivå enn det han er vant til, selv om dette gjør at han ikke får deltatt i alle timer. Denne klubbens A-lag er i Post-Nord ligaen. Det at PSV1 får mulighet til å delta på A-lagstreninger gjør at han tar del i et miljø med høyere nivå som vil gi muligheter til å utvikle fysiologiske og psykologiske ferdigheter (Williams & Franks, 1998). Forskning fremhever at spillere trenger å tilhøre en gruppe hvor man får testet ut eget ferdighetsregister med spillere som er på et høyere nivå enn seg selv for å skape sportslig utvikling (Mills et al., 2014b; Stambulova & Wylleman, 2015).

Tilfellet er noe annerledes for spillerne som går på offentlig skole, her er det kun spillere som går spisset toppidrett som får tilpasset hverdagen med idrettslig fravær. OSV1 og OSE1 beskriver forskjellene mellom gruppene slik:

OSV1 «Jeg har aldri spurt om noen fritak i skolen når det kommer til faglig innhold eller fravær på grunn av fotballen. Det er fullt mulig å ta en dialog ja. Men det er ofte slikt at du må være på et elitenivå som for eksempelet aldersbestemt landslagssamling dersom du skal få idrettsfravær, det er bare de som spiller for **KLUBBNAVN** som pleier å få det».

OSE1 «Samtidig som han **SPILLEKOORDINATOR** tilrettelegger slik at vi får idrettslig fravær hvis vi er ute og reiser eller på ulike samlinger».

OSV1 som tilhører en offentlig skole med vanlig toppidrett har selv ikke erfaringer med idrettslig fravær. Imidlertid viser han til at praksisen på hans skole er at man må være på et visst nivå- spisset toppidrett for å få godkjent idrettslig fravær fra den offentlige skolen. Dermed ser det ut til at den private og offentlige skolen har forskjellige praksis for hva og hvilke spillere/elever som kan få idrettslig fravær. OSE1 på sin side opplever ved flere tilfeller at han får hjelp fra klubbens spillekoordinator slik at han får idrettslig fravær dersom han er ute og reiser med fotballen og når han deltar på samlinger. Basert på disse funnene ser det ut til at den private skolen prøver å legge til rette for at flest mulig av deres elever har mulighet til å få idrettslig fravær, mens det på den offentlige

skolen er forhold lagt til rette for at elever som tar del i eliteserieakademiet får mulighet til idrettslig fravær, mens ambisiøse spillere som går vanlig toppidrett ikke har samme tilbud.

5.4 Toppidrett på videregående- grobunn for godt utviklingsmiljø?

Ved å gå toppidrett fotball tar spillerne del i et utviklingsmiljø. Utviklingsmiljøet kan både gi muligheter for spillerutvikling og virke begrensende avhengig av hvordan det legger til rette for spillerne på og utenfor fotballbanen (Flatgård et al., 2020; Henriksen, 2010). I delkapitlene ovenfor har det blitt vist til at spillere på toppidrett videregående har en oppfatning av at de sosiologiske prediktorene til Williams og Franks (1998) a) treningsmengde, b) trener-spiller interaksjon og c) utdanning på videregående skole, bidrar til spillerutvikling når en velger et toppidrettslig tilbud. Samtidig er den gjennomgående trenden at spillerne opplever en rekke forskjeller i hvilke tilpasninger en får omkring de ulike prediktorene, hvor spisset toppidrett erfarer et mer helhetlig tilpasset utdanningsløp som har større fokus på fotball enn vanlig toppidrett. Dette tyder på at utviklingsmiljøet varierer fra skole til skole og er avhengig av hvilken gruppe spillerne tilhører.

5.4.1 Treningsgruppens sentrale betydning

På spørsmål om hvilke faktorer spillerne mener er viktigst for egen utvikling med toppidrett fotball- er det treningsgruppe som trekkes frem av samtlige spillere som utslagsgivende for deres spillerutvikling. Igjen ser en forskjeller på opplevelsene mellom vanlig toppidrett og spisset toppidrett. Ambisiøse spillere på vanlig toppidrett savner at gruppen de deltar i har samme interesser og ønsker som dem selv med fotballen. I lys av studiens funn kan dette på den ene siden begrense utviklingen til spillerne:

OSV2 «På toppidretten her er det jo litt sånn at spillergruppen ikke vil det samme som meg, det er kanskje den ene tingen jeg synes er litt kjip. Det høres kanskje litt slemt ut, men det er mange som går toppidrett fotball som aldri kommer til å bli noen veldig gode fotballspillere. Det vet de selv også. Jeg savner bedre spillere rundt meg, som ønsker å bli best».

PSV2 «For meg er lagkamerater og trenere som er viktigst for å utvikle meg. Hvis jeg ikke har lagkamerater eller trenere som ønsker å utvikle seg og bli bedre er det vanskelig for min del å utvikle meg også. Dersom det er spillere som bare er der for å være der så hjelper ikke det noe. Så jeg synes det er viktig å ha lagkamerater som er på feltet som gir 100 prosent hver trening. (...) Mens her på skolen varierer det mer, jeg tror de fleste er innstilt på at de skal gjøre andre ting faktisk etter skolen. De kommer ikke til å satse fotball. De fleste her spiller for gøy».

OSV2 skildrer situasjonen i spillergruppen med at det er få spillere som har samme målsetninger som han selv, og gir uttrykk for at han savner bedre spillere rundt seg. Dette gjelder spillere som går på offentlig og privat skole. PSV2 er av samme oppfatning og viser til spillergruppens sentrale rolle for egen utvikling, han er av oppfatning at spillergruppen han trener med på vanlig toppidrett ikke deler hans ambisjoner. Dette resulterer i at ambisiøse spillere som går vanlig toppidrett havner i en situasjon hvor de får mange flere timer enn spillere som ikke går toppidrett i løpet av tiden på videregående skole, noe som i utgangspunktet skal være positivt for utviklingen (Ericsson et al., 1993; Gabbett et al., 2014). Basert på denne studiens funn virker det som at innholdet i øktene ikke er på det nivået som kreves for å nå profesjonelt nivå for

elever som går vanlig toppidrett. Dette er kritisk for utviklingen til spillerne ettersom studier har vist at innholdet i treningen ofte er vel så viktig som antall timer (Duncan et al., 2010; Riisnæs, 2017; Sæther, 2017). Misnøyen til OSV2 og PSV2 med spillergruppens kvalitet og ambisjoner kan ses i sammenheng med at bedre spillere vil føre til et mer konkurransedyktig nivå på treningene, som igjen legger til rette for spillerutvikling (Martindale et al., 2005).

På oppfølgings spørsmålet om hvordan spillerne prøver å løse utfordringene med ustabil og til dels lavt nivå og ambisjoner innad i treningsgruppene virker det som at spillerne prøver å ha eierskap til egen utvikling og snu en i utgangspunktet lite heldig situasjon om til noe positivt:

PSV1 «For min del så trener jeg bare på forskjellige ting på skolen og fokuserer på meg selv. Jeg prøver å ta ansvar for å være en leder i gruppen og utvikler meg teknisk. Jeg vet at på grunn av nivået så vil ikke alt som skjer på treningen være like høyt nivå. Derfor fokuserer jeg på andre ting, som for eksempel å avslutte godt hver eneste gang, kjenne føtter og få touch, gi beskjeder til medspillere. Bidra positivt og bli bedre på egne ting er fokuset mitt på skoletreninger».

OSV2 «Men samtidig så er ikke jeg selv på et slikt nivå at jeg er i enda bedre klubb med bedre medspillere. Hadde jeg vært bedre hadde jeg vært i klubb **NEVNER ELITESERIEKLUBB** med spisset gruppe og hatt et bedre treningsmiljø. Det er sånn det er. Nå har jeg vært en av dem som har trent best her og sånn sett fått utvikling».

PSV1 viser til hva han selv kan gjøre for å bedre situasjonen, han har et individuelt fokus og påpeker mulighetene til å utvikle mange små detaljer ved eget spill. Videre prøver han å være en leder for gruppen, dette er momenter som ville vært mindre naturlig å utvikle dersom PSV1 hadde tatt del i en gruppe hvor han hadde vært en av mange gode. Momentene PSV1 trekker frem korrelerer godt med fotballforbundets mål om å få til en gradvis selvstendigjøring hos spillerne, hvor spilleren selv blir motor i egen utvikling ved at spilleren viser refleksjon, tilstedeværelse, trener mye, er nysgjerrige og tester egne grenser (NFF, 2016). Videre kan det å være blant de beste i en gruppe kunne være positivt for spillernes stress ettersom man ofte får anerkjennelse og blir sett av trenere og medspillere (Lazarus, 2000). OSV2 viser og til at dersom spillerne hadde prestert bedre sammenlignet med jevnaldrende, ville de sannsynligvis fått muligheten til å delta i et eliteserieakademi. Ut fra sitatene ovenfor kan en konkludere med at dersom man ønsker å satse og få resultater når en går vanlig toppidrett, er en nødt til å ha stor indre motivasjon og tydelig definerte ambisjoner over tid (Larkin & O'Connor, 2017). Trenerne som har ansvar for vanlig toppidrett har i likhet med spillerne en forståelse av at motivasjonene og prestasjonsnivået til deres spillere varierer stort. Også trenerne har en oppfatning av at elever som går vanlig toppidrett ofte er lite motiverte for å satse fotball. OTV beskriver sin gruppe med fotballspillere på denne måten:

OTV «Det skjer en del i løpet av tre år på VGS. Den perioden de spiller fotball på VGS og i klubb er ganske spesiell. De går fra å være ambisiøse fotballspillere alle sammen, til å bli mer realitetsorientert i løpet av tre år. Jeg vil jo si at man har et motivasjonsfravall fra andre til tredje videregående. (..) I løpet av andreklasse er det mange som innser at de ikke vil bruke så mye tid og krefter på fotball».

I lys av utsagnene til OTV og tidligere uttalelser fra informanter som har kommet frem i denne studien kan det tyde på at mange av toppidrettselevne på vanlig toppidrett mister motivasjonen i løpet av skolegangen (Dønnestad, 2013). Dette er lite heldig for

totalbildet til spillergruppens utvikling fordi motivasjonen til spillerne er sentralt for deres progresjon (Larkin & O'Connor, 2017). Dette vil igjen påvirke miljøet til de spillerne som ønsker og satser fotball også i siste del av videregående skolegang, ettersom de blir omringet av negativ energi og mindre seriøse holdninger til fotballen. Miljøet bestående av spillerens interaksjoner med andre og konteksten som omgir individene blir svekket (Henriksen et al., 2010). På den andre siden vil det å ta del i en mindre seriøs gruppe med lavere ferdigheter ikke bare ha negative konsekvenser. Dette fordi de ambisiøse og seriøse spillere ofte blir lagt merke til av trenerne og derav får tettere og mer detaljert oppfølging i trener-spiller interaksjonen. PTV1 beskriver sin tankegang på hvilke spillere han bruker tid på slik:

PTV1 «Også skal ikke jeg legge skjul på at det er lettere å følge opp disse spillerne i større grad. De som viser at de virkelig ønsker er på en måte spillere vi prøver å ha en ekstra oppfølging på, gi dem spesielle fokusområder og tilpasset opplegg».

PTV1 gir uttrykk for at han følger opp de spillerne med størst ambisjoner og ønske om å nå langt. Dette kommer frem ved at trenerne på vanlig toppidrett gir de beste spillerne spesielle fokusområder å trene på og ved å ha eget tilpasset opplegg. Fagfolk på feltet vektlegger betydningen av kommunikasjon, støtte og individuelt tilpasset treningsprogram som nøkkelfaktorer for en vellykket spillerutvikling over tid (Martindale et al., 2005). Videre vil det at man er blant de fremste i sin gruppe og tankegangen til PTV1 bidra til at ambisiøse spillere på vanlig toppidrett deltar i ett miljø der man blir sett og føler at en blir satset på, noe som er essensielt for å lykkes (Haugaasen et al., 2014). Mens spillerne som deltar i eliteakademier ofte blir sett på som en av mange gode talenter, vil spillere lettere bli lagt merke til når man går vanlig toppidrett og presterer godt. For spillerne som går spisset toppidrett vises det og til den viktige rollen spillergruppen har for egen utvikling:

OSE2 «Godt treningsmiljø er viktigst. Jeg er så heldig å trene med gruppe 2 nå. Jeg ble flyttet opp i januar og jeg merker stor forskjell. Samholdet i gruppen har mye å si, bedre samhold fører til bedre relasjoner og at det blir artigere å trene. Man pusher hverandre. Det at man har gode spillere å trene med gjør at man utvikler seg. Det at jeg har blitt flyttet opp gjør det fysisk tøffere, jeg har noe å strekke meg etter».

PSE2 «Medspillere er ekstremt viktig».

OSE2 er av den oppfatning av treningsmiljøet han tar del i fører til spillerutvikling. Han har nylig tatt steget opp fra U18 til gruppe 2, noe som gir merkbare resultater ved at han hele tiden har noe å strekke seg etter og at han øker sin fysiske kapasitet (Elferink-Gemser et al., 2012). Videre påpeker OSE2 at en treningsgruppe bestående av spillere med gode ferdigheter fører til at spillerne stiller strengere krav til hverandre. PSE2 viser til medspillerne som avgjørende for hans egen utvikling. En ser altså en stor kontrast mellom de ulike gruppene. Mens spisset toppidrett er av den oppfatning at treningsgruppen de får ta del i er en av de viktigste årsakene til spillerutvikling, opplever ambisiøse spillere på vanlig toppidrett at treningsgruppen er et av punktene som er hemmende for deres ønske om å bli profesjonelle fotballspillere. Satsningen og praksisen med stadige flere akademier i norske toppklubber som samarbeider med skoler er med på å gjøre veien til elitenivå potensielt enklere for de som tilhører akademiene, samtidig som det utelukker andre talenter med høye ambisjoner som går vanlig toppidrett og gjør veien til toppen av norsk fotball om mulig enda lenger for disse. Denne tendensen har

man sett tidligere i studier fra utlandet, eksempelvis Tyskland hvor de aller fleste unge spillerne som debuterer på det øverste nivået kommer fra Bundesliga-klubber (Grossmann & Lames, 2015).

5.4.2 Spisset eller vanlig toppidrett best i det lange løp?

Denne studien har tatt for seg følgende: «*på hvilken måte opplever trenere og fotballtalenter i alderen 16-19 år muligheter og begrensninger ved å velge toppidrett som studieprogram i videregående skole, med tanke på deres mål om å bli en profesjonell fotballspiller?*». I studien har en valgt å belyse denne problemstillingen ved å ta utgangspunkt i tre av Williams og Franks (1998) sosiologiske prediktorer: a) treningsmengde, b) trener-spiller interaksjon og c) utdanning på videregående skole. Studiens funn støtter opp om tidligere forsknings beskrivelse av treningsmengde som et svært komplekst bilde, ved at elever som går toppidrett i denne undersøkelsen har store forskjeller i antall timer med organisert trening. Dette kommer av at klubber og deres eliteakademisatsning, trenere og skolen mangler et klart svar på hvor mange timer med organisert trening som vil gi best toppidrettslig prestasjoner i det lange løp. Deltagerne i forskningsprosjektet er enige om at betydelige mengder trening er en forutsetning for å lykkes med egne mål om å bli profesjonelle fotballspillere, samt at treningen som foregår må være av høy kvalitet (Duncan et al., 2010; Elferink-Gemser et al., 2012; Hornig et al., 2016). Samtidig vil innholdet i den organiserte treningen som utføres være et sentralt premiss for hvor mange timer med fysisk totalbelastning spillerne kan praktisere uten at det vil prege deres helhetlige utvikling negativt i form av skader, sykdom og motivasjonssvikt. Av den grunn ser man svært ulike hverdager for spillerne til de to eliteakademiene, hvor en klubb har opp mot 10 organiserte treningsøkter med deliberate practice, mens den andre klubben har 5 organiserte treningsøkter per uke for sine spillere på spisset toppidrett. Spillere som tilhører vanlig toppidrett har som regel 6-8 organiserte treningsøkter med deliberate practice per uke.

Det har videre kommet frem at spillerne opplever at trenerne er avgjørende for deres utvikling, trener-spiller interaksjonen spiller en stor rolle ved at trenerne er kyndige veiledere og ferdighetsutviklere. Forskning fremhever viktigheten av å etablere sterke, dynamiske, organisasjonskulturer mellom eliteungdommer og trenerne (Mills et al., 2014a). Spillere som går spisset toppidrett har flere trenere de kan bygge en relasjon til og de har felles klubb- og skoletrener, noe som ser ut til å være fremmende for deres spillerutvikling. I tillegg til dette har de tilgang til fysioterapeut på hver enkelt økt. Dette er tilpasninger for helhetsbildet som spillere på vanlig toppidrett mangler. Imidlertid fungerer trenerne for spillere på vanlig toppidrett som veiledere og nøytrale samtalepartner for deres klubb- og karrierevalg, noe spillerne på spisset toppidrett i mindre grad opplever ettersom deres trener er ansatt fra klubb og av den grunn må forholde seg til klubbens filosofi og ønsker.

Sist, men ikke minst viser det seg at spillerne opplever at de har tid til å prestere både på skolen og som fotballspillere. Imidlertid kommer det igjen frem forskjeller på hvilke tilpasninger elevene får, avhengig av om de tilhører spisset toppidrett eller vanlig toppidrett og om de går på offentlig eller privat skole. Det er mer helhetlig og systematisert tilpasning for spillere fra spisset toppidrett både i treningsarbeidet med spillerne, i trener-spiller interaksjonen og i utdanningen deres på videregående skole. Her er bruk av spillerkoordinator og personer ansatt i skole og klubb en nøkkelfaktor for helhetsbildet til spillerne på spisset toppidrett, og gir et inntrykk av et skoleløp gjennom tre år på fotballens premisser. Dette samsvarer med tidligere forskning som viser til at

spillerne som tilhører eliteklubber får større grad av tilpasning mellom skole og klubb (Aalberg & Sæther, 2016).

I lys av disse funnene kan det tyde på at spillere som går spisset toppidrett får en annen form for helhetlig tilrettelegging som gir flere og bedre muligheter for deres ambisjoner om å nå profesjonelt nivå, mens spillere som går vanlig toppidrett får en del tilpasninger i deres utdanning på videregående skole, men også opplever flere begrensinger for å lykkes med målet om å bli profesjonelle spillere fordi miljøet rundt ikke er tilpasset deres hverdag i samme grad. Her har spillerne på vanlig toppidrett som har høye ambisjoner gitt uttrykk for at de savner en spillergruppe som deler deres ambisjoner og at kvaliteten på spillergruppen begrenser spillerutviklingen. Basert på disse funnene burde det være liten tvil om at å tilhøre spisset toppidrett og eliteakademi er veien å gå for talentfulle ambisiøse spillere i alderen 16-19 år som ønsker å nå profesjonelt nivå.

Splittet syn blant trenerne

Imidlertid er trenerne i dette prosjektet paradoksalt nok svært splittet i synet på hvilke valg spillere i alderen 16-19 år bør foreta når det kommer til klubbvalg og om man bør tilhøre spisset eller vanlig toppidrett. Treneren for det ene eliteakademiet er klar på at den beste utviklingsarenaen for lokale talenter finnes i eget akademi:

OTE «En lokal spiller fra vårt fylke bør komme til vårt lag når man er 15-16 år. Han bør ta del i vår kultur og treningsfilosofi for så å komme seg opp på A-laget vårt så fort som mulig. Jeg tenker best mulig tidligst mulig. Er du god nok er du gammel nok».

OTE er opptatt av spillere bør komme tidlig inn i klubben slik at de lærer seg klubbens verdier, kultur og treningsfilosofi, noe som i sum vil gi et sunt miljø for spillerne (Larsen et al., 2013), som igjen vil være positivt for spillerutvikling og gi et grunnlag for at spillerne kan nå profesjonelt nivå (Grossmann & Lames, 2015; Toppfotball, 2019). OTE mener tidlig rekruttering er veien å gå for å utvikle fremtidige elitespillere, og han er videre opptatt av at det er kvalitet på spilleren og ikke alder som avgjør om man er klar for å ta steget opp på øverste nivå.

Til tross for forståelsen til OTE og ønsket til spillerne om å ta del i et eliteakademi er det en usikkerhet blant flere av trenerne om det å velge en eliteserierklubb og deres akademi fra tidlig alder er en ideell utviklingstrapp for fotballtalentene. Samtlige av trenerne for vanlig toppidrett påpeker at nivået spillerne har på sin kamparena er kritisk for utviklingen. Videre påpeker og treneren fra det andre eliteakademiet at det er flere veier som kan resultere i profesjonelle fotballspillere. Trenerne har en felles oppfatning av at kamparenaen bør være høyest mulig. PTE fra eliteakademi to beskriver det på denne måten:

PTE «Vi har jo selvfølgelig tro på det vi driver med her. Vi jobber hardt for å utvikle unge lokale spillere som kan spille på vårt A-lag. Samtidig må spillere etterhvert få erfaring på et høyest mulig nivå og være en del av et førstelag. Særlig etter at de er ferdig med juniorfotball. Dersom spillerne føler at man ikke kommer til eller blir sett, kan det for enkelte av dem være lurt å prøve seg i andre klubber enten i nærrområde eller et annet sted i landet for å få erfaring med en kamparena i Post Nord ligaen eller OBOS».

PTE har stor tro på egen klubbs tankegang og spillerutvikling for spillerne på spisset toppidrett. Samtidig reflekter han rundt spillernes utfordringer i forhold til å delta på et høyt nivå også når det kommer til kamparena og muligheter til spill på et A-lag. Spillere i

eliteakademier havner ofte i en vanskelig situasjon når en er ferdig med skoleløpet ved at en må ta et valg omkring videre satsning eller utdanning (Christensen & Sørensen, 2009). Denne studien presiserer at spillerne trenger, og får på spisset toppidrett, et system rundt seg som støtter opp om dem og tilrettelegger for en helhetlig satsning på fotballen i perioden de går på videregående. Samtidig vil ikke opplegget rundt utøverne være tilpasset spillerne i like stor grad som de er vant med når de er ferdig med videregående, noe som ofte oppleves som anstrengende og negativt for spillerne (Sæther, 2017). For enkelte spillere fra spisset toppidrett kan en få vel så stor utvikling ved å velge klubber på et lavere nivå, hvor en får muligheten til å spille flere betydningsfulle kamper fordi det vil føre til at spillerne får flere muligheter i et utviklingsmiljø med en bedre kamparena. Trenerne for vanlig toppidrett støtter opp om argumentet om at spillernes kamparena vil være avgjørende i det lange løp. OTV kommenterer spørsmålet om det er gunstig for spillerens utvikling å ta del i spisset toppidrett i et eliteakademi slik:

OTV «Ideelt sett for de som ønsker å nå langt så er det nivået du spiller på som er viktigst spør du meg. Mange av våre beste spillere velger å gå til klubb **ELITESERIEKLUBB** hvis de får muligheten. I de fleste tilfeller er jeg ikke så sikker på om det er den beste løsningen for spillerne, fordi de blir en av mange og de får en mindre tilpasset kamparena. (...) Hvis du ikke blir satset på er det fort gjort å bli mett og miste motivasjonen. Man føler at man har vært på et så høyt nivå som man kan. (...) Vi har noen få spillere som velger annerledes. De får muligheten til å trene med **ELITESERIEKLUBB** og fortsette i sin klubb. Det har vist seg flere ganger at det er kanskje de som når lengst på sikt. Fordi de tilhører et a-lag på riktig nivå».

OTV er av den oppfatning at valget om å ta del i spisset toppidrett og tilhøre et eliteakademi i det lange løp ofte er mindre positivt for de største talentene. Han fremmer argumentet om at man blir en av mange gode, noe som gjør at man i mindre grad blir sett av treneren som igjen slår negativt ut på trener-spiller interaksjonen. Samtidig påpeker OTV at det å gå fra å være ansett som best til å bli en del av mange gode spillere i et eliteakademi kan skape motgang og tapt motivasjon. Hans betraktninger kan tolkes dit hen at viljen til å nå elitenivå langt frem i tid ofte ikke er tilstede for spillere som har vært del av et eliteakademi med ressurser og en helhetlig tilpasset hverdag over tid når de opplever motgang. De er som denne studien har vist, vant til å få hverdagen tilpasset i stor grad.

Dersom spillere fra spisset toppidrett opplever motgang og må ta ansvar for egen utvikling i større grad er en av konsekvensene ofte frafall og fravær av ønsket spillerutvikling. Sist viser han til at spillere som tar et slikt valg får mindre førstelagserfaring, noe som sammenfaller med vurderingene til andre trenere om at kamparena er svært betydningsfullt for utviklingen. Mens spillere som blir værende i sin lokale klubb får ta del i en kamparena mot andre førstelag, samtidig som de får erfaring med at miljøet rundt dem ikke alltid legger til rette for at de skal prestere optimalt. Dette er interessante betraktninger fra OTV. Her kan man spørre seg om NFFs satsning på en mer helhetlig tilrettelegging, med stor ressursbruk for de fremste talentene, fører til at spillerne som tar del i denne praksisen med spisset toppidrett i mindre grad når et av fotballforbundets viktigste hovedmål. Nemlig en gradvis selvstendigjøring hos spillerne hvor de selv er motor i egen utvikling, slik at de er klare til å ta steget opp på et profesjonelt nivå frem i tid (NFF, 2018).

Spillere i denne aldersgruppen er som studien og tidligere forskning har vist avhengig av mange ulike rammeforhold og støter på en rekke krevende utfordringer i jakten på å kunne realisere sine ambisjoner, derfor vil det for enkelte muligens være et vel så godt alternativ å tilhøre en lokal breddeklubb, få førstelagserfaring og ta del i tilbudet vanlig toppidrett. På den andre siden tyder de aller fleste av funnene i studien på at helhetsbildet og mulighetene for å bli profesjonelle fotballspiller oppleves som størst og mest realistisk for spillere som tar del i et eliteakademi og tilhører spisset toppidrett. Analysen støtter opp om at den økte satsningen fra eliteklubber og NFF på akademisatsning fører til at de som tar steget til å bli profesjonelle spillere etter all sannsynlighet kommer fra et akademi i en toppklubb. Noe internasjonal forskning blant annet fra Tyskland bekrefter, ved at 80,6 prosent av spillere som når elitenivå kommer fra et akademiene til en Bundesliga-klubb (Grossmann & Lames, 2015). Imidlertid er det ikke noe fasitsvar på hvilket miljø og hvilke tilpasninger og muligheter som vil fungere best for den langsiktige spillerutviklingen.

6.0 Oppsummering

I dette avsluttende kapittelet vil sentrale funn i lys av problemstillingen oppsummeres. Videre vil det bli reflektert over fremtidig forskning på området.

6.1 Sentrale funn

Studiens formål har ut fra spiller- og trenerperspektiv vært å se på muligheter og begrensninger skolegang på videregående skole med toppidrett fører til for ambisiøse fotballspillere. Tidligere forskning har poengtert at miljøet rundt spillerne er svært sentralt for å forstå hvilke fotballtalenter som lykkes med å nå profesjonelt nivå (Henriksen, 2010; Larsen et al., 2013). Denne studien belyser det samme, spillere på toppidrett fotball opplever store forskjeller som begrenser og muliggjør deres spillerutvikling knyttet til faktorene a) treningsmengde, b) trener-spiller interaksjon og c) utdanning på videregående skole. Det viser det seg at antall timer deliberate practice varierer stort internt mellom de to eliteakademiene med spisset toppidrett og mellom spisset toppidrett og vanlig toppidrett. Et stort antall treningstimer er et krav for å nå profesjonelt nivå. Samtidig er det ikke gitt at de som trener mest når høyest nivå, noe som bekrefter kompleksiteten omkring fysisk totalbelastning og tydeliggjør innholdets betydning for spillerutviklingen (Hornig et al., 2016; Sæther, 2017).

Trener-spiller interaksjonen har påvirkning på toppidrettselevenenes ferdighetsutvikling (Mills et al., 2014a). Spillerne opplever svært kompetente trenere med et godt kunnskapsgrunnlag og økt spillerutvikling uavhengig av om de tilhører spisset toppidrett eller vanlig toppidrett (Martindale et al., 2007; Stonebridge & Cushion, 2018). Spillere på spisset toppidrett har en mer helhetlig oppfølging i deres hverdag grunnet forskjeller i ressursbruk, noe som gir spillere på spisset toppidrett tilgang til fysioterapeuter, flere treneransatte, spillerkoordinator og felles klubb- og skoletrener (Toppfotball, 2019). Spillerne som går toppidrett fotball opplever at de har tid til å prestere på videregående skole og som fotballspillere, det kommer igjen frem forskjeller på hvilke tilpasninger spillerne får. Det er en mer helhetlig og systematisert tilpasning for spillere fra spisset toppidrett både i treningsarbeidet med spillerne, i trener-spiller interaksjonen og i utdanningen deres på videregående skole. Spillerne som har deltatt i dette forskningsprosjektet ønsker å være en del av spisset toppidrett, imidlertid har trenerne et delt syn på om spillere bør være en del av spisset toppidrett eller vanlig toppidrett med tanke på spillernes langsiktige prestasjoner og spillerutvikling.

Trolig vil det finnes spillere fra vanlig toppidrett som har forutsetninger til å takle utfordringene og kravene til å bli profesjonelle fotballspillere vel så godt som spillere fra spisset toppidrett. Forholdene rundt spillerne og helhetsbildet i dagens ordning med ulike toppidrettslige tilbud for elever på videregående skole legger best til rette for en rekke talenter som tilhører et eliteakademi og spisset toppidrett, samtidig som denne satsningen på den annen side begrenser mulighetene til potensielle toppspillere med høye ambisjoner som ikke er tatt opp i et eliteakademi.

6.2 Videre forskning

Denne studien har sett på spilleres opplevelser mens de er juniorspillere og går på videregående skole. Studien har tatt for seg treningsmengden til spillerne, men i mindre grad sagt noe om innholdet. I et fremtidig prosjekt vil det vært interessant å analysere treningsinnholdet til de ulike gruppene og eliteakademiene for så å koble innholdet i treningen opp mot treningsmengde, ettersom det kan gi en helhetlig forklaring på hvorfor eliteakademier og forskjellige skoler med toppidrett fotball velger en såpass ulik praktisering i deres utforming og rutiner omkring treningsmengde og fysisk totalbelastning. Videre vil det være av stor interesse og det vil kunne gi ytterligere innsikt om en fulgte talentfulle ambisiøse fotballspillere fra vanlig toppidrett og spisset toppidrett gjennom et lengere tidsrom i form av en longitudinell studie. Dette fordi forskningsfeltet i mindre grad har sett på spillernes hverdag etter endt videregående utdanning hvor spillerne mister deler av systemet rundt dem og i større grad blir overlatt til seg selv, noe som skaper en utfordrende overgang fra juniorfotball til senior. Disse innfallsvinklene kan skaffe økt kunnskap og gi ytterligere innsikt i det komplekse arbeidet med prosessen fra å være en talentfull spiller til å bli en spiller på et profesjonelt nivå.

Referanseliste

- Abbott, Angela & Collins, Dave. (2004). Eliminating the dichotomy between theory and practice in talent identification and development: considering the role of psychology. *Journal of sports sciences*, 22(5), 395-408.
- Askildsen, Carl-Emil Marstrander. (2012). *Toppidrett på videregående skole: På hvilken måte bidrar toppidrettslinjer på videregående skole til å skape en arena som fremmer elevenes erfaring av skolehverdagen som helhetlig og sammenhengende?*, Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Baker, Joseph, Cote, Jeane & Abernethy, Bruce. (2003). Sport-specific practice and the development of expert decision-making in team ball sports. *Journal of applied sport psychology*, 15(1), 12-25.
- Baxter-Jones, Adam DG & Helms, Peter J. (1996). Effects of training at a young age: a review of the training of young athletes (TOYA) study. *Pediatric Exercise Science*, 8(4), 310-327.
- Bjørkås, Torstein, Solli, Bjørn & Brandseth, Magnar. (2015). Hver tredje idrettselev er syk eller skadet. fra <https://www.nrk.no/trondelag/xl/hver-tredje-idrettselev-er-syk-eller-skadet-1.12683911#authors--expand>
- Brink, Michel S, Nederhof, Esther, Visscher, Chris, Schmikli, Sandor L & Lemmink, Koen APM. (2010). Monitoring load, recovery, and performance in young elite soccer players. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, 24(3), 597-603.
- Bruu, Mats. (2019). *En casestudie av Telemarksmodellen i fotball. «Spillernes første møte med Telemarkstrappa»*. Universitetet i Sørøst-Norge.
- Christensen, Mette Krogh, Laursen, Dan Nørgaard & Sørensen, Jan Kahr. (2011). Situated learning in youth elite football: A Danish case study among talented male under-18 football players. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 16(2), 163-178.
- Christensen, Mette Krogh & Sørensen, Jan Kahr. (2009). Sport or school? Dreams and dilemmas for talented young Danish football players. *European Physical Education Review*, 15(1), 115-133.
- Cobley, Steve & Baker, Joe. (2007). Does practice make perfect? The role of training in developing the expert athlete *Developing Sport Expertise* (s. 51-64): Routledge.
- Côté, Jean. (1999). The influence of the family in the development of talent in sport. *The sport psychologist*, 13(4), 395-417.
- Côté, Jean, Baker, Joseph & Abernethy, Bruce. (2007). Practice and play in the development of sport expertise. *Handbook of sport psychology*, 3, 184-202.
- Côté, Jean, Erickson, Karl & Duffy, Pat. (2013). Developing the expert performance coach. *Developing sport expertise*, 96-109.
- Dalen, Monica. (2011). Intervju som forskningsmetode (2. utg.). *Oslo: Universitetsforlaget*.
- Duncan, Lindsay R, Hall, Craig R, Wilson, Philip M & Jenny, O. (2010). Exercise motivation: a cross-sectional analysis examining its relationships with frequency, intensity, and duration of exercise. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 7(1), 7.
- Dønnestad, Julie. (2013). *Hvorfor slutter elever ved norske toppidrettsgymnas?: En retrospektiv tversnittsstudie av tidligere idrettselever*.

- Elferink-Gemser, Marije T, Huijgen, Barbara CH, Coelho-E-Silva, Manuel, Lemmink, Koen APM & Visscher, Chris. (2012). The changing characteristics of talented soccer players—a decade of work in Groningen. *Journal of sports sciences*, 30(15), 1581-1591.
- Enoksen, E. (2002). Talent development in sport. A longitudinal and retrospective study of a selected group of promising track and field athletes. *Norwegian School of Sport Sciences*.
- Ericsson, K Anders, Krampe, Ralf T & Tesch-Römer, Clemens. (1993). The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. *Psychological review*, 100(3), 363.
- Flatgård, Georg, Larsen, Carsten Hvid & Sæther, Stig Arve. (2020). Talent development environment in a professional football club in Norway. *Scandinavian Journal of Sport and Exercise Psychology*, 2, 8-15.
- Ford, Paul R, Ward, Paul, Hodges, Nicola J & Williams, A Mark. (2009). The role of deliberate practice and play in career progression in sport: the early engagement hypothesis. *High ability studies*, 20(1), 65-75.
- Fraser-Thomas, Jessica & Côté, Jean. (2007). Play, practice, and athlete development *Developing Sport Expertise* (s. 39-50): Routledge.
- Gabbett, Tim J, Whyte, Douglas G, Hartwig, Timothy B, Wescombe, Holly & Naughton, Geraldine A. (2014). The relationship between workloads, physical performance, injury and illness in adolescent male football players. *Sports medicine*, 44(7), 989-1003.
- Geisler, GUIDO. (2019). Youth Training and Development at Professional German Football Academies: A Practical Study of 1. FC Union, Berlin.
- Gould, Daniel, Tuffey, Suzanne, Udry, Eileen & Loehr, James. (1996). Burnout in competitive junior tennis players: I. A quantitative psychological assessment. *The sport psychologist*, 10(4), 322-340.
- Grossmann, Bettina & Lames, Martin. (2013). Relative Age Effect (RAE) in football talents—the role of youth academies in transition to professional status in Germany. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 13(1), 120-134.
- Grossmann, Bettina & Lames, Martin. (2015). From talent to professional football—youthism in German football. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 10(6), 1103-1113.
- Grøttland, Håkon. (2017). Fagartikkel: Best mulig - flest mulig! , fra <https://www.fotball.no/barn-og-ungdom/spillerutvikling/2017/best-mulig---flest-mulig/>
- Haugaasen, Mathias, Toering, Tynke & Jordet, Geir. (2014). From childhood to senior professional football: A multi-level approach to elite youth football players' engagement in football-specific activities. *Psychology of sport and exercise*, 15(4), 336-344.
- Henriksen, Kristoffer. (2010). *The ecology of talent development in sport: A multiple case study of successful athletic talent development environments in Scandinavia*. Syddansk Universitet. Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.
- Henriksen, Kristoffer, Stambulova, Natalia & Roessler, Kirsten Kaya. (2010). Successful talent development in track and field: considering the role of environment. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 20, 122-132.

- Hill, Andrew P. (2013). Perfectionism and burnout in junior soccer players: A test of the 2× 2 model of dispositional perfectionism. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 35(1), 18-29.
- Hornig, Manuel, Aust, Friedhelm & Güllich, Arne. (2016). Practice and play in the development of German top-level professional football players. *European Journal of Sport Science*, 16(1), 96-105.
- Ivarsson, Andreas, Stenling, Andreas, Fallby, Johan, Johnson, Urban, Borg, Elin & Johansson, Gunnar. (2015). The predictive ability of the talent development environment on youth elite football players' well-being: A person-centered approach. *Psychology of Sport and Exercise*, 16, 15-23.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*: Gyldendal akademisk.
- Larkin, Paul & O'Connor, Donna. (2017). Talent identification and recruitment in youth soccer: Recruiter's perceptions of the key attributes for player recruitment. *PLOS one*, 12(4), e0175716.
- Larsen, Carsten H, Alfermann, Dorothee, Henriksen, Kristoffer & Christensen, Mette K. (2013). Successful talent development in soccer: The characteristics of the environment. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 2(3), 190.
- Lazarus, Richard S. (2000). How emotions influence performance in competitive sports. *The sport psychologist*, 14(3), 229-252.
- Lindvig, Simon Disch (2018). *Toppidrettsfaget i offentlig videregående skole – et bidrag til å styrke prestasjonsutviklingen i fotball?* (Master), Universitetet i Sørøst-Norge Telemark Hentet fra https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/bitstream/handle/11250/2584774/2018_Master_Lindvig.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Markula, P. & Silk, M. (2011). *Qualitative Research for Physical Culture*. New York: Palgrave Macmillian.
- Martindale, Russell JJ, Collins, Dave & Abraham, Andy. (2007). Effective talent development: The elite coach perspective in UK sport. *Journal of applied sport psychology*, 19(2), 187-206.
- Martindale, Russell JJ, Collins, Dave & Daubney, Jim. (2005). Talent development: A guide for practice and research within sport. *Quest*, 57(4), 353-375.
- McMillan, K, Helgerud, J, Grant, SJ, Newell, J, Wilson, J, Macdonald, R & Hoff, J. (2005). Lactate threshold responses to a season of professional British youth soccer. *British journal of sports medicine*, 39(7), 432-436.
- Mills, Andrew, Butt, Joanne, Maynard, Ian & Harwood, Chris. (2014a). Examining the development environments of elite english football academies: The players' perspective. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 9(6), 1457-1472.
- Mills, Andrew, Butt, Joanne, Maynard, Ian & Harwood, Chris. (2014b). Toward an Understanding of Optimal Development Environments Within Elite English Soccer Academies. *The Sport Psychologist*, 28, 137-150.
- Morris, Robert, Tod, David & Oliver, Emily. (2015). An analysis of organizational structure and transition outcomes in the youth-to-senior professional soccer transition. *Journal of applied sport psychology*, 27(2), 216-234.
- NFF. (2016). HANDLINGSPLAN 2016–2019 NORGES FOTBALLFORBUND. fra https://www.fotball.no/globalassets/nff-org/handlingsplan_2016-2019.pdf

- NFF. (2018). Landslagsskolens struktur og overordnede rammer. fra <https://www.fotball.no/barn-og-ungdom/spillerutvikling/landslagsskolen/struktur-og-rammer/#69715>
- Nielsen, JENS CHRISTIAN & Olesen, Jesper Stilling. (2019). Talentudvikling og elitesport i skolen. Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Nilssen, Vivi. . (2012). *Analyse i kvalitative studier* Oslo Universitetsforlaget.
- Olympiatoppen. (2011). OLYMPIATOPPENS PRINSIPPER FOR FORHOLDET TIL VIDEREGÅENDE SKOLER MED TILPASSET UTDANNING FOR UNGE IDRETTSUTØVERE. 2011, fra <https://www.olympiatoppen.no/fagavdelinger/ungeutovere/media23893.media>
- Olympiatoppen. (2019). Videregående skoler med tilrettelagt utdanningsløp for unge idrettstalenter - KRAV TIL KVALITET fra https://www.olympiatoppen.no/avdelinger/utvikling/talentutvikling/Skole_og_idrett/media65264.media
- Ommundsen, Y. (2009). Hvem er talentene, må vi spesialisere tidlig, og hva er en god trener? I B. Johansen, T., Høigaard, R. & Fjeld, J., B (red.), *Nyere perspektiv innen idrett og idrettspedagogikk*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS
- Reeves, Matthew J, McRobert, Alistair P, Littlewood, Martin A & Roberts, Simon J. (2018). A scoping review of the potential sociological predictors of talent in junior-elite football: 2000–2016. *Soccer & Society*, 19(8), 1085-1105.
- Riisnæs, Dag (2017). Fagartikkel: Ungdom trener for mye - og for lite. fra <https://www.fotball.no/trener/2017/fagartikkel-ungdom-trener-for-mye---og-for-lite/>
- Ringdal, Kristen. (2013). *Enhet og mangfold: samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (Vol. 3): Fagbokforl.
- Rubin, H & Rubin, I. (1995). What did you hear? Data analysis. H. Rubin & I. Rubin. *Qualitative interviewing. The art of hearing data*, 226-256.
- Rye, Andreas. (2019). *Stress i overgangen junior-til-seniorfotball: Et spillerperspektiv*. NTNU.
- Sarmiento, Hugo, Anguera, M Teresa, Pereira, Antonino & Araújo, Duarte. (2018). Talent identification and development in male football: a systematic review. *Sports Medicine*, 48(4), 907-931.
- Schorer, J & Elferink-Gemser, M. (2013). How good are we at predicting athletes' futures. *Developing sport expertise: researchers and coaches put theory into practice. 2nd ed. London: Routledge*, 30-40.
- Schorer, J, Wattie, N, Copley, S & Baker, J. (2017). Concluding, but definitely not conclusive, remarks on talent identification and development *Routledge Handbook of Talent Identification and Development in Sport* (s. 466-476): Routledge.
- Solhaug, Marius. (2018). *Opplevelse av stress i balansegangen mellom skole og fotball-En kvalitativ undersøkelse av talentfulle fotballspillers balansegang mellom skole og fotballsatsning, og deres opplevelse av stress*. NTNU.
- Stambulova & Wylleman, Paul. (2015). Dual career development and transitions. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 1-134.
- Stambulova & Wylleman, Paul. . (2014). Athletes' career development and transitions *Routledge companion to sport and exercise psychology* (s. 629-644): Routledge.
- Stonebridge, Ian & Cushion, Christopher. (2018). An exploration of the relationship between educational background and the coaching behaviours and practice activities of

- professional youth soccer coaches. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 23(6), 636-656.
- Stormo, Tom Arne. (2014). " *Toppidrett er ikke noe man velger, det er noen man blir valgt til*": en kvalitativ studie av faget "toppidrett fotball" ved to videregående skoler med ulike tilnærminger.
- Stoszowski, John & Collins, Dave. (2016). Sources, topics and use of knowledge by coaches. *Journal of sports sciences*, 34(9), 794-802.
- Sæther, Stig A. (2015). *Trenerroller*: Fagbokforlaget.
- Sæther, Stig A. (2017). *De norske fotballtalentene: hvem lykkes og hvorfor?* : Universitetsforl.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse - En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Tjora, Aksel. (2013). Kvalitative forskningsmetoder i praksis, 2. utgave. Oslo. Gyldendal.
- Toppfotball, Norsk. (2019). AKADEMIKLASSIFISERINGSRAPPORTEN. fra <http://beta.toppfotball.no/AK19.pdf>
- Utdanningsdirektoratet. (2006). *Læreplan i toppidrett - valgfrie programfag i utdanningsprogram for idrettsfag*. Utdanningsdirektoratet Hentet fra <https://www.udir.no/kl06/IDR5-01>.
- Utdanningsforbundet. (2011). Organisering av årstimetall og eksamen i videregående opplæring. fra <https://www.utdanningsforbundet.no/var-politikk/kunnskapsgrunnlag/publikasjoner/2011/organisering-av-arstimetall-og-eksamen-i-videregaende-opplaring/>
- Widerberg, Karin. (2001). *Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt: en alternativ lærebok*: Universitetsforl.
- Williams, A Mark. (2013). *Science and soccer: Developing elite performers*: Routledge.
- Williams, A Mark & Ford, Paul R. (2013). 'Game intelligence': anticipation and decision making *Science and soccer* (s. 117-133): Routledge.
- Williams, A Mark & Franks, Adele. (1998). Talent identification in soccer. *Sports Exercise and Injury*, 4(4), 159-165.
- Williams, A Mark & Reilly, Tom. (2000). Talent identification and development in soccer. *Journal of sports sciences*, 18(9), 657-667.
- Aalberg, Ruben Ringereide & Sæther, Stig Arve. (2016). The Talent Development Environment in a Norwegian top-level football club. *Sport Science Review*, 25(3-4), 159-182.

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide

Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vedlegg 3: Vurdering av NSD

Vedlegg 1: Intervjuguide

Intervjuguide trenere:

Bakgrunnsinformasjon:

- Kan du fortelle meg litt om din bakgrunn innen fotballen?
- Hva er det du ønsker å oppnå med det å være trener?
- Har du kurs og eller/utdannelse fra treneryrket?
- Hvor lenge har du vært trener på VGS?
- Videregående over hvor mange år?

A. Treningsmengde

- Hvor mange timer i uken bør spillere i alderen 16-19 år bruke på fotballrelatert trening?
-Hvor mange bruker spillerne du trener?
- Opplever du en sammenheng mellom antall treningstimer og utvikling hos spillerne? Er det mange som er villige til å legge nok timer med trening?
-Talentforståelse? Treningstalent?
- Hvordan tilpasser dere på skolen treningsmengde og intensitet i forhold til spillernes/elevenes hverdag?
- fysisk og mentalt utbrent →skader og utbrent/stress
-Har spillerne noen muligheter til å påvirke treningsmengde selv?
- Skadeforebyggende trening?
- Studier viser at Denne perioden 16-19 spillerne trener mest. Hvilke følger får den store treningsbelastningen for spillerne?
-Er elevene beviste på at de trener mest de årene de går på VGS?

B. Trener-spiller interaksjon

- Hvordan vil du beskrive din rolle som trener for toppidretts elever?
- Hva er din rolle og dine oppgaver? Verdier?
- Har du som trener tid til å følge opp toppidretts elevene?
-Kun noen? Hvem prioriterer du?
- Hvordan er gruppene på toppidrett fotball sammensatt?
-Nivå? Utbytte?
-Har man samme strategi for ulike grupper?
- Dersom spillere ikke blir sett mens de går på VGS og får muligheter i en av de større klubbene, tror du de vil fortsette å satse etter endt eller underveis i skoleløpet?
- -Opplever dere stor grad av frafall?
-Må man være blant de beste på VGS for å nå OBOS/eliteserie?
-Balanse mellom utvikling og behovet for suksess på kort sikt (tilpasset nivå)

C. Utdannelse

- Mener du spillerne har tid til å satse både skole og fotball?
-Hvilke faktorer ser du på som sentrale for å få til skole og fotball?
-Hva blir ansett som viktigst, skole eller fotball?

- Hvilke utfordringer opplever elever med det å skulle prestere både på skolen og som fotballspiller?
-Stress, stryker i fag, redusert treningsmengde, bortprioriterer
- Gjøres det tilpasninger for ulike spillere i forhold til deres skoleløp?
-Hvilke spillere får tilpasning? Frister, Gyldig fravær, Fullført skolegang på estimert tid?
- Kan du si noe om spillernes hverdag før og etter at de begynte på toppidrett fotball? Kommer det frem noen forskjeller?

C. Utviklingsmiljø

- Hvilke faktorer er viktig for å skape et godt utviklingsmiljø?
--Noe som er spesielt viktig?
-sosialt, familie, venner, trener, skole, treningsmengde, klubb, venner som vil trene. Kvlaitet på den tiden han bruker å "treningne sin. Trener
- Hva vil du si er en ideell «utviklingstrapp» for en ung spiller i område? Hvis målsetningen er at spilleren skal kunne spille toppfotball som voksen (1div, eliteserie eller høyere)
- Synes du miljøet rundt spillerne på «toppidrett fotball VGS» er suksessfullt når det gjelder å utvikle talentfulle fotballspillere?
- Hva forteller deg at det er suksessfullt?
- Hva tror du er hemmeligheten bak suksessen?

Avslutning:

- Hvordan vil du si den VGS du jobber på fungerer for å utvikle toppspillere? Hva kan forbedres? Hva fungerer bra?
- Vil du legge til noe avslutningsvis som du tror er relevant i forhold til spillerutviklingen i klubb og skolesamarbeid?

Intervjuguide spillere:

Bakgrunnsinformasjon:

- Kan du fortelle meg litt om din bakgrunn innen fotballen?
- Hva er det du ønsker å oppnå som fotballspiller?
- Hvilket nivå spiller du på nå?
-junior/senior, divisjon
- Hvor mange timer i uken bør spillere i alderen 16-19 år bruke på fotballrealtert trening?
-Hvor mange timer bruker du?
- Opplever du en sammenheng mellom antall treningstimer og din egen utvikling?
-Talentforståelse
- Hvordan tilpasser skolen treningsmengde og intensitet i forhold til din hverdag som fotballspiller?
-Har du noen muligheter til å påvirke treningsmengde selv?
-Tas det hensyn til kamper og treningshverdag hos klubb?
- Denne perioden spillerne trener mest. Har du opplevd noen forandringer med den økte treningsmengden?
-Hvordan påvirker det kroppen din? Har du vært noe skadet mens du har gått på VGS?

-Skadeforebyggende trening? Utbrent? Stress?

A. Treningsmengde

- Hvor mange timer i uken bør spillere i din alder bruke på fotballrealtert trening?
  - Hvor mange buker du?
  - Andre typer trening, totalbelastning?
- Opplever du en sammenheng mellom antall treningstimer og utvikling? Er det mange som er villige til å legge nok timer med trening?
  - Talentforståelse? Treningstalent?
- Hvordan tilpasser skolen treningsmengde og intensitet i forhold til spillernes/elevens hverdag?
  - fysisk og mentalt utbrent →skader og utbrent/stress
  - Har spillerne noen muligheter til å påvirke treningsmengde selv?
  - Skadeforebyggende trening?
- Studier viser at 16-19 års perioden er den tiden dere spillere trener mest. Hvilke følger får den store treningsbelastningen for deg som spiller?
  - Er elevene beviste på at de trener mest de årene de går på VGS?
  - Merket noen endringer fra ungdomsskolen?

B. Trener-spiller interaksjon

- Hvordan vil du beskrive treneren rolle på skolen for deg som toppidrettselev?
  - Hva er hans rolle og dine oppgaver? - Verdier (skole eller fotball viktigst)
- Føler du treneren ser deg og bruker tid på at du skal utvikle deg?
  - hvorfor/hvorfor ikke?
- Er treneren din en støttespiller og person du kunne snakke med hvis du har problemer eller spesielle personlige utfordring i det daglige?
  - Kom gjerne med eksempler
- Dersom du føler du ikke blir sett mens du går på VGS, vil du fortsette å satse etter endt eller underveis i skoleløpet?
  - Når mener du det eventuelt er for sent å nå toppnivå?
  - Balanse mellom utvikling og behovet for suksess på kort sikt (tilpasset nivå)

C. Utdannelse

- Anser du skole og fotball for noe som er viktig for deg? Hvis du må prioritere det ene foran det andre, hva er viktigst?
  - tid til begge? (tidspress)
- Gjøres det tilpasninger for deg pga. av fotballen i forhold til ditt skoleløp?
  - Hvilke? Frister? Gyldig fravær? Fullført skolegang på estimert tid?
- Har du noen form for kontaktperson/koordinator som står mellom klubb og skole?
  - Hvilke oppgaver har han, hjelper det deg i hverdagen?
- Kan du si noe om din egen hverdag før og etter at du begynte på toppidrett fotball?
  - Kommer det frem noen forskjeller? Hva skal til for å mestre skoleløpet?

D. Utviklingsmiljø

- Hvilke faktorer er viktig for å skape et godt utviklingsmiljø for deg?
  - skole, klubb, familie, venner, medspillere. Noe som trekkes frem spesielt?

- Hva vil du si er en ideell «utviklingstrapp» for deg som spiller? Hvis målsetningen er at du skal kunne spille toppfotball som voksen (1div, eliteserie eller høyere)
- Synes du miljøet du tar del i er suksessfullt når det gjelder å utvikle talentfulle fotballspillere?
  - Hva forteller deg at det er suksessfullt?
  - Hva tror du er hemmeligheten bak suksessen?

Avslutning:

- Hvordan vil du se på din tid på VGS. Har det fungert slik du hadde tenkt før du startet for din fotballkarriere? Hva kan forbedres? Hva fungerer bra?
- Vil du legge til noe avslutningsvis som du tror er relevant i forhold til spillerutviklingen i klubb og skolesamarbeid?

Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjektet «Samarbeid mellom toppidrettskoler og klubber»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å se nærmere på hvordan toppidrettskoler samarbeider med klubber for at toppidrettselever skal oppleve utvikling i en ofte utfordrende periode i alderen 16-19 år. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg

Bakgrunn og formål

Mitt navn er Eirik Emil Andresen. Jeg kommer fra Tønsberg, og studerer for å bli lektorstudent i idrett og kroppsøving ved NTNU. Jeg skriver våren 2020 masteroppgave i idrettsvitenskap ved institutt for sosiologi og statsvitenskap. Formålet med prosjektet er å få mer kunnskap om hvordan skoler og klubb samarbeider for å tilrettelegge for at toppidrettselever kan nå et høyt nivå i fotballen. Jeg vil undersøke sosiologiske momenter som tar for seg spillernes treningsmengde, trener-spiller interaksjon og utdanning. Jeg ønsker å intervjuere trenere og elever på toppidrettslinjer på to skoler i Norge. Per skole trenger jeg 4 elever og 1-2 toppidrettslærere.

Hvem er ansvarlige for prosjektet?

Institutt for sosiologi og statsvitenskap – NTNU

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

På bakgrunn av at du faller inn under mine utvalgskriterier, og vil være med på å gjøre mitt utvalg fullstendig ved å delta, er du strategisk utvalgt for dette prosjektet. Jeg ville satt stor pris på om du tok deg tid til å delta. Utvalget er trukket ut ved at jeg har valgt skoler som har et samarbeid med en eliteserieklubb.

Hva innebærer det for deg/din skole å delta?

For å delta i studiet kreves det at du samtykker og aktiv deltakelse ved at du stiller til et intervju som varer maksimalt 45 minutter. Intervjuet vil bli gjort på din arbeidsplass/skole eller et annet sted som passer deg. Jeg ønsker helst å få gjennomført intervjuet i februar, men er fleksibel for hva som passer deg. Spørsmålene som blir stilt vil ta for seg momenter, erfaringer og opplevelser omkring temaet ovenfor. Det vil bli gjort lydopptak under intervjuet. Har du ønsker om å se intervjuguiden på forhånd kan denne sendes ut i forkant. Studiet er en akademisk oppgave som vil gi et innblikk i hvordan samarbeid mellom skole og klubb fungerer for elever som ønsker å nå toppnivå i fotballen. Dersom skolen deres velger å sende elever som er under 18 år til intervju kan foreldre få intervjuguide og informasjonsskriv tilsendt på forhånd ved å ta kontakt.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig deltakelse i dette studiet. Du kan når som helst trekke deg uten å oppgi noen grunn for det. Dersom du/dere velger å trekke deg vil alle opplysninger bli

anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Det vil ikke påvirke ditt forhold til skole/trener og lærere dersom du velger å trekke deg.

Ditt personvern- hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil kun bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun jeg og veileder Stig Arve Sæther, førsteamanuensis i idrettsvitenskap på NTNU som vil ha tilgang til dataen som kommer fra intervjuet. Navn og kontaktopplysninger om skole, elever og lærere vil bli erstattet med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrig data. Deltakere vil ikke gjenkjennes i publikasjonen. Det vil komme frem hvilket nivå elevene spiller fotball på, om de går VG1, VG2 eller VG3, og at undersøkelsen baseres seg på to forskjellige geografiske områder.

Hva skjer med informasjonen du kommer med?

Alt av personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun jeg, Eirik Emil Andresen og min veileder, Stig Arve Sæther, førsteamanuensis i idrettsvitenskap på NTNU som vil få tilgang til personopplysninger. Lydopptaket vil bli lagret på en privat harddisk. I prosjektet vil du som informant bli anonymisert. Prosjektet skal etter planen avsluttes i 06.06 og personopplysninger vil da bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Institutt for sosiologi og statsvitenskap- NTNU ved førsteamanuensis Stig Arve Sæther, stiggarve@ntnu.no 73551133, 92011842.
- Masterstudent Eirik Emil Andresen, eirikemila@gmail.com, 97483094.
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Samarbeid mellom toppidrettskoler og klubber*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- at intervjuet blir tatt opp på lydopptak
- at sitater fra intervjuet brukes i masteroppgaven

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca.
06.06.2020

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Vurdering av NSD

NSD sin vurdering

 Skriv ut

Prosjekttittel

Spillerutvikling i fotball på vidregående skoler med toppidrett

Referansenummer

626843

Registrert

14.01.2020 av Eirik Emil Andresen - eirikea@stud.ntnu.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet NTNU / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) / Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Stig Arve Sæther , stigarve@ntnu.no, tlf: 92011842

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Eirik Emil Andresen , eirikemila@gmail.com, tlf: 97483094

Prosjektperiode

01.01.2020 - 06.06.2020

Status

03.02.2020 - Vurdert

Status

03.02.2020 - Vurdert

Vurdering (1)

03.02.2020 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 03.02.2020, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 06.06.2020.

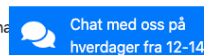
LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles for uforenlige formål

- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

Dropbox er databehandler i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Karin Lillevold
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

